

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीगुरभ्योनमः ॥

संस्कृतशिल्पाक्रमः।

PART I.

परिवृतदरेण्यानां मुकुल्दपरपार्षु वृष्टानामन्त्वेवासिना
“पावरहि” संस्कृतपाठशालाब्यापदेत्

पि. टि. कुरियाकोसनाभकेत

विरचितः

—*

PRINTED AT THE
SANTHA SATHESAN PRESS,
“SADHEESA MANDIR”
CHITTUR-COCHIN.

1923

(उनः प्रकटवाधिकारः प्रदेशः)

॥ श्रीः ॥

॥ श्री गुरु भ्यो न मः ॥

सं स्कृत शि क्ता क्र मः ।

PART I.

रेडतवरेण्यानां मुकुन्दापरपरयिगुरभूतानामन्तेष्वासिना

“ पावरद्वि ” संस्कृतपाठशालाभ्यापकेन्द्र

पि. टि. कुरियाकोस्सुगम्बकल्प

विरचितः

चित्पुरी नगरखः रे “शान्तसतीश” मुद्रायात्राज्ञये मुद्रितः ।

1923

(पुनः प्रकाशनाभिकारःप्रणोद्धः)

अबतारिका ।

प्राचीनकाले भारतेऽत्र महाशैः परिडौरत्याद्रीयमाणा गैर्वाशीभाषा विराजते स. सा तु पुनः, कालक्रमेण जनानां क्लेशभीरुत्वात्, कारणान्तरात्मा प्रचारवैरल्यं प्राप. सा तु पुनरधुना परिडतानां वहनां समुत्साहविशेषात्, राजकीयानामानुकूल्यलाभाच्च आंगलपाठशालासु मनाकृपदमलभत. किञ्च; भारतीयसर्वकलाशालाभिः इयमुररीकृता प्रातिस्थिकासु पाठशालास्वपि लब्धप्रचारा क्रमेण परिपोषमिवाऽवलम्बते ॥

तस्याश्र, प्राचीनपाठरीतिः स्थिरोत्साहशालिनां भाषाविषये, तत्तच्छालविषये च व्युत्पत्याधिक्यमापादयितुं निर्विशङ्कं यद्यपि ज्ञमतेतरां, तथापि, प्रायो जनानां साम्प्रतमयातयामपि यत्वात्, क्लेशासहत्वात्, प्रतिनवविषयकुतुकशालित्वाच्च नदीना काचन पाठरीतिः आवश्यकी वर्तते. एतशालोचैव अमःशुद्धश विं वासुदेवशर्मणा संस्कृतपाठावलीनाभिकां कामपि पङ्किमाश्रिय तत्र प्रयत्न द्वितीयतीयाख्योभागाः व्यरविषयत. तथापि, तेषु स्वदेशभाषा, संस्कृतभाषा चेति द्वितयमेव स्वयकारि. न तु राजकीयेति निरतिशयबहुमानास्पदमांगली. किञ्च, तत्र सन्धिकार्यादिकं किमपि प्रमाणमवलम्ब्य न प्रादर्शि. शब्दस्यैकस्य विषुर्जिगेषु दृश्यमानाभेदा नतत्र युगपदेकत शक्यं स्पष्टमवधारयितुम् ॥

इदमस्तिलमः लोच्य सारप्रदमभिनन्दनीषवयवसायशाली सं-
रक्षतप्रणश्चभाजनं पि. इ. “कुरियाहु” वापकः कथेन सुहृदासाक्षी-
दः “संस्कृतशिक्षाक्रम” वामदेवं प्रकृत्यांशं प्राणेषित् पुस्तकरत्नम्
हृदं तु संस्कृतमापादिपरिवृणां समेषां अ. दितः प्रभृति हुखेन ता-
त्तिप्राप्ताहं प्रगङ्गते. संस्कृतमापाशां राजकीयैरपि स्वाहिय-
ताणा वाचस्तजिभिरपि तुपदा परिशीलनेन पुस्तकस्यास्य. सुवर्णत,
भिडन्तादिसेदेव विविधानां पदानां प्रायः वृत्तप्रभेदा विविधा अ-
दीर्घात्मापि द्यात्तुखेन क्षांकेन्द्रु तादृशी पुस्तकेऽत्र परिपादिराह-
तेति लक्ष्म्यामस्यामाम् ॥

संस्कृतप्राप्ताशालासु, रवदेशसापापाठशालासु, अंगलीपाठशाला-
हु वा पाठशालाप्रदेशमन्तरेण प्रातिस्थितोत्साहनशाद्वा, किंवहुना !
ये वा दिप्तिपति संस्कृतभाषां, केवांमवश्यमादरखीय एवायं शिक्षा
द्याम इति विश्वस्येतत्, इद्वापूर्वकं पुस्तकभेदत्यरिशीलयतां
क्षमेण प्रकृतभाषा करवद्वायस्ताणा स्वर्यं प्रकाशमाप्न्ना भवेदासोद-
पदानप्रदीप्ता. अतो विश्वसिमः प्रकृतप्रिंदं पुस्तकं केरलेषितरत्र
ज संस्कृतभाषाभिलापुकाणामशेषाणामहमहविक्षया समादेयता
पदर्था मारोहेदिति ॥

पुस्तकस्यास्य अवश्यं भाषिषु द्वितीयाद्यावर्त्तिमुद्रापणेषु परि-
प्रयविशेषवशात् संस्कारभेदा भवेयुशशक्यास्संपादयितुम्. तदर्थमे-
तदनुवाचकास्तदातदात्वे स्वं स्वमाशयविशेषं वोधयेयुरेतत् प्रणोत्तार-

मिति, स च तत्र शद्वर्धीतेति विष्वसन्तो वयं आशास्महे पुस्तके-
स्पास्य प्रवारादिक्यमिव पुस्तकप्रणेतृयथोत्तरमभ्युदयमिति. स-
फलीभवतादिवनाशंसा प्रसादादखिलजग्नियत्या इहापुरांवाया
इति शिवम् ॥

1—11—1923	}	त्र. दीलकरशर्मा;
१०६६—तुलां—१५		

—*—

३ व ४ ०

—:0:—

३.१०६६ रुठलाष्टाणास्त्रूपी वरात्रिष्ठायीकाय
संग्रहालयका श्रूमणी उल्लेख्यी नवी वीलकर्ण
गम्भीरवर्षकर्म रुठलाष्टाण वरल उमात्रिग्नांकितया
अशुरुंगतवचीत्रुष्मावायी केन्द्रिणीलूप अत्यंग नी
लीपूत्रेष्टेष्टुका अत्यंग्नां विश्रालय ज्ञात्तिलूप राहुप या
पूर्वास्त्रूक्षण्डायी नीतेष्टेष्टुपेष्टीकान्नाकर ग्रन्थाङ्गम
तरया त्रिष्ठालाष्टाणीकेणीग्नां त्रुकेणेष्टुक्षण्डायकान्न
क्षेष्टुविश्रालयीकर्माङ्गम शर्ववायी क्षेष्टुक्षण्डां भेष्टां
क्षेष्टुमत्यां उल्लेष्टीक्षण्डांक्षण्डां एष्टां एष्टां
क्षेष्टुलूष्टाणेष्टां

എന്നും ദൈവം തന്ത്രിനായും കാരണം ഭാരതവും ഒരു കൂദാശയും ചുമക്കുന്നു എന്നാണേന്നും മുഹമ്മദൻ അലോകത്തിന്റെ നാനാജാഗം അള്ളിലും പ്രചാരം സിഖിയുട്ടും അതു ഗുഹമാതാങ്ങളുടെ ഭാവഗാഹിതപരമാണെന്നും വംഡൻ താഴീസ്യം ചെങ്കും, ഒരു ത്രാംബകിയേപ്പാലും അനുനാസനവും നാണിയിടയംകുറയും കേരളീയ വിപ്രായമിസംഘത്തിനു തന്നിന്മാതാങ്ങളുടെ ഗ്രാമവാഹിപാടി അനുസപ്തംബ കെട്ടി ചിൽ പരിഗണിക്കേണ്ടതായി ചിഹ്നം.

എങ്കിനേങ്കാരാലും മലകളിലിപിപ്രായമികപംശേ സൗത്തവിപ്രാല്പസന്ത്വിത് സുന്ധതകിട്ടേന്നാമകിൽ കേരളാജാമിശ്രിതമംഗല ഒരു പ്രാവശ്യവാംബുദ്ധക്കാശം ഉണ്ടാക്കിവിക്കേണ്ടതു ശരത്രാവസ്ഥയും തദ്ദോവം ഒരു ഗൃഹങ്ങം ആയിരിപ്പും ഒരു വഴി ഇള്ളി. ഈ നൃന്തര പബിന്മ നിക്കേണ്ടതാണെന്നായും സംഗതി കേരളീയപണിയിരുന്നു മുന്നാക്കട വിചാരപമാണിൽ ഇന്നിലും ഏതൊപ്പേരാംതി വിജയത്തു എന്നുംബന്നും എന്നും പലപ്പേംറ്റും ആരാലുചീഡകളും ചില വിഭാഗങ്ങൾത്തുടർന്നു ഇത്തന്നേപ്പറ്റി പ്രസം വിജകയും ചെങ്കുട്ടണ്ടും. എക്കിലും ഇതു തുത്തും അതു സുസം ധമപ്പേണ്ണം അനാശാസ്യം ഒരിപ്പും ഒരിപ്പും വഴി ഇള്ളിവയ്ക്കം കുറച്ചോം അവിഞ്ഞന്നും കേരളപ്പാനിടയംകുട്ടും.

1911-ൽ ഒരുപ്പാധകപ്പത്തി സ്വീകരിയുത്തുരത്തുക ഒരു പ്രാഥമ്യ ശാഖിപ്രാഥം എന്നിൽ വലഭായി പ്രാദേശിക്കു

யാതുകംണ്ട എന്നാൽ ഈ വിഷയങ്ങിൽ പലപ്പോഴിം ഇതു
കിങ്കരയുടുക്കിടെ ഗോറിഡയാക്കകളും ചെറുകുഞ്ഞായ്
ടുണങ്കുലും ‘ഉത്സംഖ്യിലഭവത് കാണ്ടു്’ എന്ന പ്രഥമെ
തന്മ ശരണാർത്ഥി ചിന്തനരിറാൻ മഹാശാഖ
ഈ ചെറുപുസ്തകക്കുന്നു’ സവിനയം വരണ്ടതും കാണ്ടും നാ.

അരത്രംവസ്ത്രാവക്കളും, സംബന്ധിച്ച ഉച്ചത്രംഗദ
ഇള്ളതായ എതാനം വിശകളും, അരതുകളുടെ വഞ്ചാഃപ
ഴിം, ദാഡാരാധകവസ്ത്രങ്ങളും കാക്കണ്ണായ വ്യംക്കണ്ണാനിശ്ച
ജാളിം, അരിംജേംഗരം, കുണ്ണുപിംഗംസം, സുംബാഹിതം ഇ
ങ്ങിനെ മുക്കിനങ്കളിൽ നിന്ന് കാറ ദ്രോഹംജാളിം മാറ്റും
ചെന്നിട്ടുള്ള ഈ പുസ്തകം എഴുതി കൈഭാതിമി ദാവസംഗി
ം ഏംബു പ്ലോറം അരിപ്രായം അരിജീവനതിനുംഡി എന്നാൽ
നാശന്നർ അത്യന്തിമരാജാളിൽ ചിഡം കാണ്ണിക്കുഞ്ഞായി.
എന്നും വിഷയങ്ങളിലും മുഖം നേരക്കുതെ മുണ്ടേംഷിക്കുതെ
മുണ്ണിക്കംണ്ണാനിശ്ചന ക്രൂരമഹിശയന്നാർ പ്രചാമബാല്ലപ്പാം
കുമം ഇംഗ്ലീഷ് തുടി ചെത്ത് കാംബാറുന്നസകലിതാജ്ഞന്ന
നോ ദായികം നന്ദായാരിക്കുന്നും അരിപ്രായപ്പെട്ടതാണ
നസ്തിിൾ ഔമാരുതിയിമ്മിഡു ഇം പുസ്തകം സഹിത
നാക്കു മുക്കുംഗമുഖാക്കിയെങ്കിൽ എന്നർ ഉള്ളം മഹ
രാത്രാശികലാണിച്ചു. ശാമവം, സംഡാമനന്നാക്കു കേവ
ലം ശാസംഖ്യാഘും വണ്ണിതന്നാക്കംപോലും തുട്ടിസംഖ്യ
വും ശ്രദ്ധാവിജ്ഞാനം എന്ന ശമ്പം തുത്തുജിനലാക്കം

പ്രതിജ്ഞാന്ത എന്നും ഡാക്ടസ്റ്റുലി അണ്ണ
അബ്ദൻ പദ്ധതിവോക്കേട്ട്.

ഈ പുസ്തകം ഇന്ത്യീഷ്യൻസ്കിലംബനക്കിൽ I ഫോ
ം II ഫോറം III ഫോറം ഇന്ത്യിന മുമ്പ് സ്ഥിരമായില
കൂടുതലും ഉദ്ദേശ്യങ്കരിച്ച സൗകര്യത്തിനാവശ്യി മു
ന്നാഭഗഭരക്കിയിപ്പിശ്ചനാ. ലഭ്യതാബന്ധന വിചാരിച്ചു ഒരു
ബഹുകാംടക്കാത്ത വാക്കുകൾ വാചകങ്ങളിൽ ദർശിക്കുമ്പോൾ
ഉപയോഗിച്ച പൊതുവിട്ടുള്ളതിനു വാംക്രാന്തികൾ കൈപട്ടി
കയും, സന്ധിനിയമത്തെ സംബന്ധിച്ചു കു പട്ടികയും
ടുക്കിയും മെത്തിട്ടുണ്ട്. വിസർജ്ജിക്കുന്ന പരിവയും ഉം
പുണിക്കന്തിനും കംറുംഗി സന്ധികായും ക്രാംബന്ദ
തത്തിൽ ഒഴുപ്പം കുറം വിട്ടിരിക്കുന്നു. കാരോ പാംഞ്ച ലു,
കോട്ടൻവിട്ടുജീ വാക്കുകൾ സംശയപ്പും. ഉപദോഷത്തിൽ
കുകംഞ്ചവരെന്നുണ്ടുണ്ട്. കംഡമുള്ള ശുശ്രാവിന്മേൽ വാചക
ഒന്തിരു ഗവാനിക്കവാൻ സന്ധിച്ചിട്ടിരിപ്പുന്ന വ്യസനപ്പു
വും പ്രധാനവിച്ഛൊക്കംജീനാ. എക്കിലും നമ്പിനംഗയ ഇം
പാംഞ്ചത്തിക്കും പ്രചാരം സിഖിച്ചുവക്കിയെ ഇം പരിശുച
ത്തിൽ എന്നും കൃതാക്കമന്നുണ്ടുണ്ടുംസമാധാനിക്കാം

ഈ ചെറുതുതിയിലും വെള്ളാ എന്നു സഹംകി
മ്പിട്ടുള്ള ദ. റാ. റീ. പി. കെ, കേരള ശാഖാക്കർക്കും ഏം.
എ. എൻവാ, ദ. റാ. റീ. പി. കെട്ടിത്തുണ്ടുവരിയുമാവർക്കർക്കും
ഡാ. എ. എൻററി, ബുധൻറീ അം. കെ. വീരംബവ

ആവർക്കാൾ എം. എ. ആൽഡർ), മഹാമഹിലാളി. പി. സി. അരിഞ്ഞൻ താഴു ശ്രദ്ധർക്കാൾ തിരഞ്ഞെടുക്കാണ് റ. റബ്ബ. റബ്ബ. കെ. കണ്ണതിരാഘവത്തിരാവർക്കാൾ എം. എ. എയീച്ചമാമന്നപുന്നാക്കം, വിഹിഷ്ടം ഈ പുസ്തകത്തിനോടു ഒരു ശ്രദ്ധത്താർക്ക സദയം എഴുതിതന്ന മുഹമ്മദി പുസ്തകം എലക്ട്രോണിക്ക് സെഡിഷൻ വരുത്തിരാവർക്കാർക്കം, തൊൻഡരത്യികം കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഈ പുസ്തകം അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടതു യാതിനാം മംഗലായി പല മംഗ്രേഷ്യാശയങ്ങായാണെന്നും മിറുവ തുനാക്കാടയും സമാധാനം യേണ്ടിവരുമ്പോടുണ്ട്. അപ്പേരുന്ന ഒരു മംഗ്രേഷ്യാമന്നപുന്നാക്കിൽ എന്നിങ്ങളും ശ്രദ്ധാരകയും തുതശ്രദ്ധരായ മുട്ടി പ്രസാദപിച്ചുകൊണ്ടിട്ടു.

ഈ പുസ്തകം നിമ്മംബനാരുടെപ്പറ്റിയ തൊൻ വിചം ചിച്ചിയയു ഗ്രമനംഡിതിക്കം അപ്പാപ്പുംഖാംകംനിട കാഡ ശ്രദ്ധിപ്പം വൃത്താസങ്കൂലം മംഗലം പല സ്ഥലങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കാനിടാക്കുതും സദയംകൂടിജീജമന്നപും തന്ന മഹിശപാസത്തിനേൻ ഈ ചെറുകുടി ഇതാ മഹാജനസം ക്ഷം സംപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ്.

പാഠംട്ടി,
10—11—23. }

അന്വക്കത്താഡി.

INTRODUCTION.

Though the study of sanskrit, which was for long considered a completely dead language, received, a great impetus in Kerla from the un-tiring efforts of Brhma Sree Neelakandha Sarma Avl and other eminent scholars, the sanskrit text books made by foreign scholars still continue to be used in our English schools, and this has, as many of us know from experience, caused much difficulty and disappointment to students as well as teachers.

This may not be due to the difficult character of these text books which are now used not only throughout India, but also outside it. But the method followed in those books can-not be appreciated by our students who have not even a good grasp of their mother-tongue

Be it as it may; if the study of sanskrit is to be rendered easy to our children, an introductory text book with a large admixture of our vernacular seems to be highly necessary, and, the want of such a book is probably a great drawback. I have often wondered why Malayalee scholars have not thought of supplying this want and have also spoken to some of them about this; but they have told me that the work is not easy and may not be attended with success.

After commenceing to be teacher myself of sanskrit during the year 1912 the idea of supplying a

IX

suitable sanskrit text-book took deep root in me, I often tried to work in this direction without seriously "patience and considering the difficulties, and often was I disappointed. But the wise saying preseverance overcome mountains" induced me to continue my efforts of which, I may humbly add, this little book is the result:

The manuscript originally contained important declensions and conjugations, most common words with their synonyms and malayalam equivalents, a few rules of grammar that seemed unavoidable and a few selected verses from Sree Ramodamtam Krishna-vilasom and Subhashitam. When the manuscript was near completion, it was shown to my friends who used always to help me with their sincere advice, with a view to ascertain their opinion, and they thought that a wider circulation could be secured for the book, if English was also introduced into it and the book made trilingual. The necessary additions were accordingly made, and if the learned public approve the book, my efforts have borne fruit, or else let my rash mind feel sorry for having prompted me to attempt a great work impossible for ordinary men and difficult even for the learned.

The book is for convenience divided into three parts intended for use in first, second, and third forms of English schools. Very easy words not given in the vocabularies have been occasionally used in sentences given for translation. These words, in the order of

X

lessons, with their meanings and a few sandhi rules are affixed to each part of the book. With a view to fix in children's mind the use of visarga sandhi has not been introduced in early lessons of the first part. I regretfully admit that being anxious to bring into frequent use the words given in the book, I have not been able to care much for the beauty of sentences. Still I shall feel gratified, if the new method followed in this book becomes popular.

My friends have helped me in various ways even in completing this little book. In this matter I am indebted to M. R. Ry. P. K. Koru avl. M. A. L. T, M. R. Ry. A. Kuttikrishna Warier Avl, B. A. L. T. M. R. Ry M. K. Veera Raghava Iyer Avl, M. A. L. T His Highness P. C. Anujan Raja Avl, and M. R. Ry. N. K. Kunhi Rama Padiyar B. A. and especially to Brahma Sree Punnasseri Nambi Neelakanda Sarma Avl who has graciously consented to preface this little work of mine. I have to acknowledge my sincere gratitude for those liberal minded friends and well-wishes but for whose help I would not have been able to publish this book.

Hoping that the defects which may have crept into the book owing to slight changes in the original plan made at different times, will be kindly overlooked, this little book is placed before the public.

Pavaratty.
10-11-1923. }

The Author.

शुद्धिपत्रम् ।

—*—

Page	Line	अशुद्धं ।	शुद्धं ।
2	12	Dephtongs	Diphthongs
3	8	Lalrals	Larals.
11	1	आउजाहौ	आउक्काहौ
13	12	ताडयवि	ताडयति
16	4	द्विरभेद	द्विरदेभ
„	12	भुजंगमुगजौ	भुजंगभुजगौ
17	1	बायी००	बाय००
„	15	पीडमति	पीडयति
18	12	Water foul	Water fowl
„	13	Suam	Swan
19	1	शिखावनः	शिखावलः
27	6	प्रान्तुर्यम् ।	प्रान्तुर्यम् ।
„	7	प्रान्तुर्यै	प्रान्तुर्यम् ।
„	8	प्रान्तुर्यै	प्रान्तुर्यै
„	9	साङ्गै	साङ्गै
28	22	Collectine	Collective
29	22	Whlch	Which
30	9	रामेभ्य	रामेभ्यः
„	14	वाउक्काहै	वाउक्काहै

P.	L.	अशुद्धं ।	शुद्धं ।
31	5	Froms	Forms
„	21	Wnards	Words
32	19	Water fowl	Water fowl
35	14	god	God
36	1	उद्दारनं	उद्दारनं
37	21	अ॒पभौ	अ॒पभौ
40	11	Thehive	The hive
„	14	प्रवर्ति	प्रवृत्ति
41	8	Lakshm	Lakshmi
„	13	ग॒ण	ग॒ण
„	„	Gange	Ganges
„	5	All- ative	Abletive
44	1	अथ	अधः
46	2	रयाश्यां	रमाश्यां
53	15	(my)	(My)
54	4	पुमानकीड	पुमानाकीड
55	14	विवथः	पिवथः
57	9	Sunemit	Summit
59	12	A rin	A ring
60	8	Finge	Finger
63	8	Snake poiseon	Snake poison
„	10	You	Your
„	17	मुकुरादशा	मुकुरादशौ
67	18	Conjugtion	Conjugation

III

P.	L.	अशुद्धं ।	शुद्धं ।
70	11	Unbea	Under
„	19	1s	1st
72	5	Prvious	Previous
73	9	Glass	Looking-glass
75	5	Tne	The
„	10	Appropicates	Appropiates
80	3	Foreste's	Foresters
„	4	Hates	Waters
„	5	Gert sneeps	Girl sweeps
„	8	Fathers tell	Father tells
„	10	Beantiful	Beatiful
„	„	Brothers	Brother
84	7	Tale	Tali
„	10	In to	Into
85	7	ପୁଣିଅତ୍ୟା	ପୁଣିଅତ୍ୟା
87	2	Hhving	Having
„	9	Haning lead	Having led
„	15	କୀତ୍ୱା	କୀତ୍ୱା
89	18	ପାଇ	ପାଇ
90	15	Be	Buy
91	4	Rick	Rich
92	5	Jupiter	Jupiter
93	12	Banyan	Banian

P.	L.	अशुद्धं ।	शुद्धं ।
„	15	सिंहाशु	सिंहांशु
95	20	Win	Wins
98	4	Pig's	Pigs'
101	8	Then	Than
„	11	०४३०	०४३
„	22	Sayinga word	Saying a word
107	16	३३१०७०८	३३१०७०८
„	„	इ	ई
„	19	Parvati	Parvathi
109	5	कन्दळि	कन्दळी
112	8	अधिश्रेणि	अधिश्रेणी
114	1	निम्नगपागा	निम्नगापगा
117	15	पुर	पुरा

॥ श्रीगुरुःश्योनमः ॥

संस्कृतशिक्षान्तम् ।

प्रथमः पाठः—१

संस्कृतज्ञायेति एव द्वितीये उत्तरं वर्णमयैषु अक्षम्
अवधिं क्षम् । अन्तु क्षम् (सप्तवेष्मि) एवान्तः, क द्वितीये
इ वर्णमयैषु अक्षमयैषु प्रक्षम् (वृज्ज्ञवेष्मि)
एवान्तः वप्तवेष्मि । एवान्तिक्षम् अक्षमयैषिति एव
नीन्तः प्रदेशयी काण्डाप्पुटन् एव क्षमित्विग्नं एव
सप्तवेष्मि, अतः एवान्तिक्षम् अक्षमयैषिति नीन्तः
प्रदेशयी काण्डाप्पुटन् रण्टु विग्नविग्नं विस्तृतम्
नां प्रायं ग्रन्थः । अठासप्तवेष्मि ग्रन्थं अन्तु क्षम् एव
नां व्युक्तम् एवान्तः ग्रन्थिक्षम् । संस्कृतज्ञाय
अौ एकमयैषान्तः च॑ अंव्युक्तम् ।

In the Sanskrit alphabet the letters from आ to औ are the vowels (अ॒च्) and those from क to त् are the Consonants (ह॒ल). The single dot . appearing at the

end of a sound is the nasal termination (अनुस्वार) and the double dot: is the aspirate termination (विसर्गा) These two last mentioned are classified as अच् or हल्. There is no long ल् in Sanskrit.

अचः=ഔച്ചകൾ (VOWELS)

അപ്പോക്ഷിരങ്ങൾ	അ	ഇ	ഉ	ഔ	ഓ
(Short vowels)	അ a,	ഇ i,	ഉ u,	ഔ ri	ഓ li
പീംഘാക്ഷിരങ്ങൾ	അത്	ഇം	ഉം	ഔം	ഓം
Long vowels	ആ ä,	ഈ ï,	ഊ ū,	ഔ ū	ഓ ū
സന്ധ്യക്ഷിരങ്ങൾ	എ	എഡ്	ഒ	ഔഡ്	ഓഡ്
Compoundvowels or diphthongs	എ e,	ऐ ai,	ଓ o,	औ au,	ଓঁ
	അം	അഃ			
	അঁ	അঃ	ah,	।	

ഹലः=ഹല്ലകൾ (CONSONANTS)

കവർഡ്സ്:	ക	വ	ഗ	ഘ	ഞ
Gutturals)	ക ka,	ഖ kha,	ഗ ga,	ഘ gha,	ഞ ña,

ചവള്ളഃ ച ത ത ത ത ത

(Palatals) ച chha, ഛ chha, ജ ja, ഝ jha, ഞ ña,

സാള്ളഃ സ ത ത ത ത ത

(Linguals) ട ta, ഠ tha, ഡ da, ഢ dha, ണ na,

തവള്ളഃ ത മ ത ത ത

(Dentals) ത ta, ഥ tha, ദ da, ധ dha, ന na,

പവള്ളഃ പ ത ത ത ത

(Laterals) പ pa, ഫ pha, ബ ba, ഭ bha, മ ma

.... യ ര ല വ ശ

.... യ ya, ര ra, ല la, വ va, ശ sa, ca,

.... പ്ര സ ഹ ക്ഷ ശ്വ

.... ഷ sha, സ sa, ഹ ha, ള la ക്ഷ ksha,

ശ്വൈസുവത്തിന്നായി 'ഇ' മല്ലക്കിണങ്ങിയ
കംണ്ണ ശരകാരം ചെത്തു ഉള്ളിക്കൈയം (കു. + അ. കു,
വു. + അ. വ.) എന്നിൽ നെന്നാണ് മല്ലക്കൈ അംഗി
യേണ്ടതോ.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.

എ ര ഇ പ മ ക ഉ ദ ഏ നോ

For convenience of pronunciation each consonant is joined to an अ-termination; and the pronunciation is क (क् + अ) ख (ख् + अ) etc.

द्वितीयः पाठः-२ ।

अज	स्थ	मठ
खग	फल	रत
इक	भणा	वल
घट	पट	एक
च्य	एष	घन
उत्त	ईश	लव
तव	बक	नव
सह	छल	कर
तर	ओघ	गद
दध	नड	हय

तनय	फलक	ऋषभ
कळभ	सकल	पट्टल
शकल	कमठ	मकर
गगन	सरस	जनक
सहज	शकट	कमल
अमर	उरग	शपथ
पनस	कपट	शत्रुभ
रजक	सगर	वरणा
चरण	मरणा	तरव
नरक	करक	लवणा

तृतीयः पाठः—३ ।

त्रिकोणविष्णवाय शिवं त्रिष्टुक्षुं महेश्वरं

Just as अ, any other vowel can be added on to a consonant-

का	का	को	की	कौ	कु	क्रि	क्रू
ka	kà	ki	kî	ku	kû	kri	kri
का	का	कि	की	कु	कू	क्रि	क्रू
के	कै	को	कौ	कं	कः	क्लि
के	कै	को	कौ	कं	कः	क्लू

ଓଡ଼ିଆ କାହାର ରିଣ୍ଡଜୁଗେ ଯେ, ତାହାରେକ.

The Same rule in all similar cases.

ରାମ:	ଦାମ	କରୀ	ସୋମ:
ମଧୁ:	ଶାଖୀ	ସୂପ:	କୁଳମ୍
ମାର:	ଦାତା	ଭାର:	ବାଲ:
ତାଲ:	ଜାର:	ବନମ୍	ଦୀନ;
ଗୃହମ୍	ଦେବ:	ସୂତଃ	ତିଲମ୍
କ୍ଷୀରମ୍	ଘୃତଃ	ବାଯୁ:	ଵୃକ୍ଷ:

कुटी	पूर्णम्	अहम्	दृग्म्
फलम्	तूलः	चोरः	बाली
आकरः	शीतलः	विपुलः	क्रकचः
आमोढः	मृणाळम्	तुरगः	कपोतः
नीहारः	करेणुः	पौरुषम्	काकलः
कठिनी	काननम्	तूलिका	कुसुमम्
कौशिकः	इतीव	आकाशम्	सिंहिका
खादितुम्	भट्टिति	कावेरी	कैकेयी
दिलीपः	बधिरः	ताम्बूलम्	मेदिनी

चतुर्थः पाठः

ରଣା ରଣ୍ଜିଲଯୋକଣଙ୍କ ହଣ୍ଡୁ କରି କଣାକି ॥ ୨
କଣ୍ଟିଲାଙ୍କ ସଂଘରଣଙ୍କ ପରାକରା ।

The Combination of two or more Consonants
is Called in Sanskrit a, संयोग ।

संयोगः=कु इक्षण० Conjunct Consonants.

क्ष. k-sha

ज्ञ. j-nā

क्ष. (कृष्ण) ज्ञ. (ज्ञान)

क्य-k-ya, क्र-k-ra, क्ल-k-la, क्व-k-va, क्र-r-ka,

क्य (क्यान) क्र (क्रान) क्ल (क्लान) क्व (क्वान)

क्र (रक्तान) क्ल (क्लान) ङ्ग (इङ्गान) ङ्ग (इग्नान)

च्च (च्चान) च्च (अच्चान) छ्ट (हृदान) रट (ग्रदान)

राणा (ग्रणान) त्त (तत्तान) न्त (नत्तान) न्न (नन्नान)

प्प (पूपान) म्म (मम्मान) य्य (यय्यान) ल्ल (ल्लान)

ङ्ग (इङ्गान) च्छ (च्छान) त्त (क्तान) ह्द (द्विनान)

द्व (द्वान) श्व (श्वान) ह्य (ह्यान) ष्ट (ष्टान)

स्य (स्यान) ह्न (ह्नान) श्र (श्रान) द्व (द्वान)

हृ (हव्य) हृ (हरय) ङ् (इक्षत्) न्य (तन्य)

स्त्र (स्तर) ष्ट्र (षट्य) र्य (रद्य) तम्य (तम्य)

पञ्चमः पाठः—५ ।

सरव्यम्	विप्रः	म्लानिः	ध्वजम्
मूर्खः	शङ्का	दगडम्	वित्तम्
अन्तः	रक्तम्	पत्मम्	विद्वान्
सत्रम्	विद्या	कश्चित्	सव्यम्
षष्ठी	चिह्नम्	श्रेयः	जिह्वम्
हस्यम्	चित्रम्	चिन्मचा	इच्छा
रथ्या	दृढम्	स्तेयम्	क्रूरः
आन्तिः	शष्पम्	शल्यम्	क्रिया
शार्ङ्गम्	पत्रम्	पङ्गुः	अन्धः

कुल्या	पारंडुः	शुक्रम्	मत्तः
मङ्गळम्	प्रेष्णगम्	मल्लिका	पिप्पली
साहाय्यम्	निषरणाः	तमिस्ता	निर्जरः
कल्याणम्	पत्रिका	मरणम्	महीध्रः
उद्युक्तः	निद्रालुः	उर्वरा	कन्यका
संफुल्लः	उत्पलम्	अञ्जनम्	निष्फलं
प्रस्त्रवम्	अरण्यम्	कपर्दी	वत्सरः
आत्मजः	माल्यवान्	सुगन्धम्	कह्वारम्
सत्त्वरम्	अग्नोर्जम्	दंष्ट्रवान्	पञ्चास्य

षष्ठः पाठः—६ ।

रामः=००२०८ Rama

गच्छति=००१०५ गoes

कृष्णः=००३०८ Krishna

आगच्छति=००१०८ Comes

१. तातः = श्रूत्युलं Father I भवति = व्यज्जेता, अनुज्ञा^०

....

अनुज्ञा Is, becomes

२. मातुलः = श्रम्भामलं I क्रीडति = क्रीडेता Plays
Uncle

३. बालः = कुटी(अनुज्ञाकर्ता) I धावति = अद्वितीय runs
boy

४. तनयः = कर्ता A son I तिष्ठति = गोप्त्वात्, (ए
... ... विज्ञाता) Stands or sits

५. अग्रजः = अप्युज्ञलं I उत्तिष्ठति = अप्युत्तीष्ठता
Elder brother Gets up

६. कनिष्ठः = श्रम्भाज्ञलं I तुष्यति = सुखेतांश्चिक्षणा
Younger brother Is pleased

१. रामः गच्छति. २. कृष्णः आगच्छति. ३. तातः तुष्यति.
४. मातुलः भवति. ५. बालः क्रीडति. ६. तनयः धावति. ७. अ-
ग्रजः तिष्ठति. ८. कनिष्ठः उत्तिष्ठति.

1. श्रूत्युलं व्यज्जेता. 2. श्रम्भामलं व्यज्जेता. 3.
अप्युज्ञलं क्रीडेता. 4. कुटी सुखेतांश्चिक्षणा. 5. श्र
म्भाज्ञलं अद्वितीय. 6. श्रम्भाज्ञलं अप्युत्तीष्ठता. 7. कृप्युलं गो
प्त्वात्. 8. श्रम्भाज्ञला.

(The words within brackets need not be translated).

1. (My) father goes. 2. (My) Uncle comes.

(His) Elder brother plays. 4. Boy is pleased. 5. (My) younger brother runs. 6: Rama gets up. 7. Krishna stands. 8. (He) is the son.

१. तातस्तु जनकः पिता. २. मातुभ्रातातुमातुलः. ३. वालस्तुस्यात्माणवकः. ४. आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्र, स्थिया-त्वमी. आहुर्दुहितरं सर्वे. ५. पूर्वजस्त्वग्रजोग्रियः. ६. जघन्यजे-स्युः कनिष्ठो यवीयोऽवरजानुजः ॥

—*:—

सप्तमः पाठः-७ ।

० तत्र = अविनेश (अविनेशकौ) ० अत्र = शविनेश (शवि-
there नेशकौ) Here.

० कुत्र = एविनेश (एविनेशकौ) ० सर्वत्र = एव्युपनिषद्
Where इति (एव्युपनिषद्) च तत्क्रौ ॥
.... Everywhere

१. तातः तत्र गच्छति. २. मातुलः अत्र आगच्छति. ३.
रामः कुत्र तिष्ठति. ४. वालः तत्र धावति. ५. अग्रजः अत्र भवति.
६. तनयः कुत्र कीडति ॥

1. कुट्री एविनेशकौ व्योक्ता. 2. अव्युपनिषद् अवि-
विनेश नीक्षणा. 3. रामलं एविनेश कुम्हीक्षणा. 4. इ

କିମ୍ବ ଶୁଦ୍ଧିନିକଷ ଯକ୍ଷା. 5. ଶରତାଳିକା ଶରଯିନିକଷେଠିଲା. 6. ଅର୍ପିତ ଶରଯିନିକ ଶୁଦ୍ଧିନିକଷା. 7. କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଦ୍ରାଙ୍କାଶ
ଅନ୍ତରୁ ଉଣାହେ.

1. Where does the boy go ? 2. My uncle stands there. 3. Where does Rama play ? 4. The son comes here. 5. My younger brother runs there. 6. My father sits there. 7. Krishna is everywhere.

ରାମମ୍=୦୦ମନେ(କୋଡ଼ି) Rama I **ବଦତି**=ପଠେଇଲା
(to) Rama (obj.) Says

ରାମସ୍ୟ=୦୦ମନୀ(ଉଚ୍ଚ-ଗଠିତ) I **ପଶ୍ୟତି**=କଠିନାଇଲା
Rama's Sees

ରାମେ=୦୦ମନିଠି (କଣ) X **ତାଡଯବି**=ଶଠିକାଇଲା
In Rama Beats

୧. ମାତୁଲଃ ରାମ ତାଡଯତି. ୨. ତାତଃ ତନ୍ୟ ଘଦତି. ୩. ଅଶ୍ରଜଃ ମାତୁଲଂ ପଶ୍ୟତି. ୪. କନିଷ୍ଠଃ ବାଲଂ ତାଡଯତି. ୫. ରାମଃ ମାତୁଲସ୍ୟ ପୁତ୍ରଃ. ୬. ତାତଃ କୃଷ୍ଣାସ୍ୟ ତନ୍ୟ ପଶ୍ୟତି. ୭. ମାତୁଲଃ ଅଗ୍ରଜେ ତୁଷ୍ୟତି ॥

1. ଶରତାଳିକା ଶରଯିନିକେଠିଲା ପଠେଇଲା. 2. ଦୀର୍ଘ ଅର୍ପିତଙ୍କ କଠିନାଇଲା. 3. ଶରଯିନିକାଳିରୁ କିମ୍ବା ଶରଯିନିକ ଉଣାହେ. 4. କୃଷ୍ଣଙ୍କରୁ ଶରଯିନିକ କଟୁଣ୍ଡିଲା ଶରକାଇଲା. 5-

கட்டி அதூனில் ஸங்கம்யாகண. 6. எமல் தாவிட இ
திகண. 7. அதூந் மாமன கங்கண.

1. (My) younger brother speaks to uncle. 2.
Rama sees (his) father. 3. My uncle's son is there.
4. Krishna's father beats the boy. 5. The boy is
pleased with (his) father. 6. Rama sits there. 7
(My) father sees Rama.

அஸ்தமः பாடः-८ ।

गजः=அடுக்கு An elephant **अश्वः**=குதிரை A horse

सिंहः=ஸிளம் A lion **त्याघः**=புலி A tiger

जंबुकः=கூக்கால் A fox

शुनकः=நாய் A dog

मार्जीरः=ஞஷ்டி A cat

मूषिकः=ஞஷ்டி A mouse

ऋषभः=கால் An ox

गर्दभः=குழுது A ass

उष्ट्रः=கூஷ்டி A camel

अजः=காஷ்டி A goat

नकुलः=கீளி A mungoose

उरगः=பாஷ்பு A serpent

A snake

....

....

मराङ्कः =तवः A frog	वानरः =क०ण्‌ A monkey
जिध्रुति =अ०णीक्षणा I	दशति =कटीक्षणा Bites
Smells

X भक्षयति=क्षेत्रीक्षणा Eats

१. रामस्य मार्जारः. २. मातुलस्य गजः. ३. वालस्य अ-
जः. ४. गर्दभः अश्वं पश्यति. ५. व्याघ्रः ऋषभं जिध्रुति. ६.
उरगः मराङ्कं भक्षयति. ७. शुनकः नकुलं दशति. ८. मूषिकः
वानरं पश्यति. ९. जंबुकः उर्ध्वं दशति. १०. सिंहः गजं ताडयति ॥

1. ശ്രീജനാർഹ കംി. 2. ഓള്ളുവൻം നംയ. 3 അ
മുഖനാർഹ കതിര ഏച്ചിടകയുംക്കാ. 4. രാമനാർഹ കീരി
അവിശ ഉണ്ട്. 5- ഷുപ്പ ഏലിഞ്ഞ അംണിക്ഷണാ 6.
സംഗമം കുടക്കെന കംണാനാ. 7. കുകം കൃതകിൽ സ
ണ്ടരാഷ്ട്രിക്ഷണാ. 8. കുടി കരണ്ണിഞ്ഞാട് പറഞ്ഞാ. 9. പാ
സ്യ തവളെ തിന്നാം. 10. പുലി ശ്രൂനയെ കംണാനാ.
11. കുടകാൾ ശ്രൂടിനെ തിന്നാനാ.

1. (My) elder brother's ox. 2. (My) father's
dog. 3. Where is (my) Uncle's horse. 4. Rama's
mungoose is there. 5. The cat smells the mouse. 6.
The lion sees the fox. The camel is pleased with
the ass. 8. The boy speaks to the monkey. 9. The

serpent eats the frog. 10. The tiger sees (an) elephant.
11. The fox eats the goat.

१. मतंगजोगजो नागः कुञ्जरोवारणः करी । दन्तीस्तंवे-
रमोहस्ती द्विरभेदद्विपास्तथा ॥ २. वाजिवाहार्वतुरगहयसैन्यव-
सप्तयः । अश्वे— ३. कराठीरवमृगद्विषौ । सिंहोमृगेन्द्रः पञ्चवा-
स्यो हर्यक्षः केसरीहरिः ॥ ४. शार्दूलद्विपिनौव्याघ्रे । ५. अथ जं-
बुके—शृगालो वश्चकः क्रोष्टा— ६. कौलेयकः सारमेयः शुनकः
श्वाचकुकुरः ॥ ७. ओतुर्विडालो मार्जारो वृषदंशकआखुभुक् ।
८. आखुरुन्दुरुमूषकौ ॥ ९. उक्ताभद्रोवलीवर्द ऋषभोवृक्षभो
वृषः । अनइवान् सौरभेयोगौ— १०. अथ वालेयारास-
भागर्दभाखराः ॥ ११. उष्ट्रस्तुस्यात् कमेळकः— १२. अजे
छागः— १३. सर्पे भुजंगमुजगौ नागआशीविषःफल्णी । दर्ढिकरो
द्विरसनो व्याळश्वश्रुश्वा अहिः ॥ उरगःपञ्चगोभोगी जिह्वगःपचना-
शनः । १४. भेके मण्डुकवर्षाभूशालूरप्लवदर्दराः । १५. कपि:
प्लवङ्गःप्लवग शाखामृगवलीमुखाः ॥ मर्कटोवानरःकीशः—

नवमः पाठः—८ ।

खगः=पञ्चो A bird

बकः=७५०५० A crane

काकः=५००० A crow

कुकुटः=७४८०४५००७० A cock

गृध्रः=^{क. फ़ क. ग} A vulture **परमृतः**=^२ यी॒ इ A cuckoo

दुक्षः=^{१००} A tree **कपोतः**=^{१०५} अ० य० A dove

मयूरः=^१ यी॒ इ A peacock **हंसः**=^{७०३४} य० A swan

शुकः=^१ तत्त त A parrot **मधुपः**=^{व०८०} ए० A beetle

खद्योतः=^१ ल० ल० म० ल० अ० A fire fly

....

श्येनः=^{प०} क० ल० A kite

दास्यूहः=^{३०८०} ए० An owl

मशकः=^१ क० अ० A

चकोरः=^६ च० ल० य० अ० A

mosquito

bird (the crow pleasant-

वटः=^{अ०} अ० ल० अ० Indian

टिट्टिभः=^{क०} ल० ल० ए० अ० A water

fig tree

fowl

I **शपति**=^{१००} प० ल० अ०

I **चरति**=^{३०८०} ल०

Curses

Walks or moves

I **गायति**=^{२०६०} ल० Sings

I **कूजति**=^{ल०} क० ल० (छ० ल०)

Coos (or hums)

VI **नृत्यति**=^{७७६०} ल०

X **पीडमति**=^{२०८०} व० ल० अ०

Dances

Hurts or does harm

१. काकः चरति. २. कुक्कुटः कूजति. ३. मयूरः नृत्यति.

3 *

शुकः वदति. ५. परभूतः गायति. ६. मधुपः खद्योतं पीडयति. ७. गृध्रः मार्जारं भन्नयति. ८. टिण्डिमः कपोतं वदति. ९ खगः वृक्षे तिष्ठति. १०. मशकः मातुलं दशति. ११. रामः काकं शपति. १२. श्येनः चकोरं पश्यति ॥

1. ପଣ୍ଡ ଦୁଇଲା. 2. କଂକା ପଠାଇଲା. 3. କିମ୍ବ
କେବୋଳୀ ପାଇଲାଇଲା. 4. ରାଗଳ ଉତ୍ତାପିଲାଇଲାଇଲା. 5.
ଆରମ୍ଭିଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲା. 6. କଟି ପ୍ରାୟିଲାଇଲା
କାହାଲା. 7. ରାତରିର କେବୋଳୀରୀରୀ କୁଳ୍ଲୁଳ ଉପାର୍ଥିଲାଇଲା. 8.
କାଣ୍ଡିଲ ତନକାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲା. 9. ପଞ୍ଚି ପୁଷ୍ପିତାଳି
ଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲାଇଲା. 10. ତନକ ପଠାଇଲା.

1. The beetle hums. 2. The crow tells. 3. The waterfoul walks. 4. Rama sees (a) peacock. 5. The suam tells the parrot. 6. The boy sees (a) dove. 7. Krishna hurts Rama's cock. 8. The cuckoo tells the parrot. 9. The bird sits on the tree. 10 The parrot sings.

१. शकुनतिरणडजःपत्तिशकुन्तविहगद्विजाः । खगःपन्तीविहा-
याश्च विविष्करविहंगमौ ॥ २. बकःकहवः— ३. काकस्तु वलिसु-
द्ध्वाक्षो वायसो मौकुलिस्तथा । ४. कृकवाकुस्ताम्बचूडःकुकुटश्च-
रणायुधः । ५. दात्ताय्यःगृध्रः— ६. वनप्रियःपरभूतःकोकिलःपि-
कट्यपि ॥ ७. वृक्षो महीखःशाखी विटपीपादपस्तरः । अनोकहःकु-
टःशालः पलशीदुदुमागम्भाः ॥ ८. पारावतःकलरवःकपोतः—६. मधू-

रोवहिंणोवर्ही नालकणठो भुजंगभुक् । शिखावनःशिखीकेकी मेघना-
दानुलास्यपि ॥ १०. हंसास्तुश्वेतगरुतश्चकांगमानसौकसः । ११. की-
रण्यकौसमौ— १२. मधुवृतोमधुकरो मधुलिणमधुपाढ्ठिनः । द्वि-
रेफःपुष्पलिद्भृंगः षट्पदभ्रमरालयः ॥ १३. खद्योतोज्योतिरिंगणः—
१४. समौ पतंगशलभौ—

दशमः पाठः—१० ।

रामेणा=००७८८६९८०८०९८० (अठल, ० उच्चैः=७०८६९
६०९८) By Rama or with Rama ... Loudly

रामाय=००७८८६९८०८०९८० (ये ० शनैः=४७८८
८०९८) For Rama or to Rama ... Slowly

रामात्=००७८८६९८०८०९८० (झूळनील) ० सह=४७८
From Rama or than Rama ... Wich

कन्दुकःपत्तुः A ball
... ...

जनकः=४०९८०९८० (झन
कण्जःव) King Janak

यत्तः=४०९८०९८० Effort
... ...

१ आपणः=४०९८०९८०
४०९८० A shop

पान्थः = <small>अशीघरोक्ता</small> A traveller	रकुलायः = <small>मुख</small> Nest
वेदः = <small>वेदों</small> One of the Vedas	अमरकोशः = <small>अमरकोश</small> <small>आमरकोषा</small> Amarakosa
कृषीवलः = <small>भूत्योक्ता</small> A husband-man	मृगः = <small>मृग</small> (मृग)
सुतः = <small>भृत्योक्ता</small> A son	लोकः = <small>लोक</small> (जन)
.... The world. The people
दशाननः = <small>वृत्तोक्ता</small> King Ravana	३ शिष्यः = <small>शिष्यों</small> A pupil
I पतति = <small>पैक्षिक</small> Falls	I क्रोशति = <small>क्रोशिका</small> Crys or weeps
....

१. वालः मातुलेन सह चरति. २. अग्रजः कृष्णाय तत्र गच्छति. ३. रामः कृष्णात् उच्चैःवदति. ४. उरगः वृक्षात् पतति. ५. मधुपः परभृतेन सह चरति. ६. मथूरः कुकुटात् शनैः गश्वति. ७. शुकः वालाय गायति. ८. रामः मातुलाय क्रोशति. ९. वालः शुनकं ताडयति. १०. मधुपः उच्चैः कूजति. ११. दात्यूहः घटे तिष्ठति. १२. रामः कन्दुकेन कीडति ॥

1. ठृष्णेन्द्रिं गमय एवाश्च तीव्राम. 2. तत्र त्रूपवीजेनश्चैर्मि उत्तरेण वरयुग्म. 3. मध्योक्तुं रक्षण्डि तयुं करुणाम. 4. करुणे रक्षणीश्चैर्मुक्तं तप्याक्षम.

5. രംഗൻ അമുഖമന്ത്ര കതിരയെ ശംകിച്ചു. 6. അർച്ചൻ അമുഖമന്ത്രവേണ്ടി ശാഖിടൈ പോകും. 7. മാഡവൻ കുറഞ്ഞ തൃപ്പിൾ ഉറക്കേ പഠനു. 8. കൃഷ്ണ മഹത്യിന്നേയുണ്ടു്. 9. അർച്ചൻ അനുഭവയും തുട്ടു് എവിടെലും പോകും. 10. അമുഖമന്ത്ര മക്കന്റുള്ളിട കമയുണ്ടു്. 11. പക്ഷി തൃടിലുംകും.

1. Rama's dog eats (a) mouse. 2. The parrot. speaks louder than the dove. 3. The peacock sees the cock. 4. The crow goes with the crane 5. Rama beats (his) uncle's horse. 6. (My) father goes there for (My) uncle, 7. Krishna sings louder than Rama. 8. The boy falls from the tree 9. Where does father go with the younger brother. 10. (My) uncle weeps with (his) son. 11. The bird is in its nest.

१. आपणस्तु निषद्यायम् २. कुलायोनीडमखियाम् ३. व्राता
न्तेवासिनौशिष्यः—

एकादशः पाठः—११ ।

१. मनुष्यः—^{२००}श്വरः

A man

भूत्यः—^{२०१}वालीयक्षम

A servant

२. विप्रः = வியாமளை	A Brahmin	पितृव्यः = பிரிசு ஸ்டால் (விலிசு ஸ்டால்) Uncle (Paternal)
....	
अध्यापकः = ஏதாமல்	A teacher	स्थालः = சாஷ்டி கள் Brother-in-law
भागिनेयः = ஏகங்கள்	A nephew	कर्मकरः = குல)க்காமள் A kooly
३. भूपालः = வீரன்	A king	४. वयस्यः = வீழ்ச்சி தங்க A friend
५. धीवरः = வீவால்	A fisher-man	नकः = உதல A crocodile
....
६. आकाशः = ஏற்காண்	Sky	७. सूर्यः = ஸுஞ்சி The sun
....
८. चन्द्रः = வளை The moon	८. मृषः = வண்ணு A fish
९०. समुद्रः = வடிவு	Ocean	९१. अपराधः = காணு A fault
....	
ग्रन्थः = விளைகோ A book	काकलः = கடலாண்டு Paper
....	
१२. आशयः = ஏலோபுண्ट	Opinion	१३. चोरः = கஷில் A thief

दीपः=विक्षेपः Alamp	१४. प्रकाशः=जप्ति व्युत्त
...	Brightness
स्तंभः=गुल्म A pillar	श्वशुरः=वैष्णव जड
...	मातृजुला (हत्तंवीजोला मातृजुला) Father-in-law
I यज्ञाति=जकोड़िज्ञान (उ णां) Gives	I जपति=जपीज्ञान Chants
I वसति=व०क्षना Lives	I पठति=व०ज्ञान Studies
VI सृजति=मुञ्चीज्ञान Creates	X वाचयति=व०चि ज्ञान Reads

१. ईश्वरः लोकं सृजति. २. विप्रः वेदं जपति, ३. सूर्यः
आकाशे सञ्चरति. ४. शिष्यः अमरकोशं पठति. ५. अध्यापकः
पितृव्यस्य ग्रन्थं वाचयति. ६. भषः समुद्रे वसति. ७. भूपालः म-
नुष्यस्य अपराधं पश्यति. ८. अग्रजः स्यालस्य तातं वदति. ९. च-
न्द्रः मनुष्याय प्रकाशं यश्छति. १०. अध्यापकः शिष्यस्य अपराधं
वदति. ११. भागिनेयः कर्मकरं पश्यति. १२. श्येनः आकाशेन
सञ्चरति. १३. चोरः खद्योतं शपति. १४. चकोरः उरगं भज्यति.
१५. धीवरः नक्षाय शुनकं यश्छति ॥

1. वैष्णव जड शारदीयज्ञानो व०ज्ञान.

2. മകമകൻ വലിയത്തുനിൽ സന്ദേശിക്കുന്നു. 3. അളളി യാൻറു കംരംതു ചേരുപ്പൻ പറയുന്നു. 4. സൂര്യൻ സദി പ്രതിനിധി പോകുന്നു. 5. ശിശ്രൂഷ മുക്കനാമഗൾറു ഇപ്പുത്തു നാട്ടിക്കൊണ്ടു പഠിക്കുന്നു. 6. രംജാവീ കള്ളിനെ കംബാ എ. 7. ചാലു ശത്രുക്കാശത്തിൽ സബ്രഹ്മിക്കുന്നു. 8. ദാ കൂകു് സ്റ്റുഡിതുനു വെച്ചിപ്പുന്നതു കൈംടക്കുന്നു. 9. അളളി യാൻറു അഭാപ്രായത്തിൽ ചേരുപ്പൻ സന്ദേശിക്കുന്നു. 10. മുക്കനാമൻ പുസ്തകം വായിക്കുന്നു. 11. മയമകൻ അമ്മാ മന്നും മകനാട് പറയുന്നു. 12. ശ്രീരംൻ ലക്ഷ്മാനും ട്രിട വസിപ്പുനെ കംബാനും. 13. സ്റ്റുഡിതുന്നും അമ്മാകൻ ഇവിടെക്കു വരുന്നു. 14. മകമകനെ രാഞ്ഞിടുട അച്ചുനെന്നും അധികം അമ്മാമൻ സ്റ്റുഡിക്കുന്നു. 15. മത്സ്യം തവളിയെടുട്ടുട സബ്രഹ്മിക്കുന്നു. 16. കട്ടകു് ഓ ചുൽ കുടലാസ്സു കൈംടക്കുന്നു. 17. ബ്രാഹ്മണൻ ചുവം പഠിക്കുന്നു. 18. അമ്മാമൻ മകമകൻറു കുറഞ്ഞെങ്കു പറയുന്നു.

1. Father-in-law tells the uncle.
2. The nephew is pleased with (his) paternal uncle.
3. Elderbrother speaks of brother-in-law's fault.
4. The sun goes into (sets in) the ocean.
5. The pupil studies for the teacher's pleasure.
6. The king sees the thief.
7. The moon travels in the sky.
8. The lamp gives light to the friend.
9. Elder brother is pleased with brother-in-law's opinion.
10. The mother-in-law is pleased with her son-in-law.

1.0. The teacher reads the book. 11. The nephew tells the uncle's son. 12. Rama accompanied by Lakshmana sees Vasishta. 13. The friend's uncle comes here. 14. The uncle loves the nephew more than the father-in-law does. 15. The fish moves about with the frog. 16. Father gives the son paper. The Brahmin studies Veda. 18. Uncle speaks of the nephew's fault.

१. मनुष्यामातृष्यामत्यो मनुजा मानवानरा: । २. ब्राह्मणे-
द्विजविप्राग्रजन्मभूदेव वाडवा: ॥ ३. राजाराद्पार्थिवः द्वासृन्तुप
भूपमहीचितः । ४. स्त्रिग्नो वयस्यः सवयाः । ५. कैवर्ते दाशधीव-
रौ— ६. द्योदिवौद्वेष्टियामस्त्रं व्योमपुष्करमम्बरम् । नभोन्तरीचंग-
गनमनन्तं सुरवर्त्मखम् ॥ वियद्विष्णुपदंवातुपुंस्याकाशविहायसी ।
तारापथोऽपि नाकोऽपि द्युरपित्यात्तदव्ययम् ॥ ७. सूरसूर्यकिंमार्त-
रडविकर्तनदिवाकरा: । भास्वद्विवस्वत्सप्तश्वहरिदश्वोणरश्मयः ॥
भास्करस्तरणिः पूषातपनः सवितारविः । भानुर्मिलोदिनमणिः सहस्रां-
शुर्विभावसुः ॥ इनश्चरण्डांशुरादित्यश्चांशुमाल्यवृजिनीपतिः । ८.
हिमांशुश्चन्द्रमाश्चन्द्रः इन्दुः कुमुदिनीप्रियः । विधुः सुधांशुः शुभ्रांशु
रोपधीशो निशापतिः ॥ अब्जोजैवातृकः सोमो ग्लौमृगाङ्गुः काला-
निधिः । द्विजराजः शशधरो नक्षत्रेशः क्षपाकरः ॥ ९. अथ म-
त्स्योभपोमीनः— १०. समुद्रः सागरः सिन्धुः पारावारसरित्पतिः ।
उदन्वानविष्वरुद्धिस्तथारक्षाकरोर्णवः ॥ ११. आगोपराधोमन्तुश्च

१२. अभिप्रायचक्षन्दाशयः । १३. चौरपाटच्चरस्तेनदस्युतस्कर
मोषकाः ! १४. प्रकाशोद्योतआतपः ॥

—————*

द्वादशः पाठः—१२ ।

ॐ नमः शिवाय, त्रिये, अव्युत्तं, एवाणि
गे रुग्म तमङ्गम्भीर्यि विभेदित्रिकुल्लूतीर्य
सांगूत्रेण्यायीर्य सूबवात्तायेपि एवां त्रियक्षेत्रे त
विग्नेष्येपि एवां वांश्यां. सूबवात्तायेपि क्षेत्रे युल्लिखः
स्मृलिखः, यवांसकलिखः एवाणिगेगे रुग्म इद
येपि उल्लेष्ये, शिर्हृकुल्लूतीर्य श्र, ह्र, मृत्युर्य शिरक्षर्येपि
शिरवात्तायीर्य विग्नेत्रेत्य गांठेष्येष्ये शिरक्षर्येव्यां, ह्र
क्षर्येव्यां, एवाणिगेगेयुं शिर्हृकुल्लूतीर्य च, त्र, मृत्यु
वांश्य शिरक्षर्येपि शिरवात्तायीर्य विग्नेत्राय गांठेष्येष्ये
विक्षर्येव्यां, शिरक्षर्येव्यां, एवाणिगेगेयुं सांहिरेष्ये
ग्रहीत्यक्षर्येष्ये शिरवात्तायीर्य. सूबवात्तायेष्ये सायांर्येगे
युं, सर्वंगामेष्युं, विशेषेष्येयुं, हृषीगे रुग्मात्तर
माण्यी तिरीत्यीर्येष्ये. कामो गेष्येष्येष्ये प्रमद्यत्येष्ये
एत्येत्य विभेदिक्षण्डं एविक्षवव्यां, एविवव्यां, व्यहृ
वव्यां, हृषीगे रुग्मां व्यवव्यांष्युं उल्लाणीर्येष्ये
प्रमद्येष्ये सांबवायव्यामुम्म, एवेगांष्ये वेदव्याष्ट्रेष्ये
उल्लेष्ये.

வாட குத்தி கூட்டு சென்ற நம் ஒ.

1. புமை அறந், அறப், அறங்; ஹத்யாகி.
2. பிதிக ஏழ், காட் கரிஷ்டீ முதலான்.
3. ருதிக மேறுவாணி, கொள்ளே, அறஞ்,
கங்கி, உடை,
4. சுறுஷி அறஞிகொள்ளே, வவனி,
5. பனுவி ஹத்தியீ, கங்கி, மேறுவாணிடி,
6. யஸ்தி சீ, ன், (ஞ்) உடை, கெந், வெஷ்,
7. ஸஸ்தி ஹஞ், ஹத்திவஷ், யிசய்,

ஸங்கோயங் புமா, விதித்து பங்கெடங்!, ஹத்யாகி

“அநெதங் புமங்கைம் பிதியக்குதிதெஷ்டங்।

ருதிகுங்கெறுவாணிகொள்ளலாட்டுத்திசுகுங்கு

அறஞிகொள்ளுசுறுஷிவ ஸஷ்டுபரிக்கித்தித்।

அதிக்கல்லினபோக்கொப் பெறுவாணிடுபனுவி!

ஹஷ்கின்சிடாய்ஸ்திக்குதிதெந்வெஷுமெண்வி!

அந்திக்குலதித்வெஷ்டங் விசயம் ஸஸ்திமதங்”!

வாடங்கெல் ஸங்பூஷா குத்திக்கொதுக்கங். கெந்

கீர்த்த வாஷ்ணவாதாயங்க ஏழுகுவாவு, சுளைக்கீர்த்த

வாஷ்ணவாதாயங்க பிவாவாவு, சுளைக்க காயுகமாய

ஏது ஏழுகீர்த்த வாஷ்ணவாஷு வாஷுவாவு உவ

கீர்த்தகொதுக்கங். ஸங்பூதத்தித் திங்காஷ்டரு நிழுக்கிக்க

നൗതോ സംഡാരണ മറ്റൊപ്പക്കലേര്പ്പും ലൈ ശരത്മാശര എഴു
വോചിച്ചിട്ടും ശ്രദ്ധാത്മിനന ശിനസമിച്ചിട്ടാകനും. അതുകൂ
ണ്ടു ശരത്മാശര അതുവെളംചിച്ചു് ലിംഗത്തിനുമുഖ്യമായി ഒ
മിച്ചുവോക്കുന്നു. ചില ശ്രദ്ധപ്പരം ദൈഹി ലിംഗപ്പദ്ധതിയാണ്
അതു വർക്കയുള്ളൂ. ചില ശ്രദ്ധപ്പരം ശ്രദ്ധലിംഗങ്ങളും,
ചിലതു് മുക്കിലും ധരാറണു്. ഇന്നാധ്യശ്രദ്ധപ്പരംക്കും ഇ
ധിനാലിംഗങ്ങളുംബന്നനു ലിംഗംനാശനമുതലായതും
ഉള്ളക്കണ്ണാറിയണും. തിരുന്താശ്രദ്ധപ്പരംക്കും പ്രധമൻ,
ഭദ്രൻ, ഉത്തരൻ, ഏന്നാംഞിനെ മുന്നു പുരുഷന്മായും
കാരം പുരുഷനിലും മുഖ്യ വചനങ്ങളും ഉണ്ടായിരിക്കും.
അതിനേരും സ്വന്തവം സന്നംഞ്ചിത്തമായി കാണിക്കുന്നതു
ണും. അവ്യായപ്പരംക്കും വിക്രൂംപിനിയമ്പാം ഇപ്പും
ഈ ഷുജാത്തു് “ ° ” ഇപ്പിനെ അടയാളമിട്ട് കാണാണ്
വരുത്തുക്കും അവ്യായപ്പരാക്കുന്നു.

6. Words in Sanskrit are either nouns (സ്വന്ത), verbs (തിഡ്ന്ത) or indeclinables (അപ്യ). Nouns have three genders, Masculine, Feminine and Neuter. Nouns may end in vowels like അ, ഇ, etc or they may end in consonants like ച, ത, etc. A noun ending in അ is called an **അകാരാന്ത** noun, whilst one ending in, say ച, is called a **ചകാരാന്ത** noun and so on. Nouns are of three kinds; common, collectin and proper. Each of these has seven cases and three numbers as noted below.

The cases with their meanings.

1. Nominative	Example	He
2. Accusative	„	Him
3. Instrumental—	„	By him, with him
4. Dative—	„	To him, for him
5. Ablative—	„	From him, than him
6. Genitive—	„	To him, his
7. Locative—	„	In him, In the case of
8. Vocative—	„	Used in addressing a person or thing

Of the three numbers, singular, dual and plural the first is to denote one, the second two and the third more than two. Genders are not determined in Sanskrit with reference to the meanings of the nouns as in other languages, but are fixed for the nouns once for all. Hence genders should not be misunderstood from the meanings of nouns. Again some nouns occur only in one gender, some others in two genders, whilst a few occur in all the three. The gender of a noun can be learnt only from lexicons. For verbs there are three persons, the first, second and third, of which examples will be given in the course. There is absolutely no change of form for indeclinables which are, in this book, marked with the symbol o.

त्रयोदशः पाठः—१३ ।

—*:—

अकारान्तः पुलिङ्गः— Nouns ending in अ,
masculine gender.

...	...	एकवचनम् Sing.	द्विवचनम् Duel.	बहुवचनम् Plural
....	रामः	रामौ	रामाः
Nominative	रामः०	रामः	रामौ	रामाः
Vocative.	स०-रामः०	हेराम	हेरामौ	हेरामाः
Accusative.	उतीय०	रामं	रामौ	रामान्
Instrumental	उतीय०	रामेण	रामाभ्यां	रामैः
Dative.	भृत्यौ	रामाय	रामाभ्यां	रामेभ्य
Ablative.	पश्चिमौ	रामात्	रामाभ्यां	रामेभ्यः
Genative.	पश्चि	रामस्य	रामयोः	रामाणां
Locative.	सृज्जौ	रामे	रामयोः	रामेषु

(A. तत्त्वविद्या यांश्चक्षित शठन्तः, ली०ग०,
विशेषौ, वशन०, ऊतुक्प० व०युक)

(Give the ending, gender, case and number of
the following:—)

१. रामः २. हेरामौ ३. रामान् ४. रामाय ५. रामैः ६.
रामं ७. रामाभ्यां ८. रामात् ९. रामाणां १०. रामेभ्यः ११. रा-

मयोः १२. रामैण १३. रामे १४. रामस्य १५. रामेषु १६. वृक्षः
१७. कृष्णाय १८. तातेभ्यः १९. मातुलस्य २०. वाले ॥

(B: ତଠଙ୍ଗ ପଠେଇଲୁ ବୋକେନାମିଯଚନାମିଲେ ଅବସାନିରୂପ ପଠେଇଲୁ)

(Give the crude forms of the following:—)

१. रामशब्दः (प्र-द्वि २. द्वि-व ३. सं-प्र-ए ४. च-व ५. ष-ए
६. प-द्वि ७. स-ए. ८. वृक्षशब्दः द्वि-ए ९. प्र-व १०. तृ-द्वि ११
प-ए १२. स-व. १३. वालशब्दः तृ-व- १४. ष-द्वि १५. प-व १६
स-ए. १७. कृष्णशब्दः सं-प्र-ए १८. प-ए १९. स-व २०. ष-ए ॥)

(C: ତଠଙ୍ଗ ପଠେଇଲୁ ବୋକେକିଳ୍ଜିଟ ଶବ୍ଦମାତ୍ର ପଠେଇଲୁ)

(Give the meanings of the following words:—)

१. रामः २. रामं ३. रामेभ्यः ४. रामौ ५. रामात् ६. रा
मान् ७. रामस्य ८. रामैः ९. रामाभ्यां १०. रामाणां ११. रामेण
१२. रामयोः १३. रामाय १४. रामेषु १५. रामाः १६. रामे १७.
वालयोः १८. हे तात १९. वालाभ्यां २०. खगान् २१. गजैः
२२. नीडेषु ॥

(D: ତଠଙ୍ଗ ପଠେଇଲୁ ବୋକେକିଳ୍ଜିଟ ସଂଗ୍ରହିତ ପଠେଇଲୁ)

(Give the Sanskrit equivalent of the following
words:—)

1. ଗୀତ ଗୀତାଗୀତ. 2. ଗୀତ ଗୀତାଗୀତ. 3. ଗୀତ

നിൽക്കിന്. 4. രാമനേരക്കോണ്ട്. 5. രംഗരാഡിൽ. 6. രാമനാരക. 7. രാമനായിക്കോണ്ട്. 8. രാമനായട. 9. അപ്പുനൈ രംഗൻ. 10. റംഗനിൽ. 11. റംഗതെ. 12. രാമനാരിയനിൽ. 13. രണ്ടുമാമന്നാരെ. 14. റംഗനേക്കോണ്ട്. 15. കട്ടികളിട. 16. കൃഷ്ണനായിക്കോണ്ട്. 17. എറടം പുക്കിം 18. പക്ഷികളും 19. കളിക്കാഴിയെ 20. മകൻ. 21. അമ്മാവന്ന് 22. തങ്കയേതുവായി. 23. അരുക്കംശങ്ങളിട.

(Direction:-Several questions should be asked on all the words hitherto studied for the training of the boys' memory)

(വിശക്തി വഹനങ്ങളാട ഉംപ്പിന്നേക്കിക്കിഞ്ഞുവോ
യ വാക്കേകൾ എടുത്തു ശ്രദ്ധവയിച്ചുപോ ചെയ്യണം.)

1. Two Ramas. 2. For two Ramas 3. From Rama. 4- By Rama. 5. In Ramas. 6. Ramas (objc) 7. For Rama, 8. Ramas'. 9. Rama! 10 In Rama. 11. Rama (objc). 12. From Ramas. 13. two Ramas (obj-case) 14. Than Ramä. 15. Boys'. 16. For Krishna. 17. O.Tree. 18. By birds 19. Water fowl. (objc) 20. Son. 21. For uncle. 22. On account of the Parrot. 23. Skies'.

चतुर्दशः पाठः—१४ ।

१ अर्भकः=अडी	A child	२ पोतः=कप्तुष्य	A ship
३ कूपः=किळः	A well	४ नाविकः=उत्तमीका	... ००(कप्तुष्यक्षणर)
५ आतरः=उत्तमीक्षुली (कप्तुष्यक्षुली)	Boat fare	६ भद्रुति=वेगः	Soon
० न=अष्ट (अष्ट) No
० दिवा=पक्ष By day, During day time	० विना=नुक्तंते	Without
१ स्मरति=उत्तमा	Remembers	० अपि or (च)=उ०	And
१ वहति=उत्तमा (कृष्णमा)	Carries, flows	१ विस्मरति=उत्तमा	Forgets
१ आनयति=उक्तंतवयमा	Brings	१ नयति=उक्तंतवयः	Leads; carries
१ नमति=उत्तमैविष्मा	Prostrate	१ उन्नयति=उवयम्भमा	Lifts
		१ यजति=उवगंवेष	Sacrifices

II स्नाति= क्षमृक्षण

Bathes

IV स्फुरति= अक्षांश्चण

(योग्यण) Shines, Trembles

१. आदित्यः द्विवा स्फुरति. २. बालः कृपे पतति. ३. गोपालः समुद्रे पोतान् पश्यति. ४. मातुलः भाग्नेयानामाशयान् स्फुरति. ५. वसिष्ठः श्रीरामं लक्ष्मणं च नयति. ६. दशरथः कुमारैः विना ईश्वरं नमति. ७. मातुलः अर्भकान् न वहति. ८. रामः वयस्यैः सह समुद्रे ल्लाति. ९. पितृव्यः नाविकेभ्यः आतरं यद्धति. १०. जनकः अध्यापकानां यत्तान् न विस्मरति. ११. ईश्वरः लोकान् सूजति. १२. बानरः वृक्षे तिष्ठति. १३. शुकः वृक्षेषु मथूरान् पश्यति. १४. बालः ऋषभान् आनयति. १५. कपोतः परभूतेभ्यः शनैः कूजति ॥

1. ହାତୁଳ ଉଦ୍‌ବ୍ୟୁଷଣ ଏବଜ୍ଞିତ୍ୱ(ତତ୍ତ୍ଵ) କେଂଢିଛଣ. 2. ଶିଂହମ ଅବିଦ ଉତ୍ତରକଲ୍ପ କଂଳାଣ. 3. କର୍ଦ୍ଧକାଳ ରଙ୍ଗଗରୀଳ କୋଣିକଲ୍ପ ତିଳାଣ. 4. ଅରମାହର ଅର୍ତ୍ତି ଯାନ ରଣ୍ଡ କଂପକଲ୍ପ କେଂଢିଛଣ. 5. ରଙ୍ଗଗର କୌଣସିକ ଜୀବ ତବ୍ରତକଲ୍ପ କଂଳାଣ. 6. କର୍ମ୍ମକାର କଟଲିଣ୍ଠ ତତ୍ତ୍ଵ କର୍ମ୍ମଲ୍ପ(ତତ୍ତ୍ଵ) କେଂଢିଯେବାକଣ. 7. ପୁଣ୍ୟତ୍ତ୍ଵାତ୍ମା ତତ୍ତ୍ଵ ଏ କର୍ମତ୍ତ୍ଵ ଯାତ୍ରାପୁଣ୍ୟ. ଶୁଷ୍ଣଯନ୍ତ୍ଵାତ୍ମା ପୁଣ୍ୟତ୍ତ୍ଵାକ୍ଷଣା ହୁଏ ଗ୍ରାମରେ ରମ୍ପୁରିଛଣ. 9. କର୍ତ୍ତାରକାଳ କର୍ମତକଲ୍ପକାଳି ଏବାଗାତ୍ମାତ୍ମା ଶ୍ରୀରାମକାଳିତତ.

¶ ଧାରନ୍ତି ।

ନରିଙ୍ଗାର ଆସିଇବ ପୋକଣ୍ଠିଲ୍ଲୁ. 11. ଯକଳ କିମ୍ବା
କାହା କେଉଁକଥିଲୁଏ, ପୁଅ ଏବିକଥିଲୁଏ ଉପରୁବିଷଣୀ
ପି. 12. ଶୃଜୁର ଅରମାନମାତରର ହୃଦୟରତ୍ତିଗରବେଳି
ଅରଯିବ ପୋରକଣ. 13. ମାଝରେର ଶରଳିପ୍ରାୟ(ତତ୍ତ୍ଵ) ଶର
ପୂର୍ଣ୍ଣ କକଣୋଟ ପରିଚାଳନ. 14. ଡାୟୁର କାହାରୁ କାର
ମାନରେଲିଂ କକଟନ ଏହିକଣା. 15. ବ୍ରହ୍ମାଦିଗର ଧାରା
॥ ପରିଚୟଙ୍କ.

1. The moon gives light to men.
2. The lion sees elephants there.
3. The fox eats Rama's fowls.
4. Uncle gives two oxen to (his) brother-in law.
5. Rama sees frogs in wells.
6. Sailors lead ships over the sea.
7. The monkey does not fall from the tree.
8. Father's younger brother prostrates before god for the sake of (his) sons.
9. Horses run swifter than asses.
10. (Younger) brother does not go there without friends.
11. During day the fox does not harm fowl nor the cat mice.
12. Elder brother goes there for the favour of the uncles.
13. Father tells the son Rama's opinion.
14. Wife's father takes uncle's son.
15. Brhamanas perform sacrifice.

ପୋତ:ପାକୋଡ଼ମ୍ବକୋଡ଼ଡିମ୍ବ: ପ୍ରୟୁକ୍ତଃ ଶାଵକ: ଶିଶୁ: । ୨. ଯାନ-

पात्रं तु पोतः— ३. गुस्येवान्धुःप्रहिःकूप उपदानं तु पुंसिवा । ४.
कर्णधारस्तु नाविकः— ५ आतरस्तरपरायम्— ६. स्नागभृत्यश्च-
साहनाय द्राङ्गमङ्गलुसपदिद्वृते ॥

पञ्चदशः पाठः—१५ ।

गुवानव्युं तिजन्तव्युं शृकिय गण्डुपूर्विम
अतिग्र वाङ्कुं एग्नां प्रेत. तज वाङ्कुं वृश्चिं शृक
ग्रामकीयं प्रागेण कर्त्तव्युं, कर्मव्युं, कुरुत्युं इ
शास्त्रांश्चाक्षेणात्मेणैः. एग्नेतांश्च प्रवर्ततायै अतुर्ल
चेत्युग्मवेऽ अतु चेत्युग्म अतुर्ल कर्त्तव्युं शृणुपूर्व
चेत्युग्म प्रवर्तती कुरुत्युं अतु कर्त्तव्यै कुरुत्युक्ताण्ड
शास्त्रांश्चात्मीयै प्राप्तिपूर्णियै शृणुवेऽ अतुर्ल कर्मव्यु
माक्तां. एग्नेयांत्रै कर्त्तव्युं प्रमाणाक्तांपूर्वं प्राप्तीय
कर्मव्युक्ताण्ड. इवीत कुरुत्युं इवीत वचनां कर्त्तव्यै गेत्तर
वचनानेत्रै त्रुत्युमाणीर्णक्तायै वेणां, इत्येतनाव
इन्ना प्राप्तयोग्यतायै कर्त्तव्यै प्राप्तयोग्यतामाणी
क्ताण. चिल वाङ्कुंश्चेति कुरुत्युवेऽ शृणुपूर्वमाणी
क्ताण. अवीत वेणाक्ते एग्नामृततीत्र \$ अमाक्तालां

\$ कालतात्र शृणुपूर्वीत्रै वर्तमानमां, भूतमां, अविवेच
Present, past or future tense as the case maybe.

କାରଣକୁଳ ଓ ଚକରାତି. (ଆକାଶକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରାଯୋଗିକ
କାରଣକୁଳ ଏବଂ ଚକରାତି).

A combination of nouns and verbs forms a sentence. For a sentence to be a complete one there should generally be a subject, a predicate and an object. The doer of an act is the subject, the act itself the predicate, and that which is to be attained by the act, the object. When the subject is in the nominative, the object is in the accusative case. This usage is called “the active voice”. In some instances the verb maybe understood. when the proper form of the verb “to be” may be inserted. An intransitive verb has no object usually.

ଭୂସତ୍ତାଯାଂ ପରମୈପଦି ।

ଲାଦ୍ Presnt tense.

एକବଚନମ्-Sing. ଦ୍ଵିବଚନମ्-Dual. ବହୁବଚନମ्-Plur.

ଭବତି

ଭବତ:

ଭବନ୍ତି

० ଇତି=ଏଠିଲୋକଭାବର

Thus

० ନାମ=ଏଧାରୀ Having
the name of, named

१. ଖଗୌ ଆକାଶେ ଚରତଃ. २. ପୋତା: ସମୁଦ୍ରେ ସଞ୍ଚରନ୍ତି. ३.
ବାଲା: ଗଜଂ ପଶ୍ୟନ୍ତି. ४. ତତ୍ର ଅଧିପତ୍ରୀ ଭବତଃ. ५. ବାନରା: ବୃକ୍ଷେଷୁ

तिष्ठन्ति. ६. उरगाः कृष्णे मरहूकान् पीडयन्ति. ७. कनिष्ठाः अ-
ग्रजं नमन्ति. ८. रामस्य भृषभौ गश्चतः. ९. जंबुकाः दिवा न
सञ्चरन्ति. १०. रामः कृष्णः च तत्र भवतः ॥

1. ଆଜ୍ଞାମନେଠେ ପୁରୁଷୋର ଶାହୁଙ୍କୋଟ ଯାଇଥା.
2. ପକ୍ଷିକର୍ମ ପୁକ୍ଷିତାଳୀକର ଲୁହିବାରେ. 3. ମଣ୍ଡ କ୍ରୂ
କରି ଶବ୍ଦିକର କରୁଥିଲା. 4. ଉଚ୍ଚିଲ୍ପକର୍ମ ପୁକ୍ଷିତାଳୀକର
ତାଳସିବାରେ. 5. କରକରି କରୁଥିଲାକୁଟିର ନକଶ
ରେ. 6. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶାନ୍ତିରେ ମଣ୍ଡରାଳ୍ଲୀପ କେବଳାପୋ
କାରେ. 7. ଦୁଇଲ ତୁଳକ(ରାମ) କରିଛିଲା. 8. ରାମଙ୍କ ଏହି
କାହାରେ କ୍ରୂର ଶବ୍ଦି ଭାବିତ ଉଣ୍ଡା.

1. (My) uncle's sons tell (their) father. 2. Birds
sit on the tree. 3. Two boys play there. 4. Peacocks
live on trees. 5. Crows walk with cuckoos. 6. Two
dogs carry elder brother's goat. 7. Crocodile bites
the pillars. 8. The boy having the name of Rama
is here.

ଷୋଡଶ: ପାଠ:—୧୬ ।

ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗାଧିକାର:—Feminine Gender.

ଆଜା=ଶପଳ୍ଳୁକୁ Ewe ୧ ପୀଡା=ଶବ୍ଦାରୀରୀ Sorrow

२ जळूका=३७५ Leech	३ लूता=४६९ क०८ Spider
४ वार्ता=१०७८० News	५ कृपा=४७ Kindness
६ नासिका=४५९ Nose	७ वेदिका=३० Platform
८ त्रपा=८३४ Shame	८ आज्ञा=५६३ Order
१० पादुका=१५८५ इडी Sandals	११ रम्भा=२०७ Plantain
१२ द्राक्षा=१०३४० Grape	१३ चिन्ता=५८०० Thought
१४ सरघा=१३९१४ Bee	माला=१०८ (४५०) Collection; garland
श्रीवा=५४७५ Neck	कृष्णफलिका=५० झूपलक Blackboard
....	प्रपा=४३३१५४४८ Watershed
मादिका=४७४ Fly	संज्ञा=४८८ Name
....
छुरिका=५४७०० कण्ठी Knife

१. रामस्य छुरिका तत्र भवति. २. जळूका अृषभं पश्यति.
३. लूता वृक्षे तिथति. ४. रामस्य माला कुञ्ज ५. गर्द्धभस्य त्रपा न.

६. अजा तत्र धावति ७. द्राक्षा आपणे भवति ८. मातुलस्य
संब्ला नारायणः इति ॥

१. अहुकुम्हपीड श्रावीड उणैः २. गेल्हयीठगेळं
येठ ठांडगायांकगा. ३. अलयांकगेळं नेतोयडा एऽ
यांकगायांकगा. ४. ठांडगेळं पात्र्यंकगाये ऊवीड उ
णै. ५. लुळगायांमगेळं कल्पन(रय) कट्टिक्कै पूरीक्कगा.
६. तेणाम्युक्तं शुट्टीलेखे येठकगा.

1. The ewe is there. 2. The friend's name is Rama. 3. Where are uncle's sandals 4. Rama's knife is here. 5. Boys (pupils) remember the teacher's order. 6. (The) bees go to thehive.

१. पीडावाधाव्यथादुःखकृकाष्टानिविष्वमी । २. रक्तपातु
जळूकायां स्त्रियांभूमिजलौकसः ॥ ३. लूताखीतन्तुवायोर्णनाभम
र्कट्काः समाः । ४. वार्ताप्रवर्तिर्वृत्तान्तउदन्तः— ५. कृपादयातु-
कंपास्थादनुक्रोशः— ६. कृष्णेश्वराणंगन्धवहाघोणानासा च नासिका.
७. स्याद्वितर्दिस्तुवेदिका । ८. व्रीडालज्ञाच्छ्रीष्टपा । ९. अवदा.
दस्तुनिदेशेशो निदेशंशासनञ्चसा । शिष्टिवाज्ञाच । १०. उपानत्पादुका-
पादुः ११. कदक्षीवारणवुसारम्मामोचांशुमत्फला । १२. मुद्दीका-
गोस्तनीद्राक्षा स्वाद्वीमधुरसेतिच ॥ १३. स्याच्चिन्तास्मृतिराध्यानम्.
१४. सरघामधुमत्तिका ॥

सप्तदशः पाठः-१७। ४०५४७

१ रमा=लक्ष्मीवि

The Goddess Lakshmi

रमाँ=व्रोतीऽप०

Lakshmi (objeccase)

रमया=(अँगीऽप०) by

Lakshmi

रमायाँ=(अँगी) In

Lakshmi

बाला=वलाकडी

A girl

अबला=लूँ। A woman

प्रजा=भग० People; subject

सेना=वसन्तुँ। An Army

पाठशाला=स्कूल० A School

गदा=कूपडी A club

गंगा=गंग० The Gange

षट्भुजा=वृक्षँ।

Pumpkin

जतुका=कूदवातिल० Bat

....

१. रामस्य जाया जनकं पश्यति. २. श्रीकृष्णः रमाँ वद-

ति. ३. वालः पाठशालां गश्छति. ४. प्रजाः भूपालं नमन्ति. ५. सैन्याधिपः सेनां नयति. ६. वला अत्मजया सह अन्यं वाचयति. ७. उमा कृष्णायां तुष्यति. ८. अवलाः सभां न गच्छन्ति. ९. सीता स्वर्णमूर्गं पश्यति. १०. सिंहः गुहायां वसति ॥

1. ଶରଜ୍ଞଙ୍କଳର ପାଂନୁଆଲିଯେଣ୍ଟ ପାଂଜୁଳ. 2. ଶ୍ରୀ ରମର ଭାନ୍ଧୁରାଜୁଣ୍ଟକୁଟି କରୁଥିଲା. 3. ପାପୁତୀ ଗଂଗରୀ ଲେଖି ପୋଳିଲା. 4. ଶରମହାରାଜର କରିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀରେବୀ ଯେ ନମନ୍ତ୍ରିତିକାଳରେ, 5. ଶ୍ରୀକରି ପେଣରୁକ୍ତିକାର୍ଜୁଣ୍ଟ ପାଞ୍ଜୁଳ. 6. ପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାଜୀବାବୀଜନ କାଳରେ. 7. ଶୁଷ୍ମ କରି ତେଣୀପ୍ରସାଦ କରିଲା. 8. ଏକ୍ଷକଳରେ ଶୁଷ୍ମପ୍ରତିକରିତ ତିଳାରେ. 9. କଟି ଶରକେଣ୍ଟ ରାଜର ଆରଦିତିକାଳରେ.

1. Arjuna tells Panchali. 2. SriRama weeps with (his) wife. 3. Parvathi goes to the Ganges. 4. (My) uncle's daughter (prostrates before) Lakshmi. 5. Women tell girls. 6. The people see the king. 7. Flies think of bees. 8. The spider eats flies. 9. Boy beats Rama with club.

१. लक्ष्मीः पत्नमालयापत्नाकमलाश्रीरिप्रिया । इन्द्रियालो-
कमातामा त्तीरोदतनयारमा ॥ २. उमाकात्यायनीगौरी काढीहैम-
वतीश्वरी । अपर्णापार्वतीदुर्गा गिरिजाचरिडकांविका ॥ ३. पत्नी
पाणिग्रहीतीचाद्वितीयासहधर्मिणी । भार्याजायाथपुंभूमिदायःस्यान्-
४. स्त्रीयोघिदबलायोधानारीसीमन्तिनीवधुः । प्रतीपदर्शिनीघाम-

वनितामहिकृतथा ॥ ५. प्रतनावाहिनीचमूः लेणामस्तुर्येनीसैन्या
नीकचक्रवलानिच ॥

अष्टादशः पाठः-१

रमाये (मतुङ्गी)
(Dative) Case

रमायाः (पत्न्याँ—ज्ञाँ)
(Allative and genitive)

१ अचला=७३३ The Earth २ शिला=५४४ A stone

३ शाखा=७५०३० A branch ४ शिखा=५६२ Lock
... of hair; Tuft

५ रथ्या=७४५५७७ A road ६ खट्का=५५२०० A cot

७ शर्या=५०६५५ A bed ८ निशा=३०५५५ A night

९ पेटिका=७४५५ A box १० मेखला=३०७७७७००
.... Belt; zone

छाया=५०७५ A shadow
....

कुञ्जिका=३०६६१५५
A key

II स्वपिति=२०४४३३ Sleeps VI लिखति=५५५५३३
.... Writes

VI पूर्वाति=१५०६५५३३ Asks

IV नह्यति=५५५५३३ Binds

० अर्थ=तः॒॒॑॑ Under

० उपरि=॒॒॑॑॑ Above

० अधस्तात्=॒॒॒॑॑॑ Under

० उपरिष्टात्=॒॒॑॑॑ neath
Above

१. मातुलः जायायै मालां यश्छति. २. वालाः त्रपां विना पाठशालां गश्छन्ति. ३. मर्त्याः अचलायां वसन्ति. ४. पादुका शिलायाः उपरि भवति. ५. सीता वृक्षस्य शाखायां वानरं पश्यति. ६. रामः शिखां नह्यति. ७. खद्यायाः अघः पेटिका भवति. ८. गजाः रथ्यया गश्छन्ति. ९. तातः सुतायाः श्रीवायां मालां नह्यति. १०. पान्थाः प्रपायां तिष्ठन्ति. ११. रामस्य जाया शव्यायां स्वपिति ॥

1. കുംഡലിയുടെ മുക്കിനേൻ്ത് ഓട്ട ഉണ്ടോ. 2. ചെണ്ണർക്കുടികൾ സ്കൂളിൽനിന്നു വരുന്നു. 3. സീതാം തറയിൽ കിട്ടുന്നു. 4. താങ്കുണ്ട് ചെട്ടിയുടെ ശീതള ഉണ്ടോ. 5. ധംഗയുടെ ചുവട്ടിൽ തണ്ണലില്ലു. 6. ചന്ദ്രൻ രംഗത്തിൽ ഒരു കുറഞ്ഞതിനു സാമ്പത്തികമാണ്. 7. ഒക്കും ശരീരം നുഡ് വരുത്തിലുണ്ടോ. 8. കട്ടിയുടെ അരക്കുത്തും രാജകുരുപെട്ടിക്കിലാംകുന്നു.

1. There is a leech on the bull's nose. 2. Girls come from the School. 3. Sita lies on the platform. 4. The key is on the box. 5; There is no shade under the plantain. 6. The moon moves

along the sky during night. 7. The daughter asks father for news. The Child's belt is in Rama's box.

१. भूर्भूमिरचलानन्ता रसाविश्वम्भराक्षितिः । धराधरिकीध-
रणिःक्षमावनिमेदिनीमही ॥ वसुन्धरोर्वीवसुधा जगतीसागरांवरा ।
२. पाषाणप्रस्तरयावोपलाशमानःशिलादृष्ट् ॥ ३. समेशाखालते
तथा । ४. शिखान्चूडाकेशपाशिः ॥ ५. रथ्याप्रतोळिर्विशिखा । ६.
मञ्चपर्यङ्कपल्यङ्काः खद्वयासमाः ॥ ७. शव्यायां शयनीयवत्-
शयनम् । ८. अथशर्वरी. निशानिशीथिनीरात्रिक्षियामात्रान्दात्रपा ।
विभावरीतमस्विन्यौ रजनीयामिनीतमी ॥ ९. मञ्जूषायां पेटिका-
स्यात्- १०. खीकट्यांमेखलाकाञ्ची सप्तकीरशनातथा ॥

—*—

एकोनविंशः पाठः-१६ ।

—*:—

आकारान्तः स्त्रीलिंगः- Nouns ending in आ
(Feminine gender)

	एकवचनम् Sing.	द्विवचनम् Duel.	वहुवचनम् Plural
Nominative	रमा	रमे	रमाः
Vocative.	हे रमे	हे रमे	हे रमाः

Accusative.	रमां	रमे	रमाः
Instrumental	रमया	रमाभ्यां	रमाभिः
Dative.	रमायै	रमाभ्यां	रमाभ्यः
Ablative.	रमायाः	रमाभ्यां	रमाभ्यः
Genative.	रमायाः	रमयोः	रमाणाम्
Locative.	रमायां	रमयोः	रमासु

1. ഒമ്പുക്കെട്ടുള്ളവിഷയിലെ ചന്ദ്രാശിഖം വിശകതിലെ ചന്ദ്രാശിഖം എന്നുണ്ടുന്നതിൽ കണ്ണിച്ചുപോരം ഇവിടെയും ഒലിപ്പും പ്രത്യേകം ഏറ്റു ചുട്ടു ചുംപ്പും ചെങ്ങിണം.

Here and here after questions may be put on the different endings, genders, cases and numbers of nouns, as shown for राम.

(C. താഴെ പറയുന്ന വിശകളുടെ ശരംഗം പഠിക)

(Give the meanings of the following words:—)

१. रमाः
२. रमाभ्याम्
३. हे रमाः
४. रमयोः
५. रमाभ्यः
६. रमाणाम्
७. रमया
८. रमायाः
९. रमे
१०. रमाः

रमासु. ११. रमाभिः. १२. रमायाम्. १३. रमाम्. १४. हे
अवला: १५. जायायै. १६. जायानाम्. १७. जळूकायाम्. १८.
लूते. १९. पाढुकयोः. २०. प्रजाः ॥

(D. தாலை வங்குள வரிசைகளைச் சங்கூதம்
பற்றுக)

(Give the Sanskrit equivalent of the following
words:—)

1. ஒன்றி. 2. ஒட்டங்கி. 3. ஒரேந்துவாய். 4. ஓர்
பூங்கூல ஒடை. 5. ஒரையக்காம். 6. ஒர்க்கான ஒர்க்கான. 7.
ஸ்திரகூல. 8. கூப்பாயை. 9. ஓஞ்சமங். 10. ஓஞ்சுஉங்கான் 11.
அஞ்சகாஞ்சு. 12. ஒண்டங்ஞ்சுக்கு. 13. தாங்கில்காங்கு
14. ஒஞ்சில். 15. கூப்பாக்கு. 16. ஓஞ்சுஉங்காங்கு 17.
வாங்குவாலி வை.

1. In Lakshmi. 2. Lakshmies (obj case) 3. on
account of Lakshmy. 4. O ! Lakshmy. 5. Than
Lakshmi. 6. For Lakshmi. 7. To Sita. 8, Com-
mand (obj case). 9. Wives. 10. By wives. 11.
To the people. 12. To two wives. 13 From the
platform. 14. In the nose. 15. For command. 16.
With wives. 17. Panchali (obj).

विंशः पाठः-२० ।

—:—:—

१ श्रागा = ^{କ୍ରାଙ୍ଗା} Gruel	२ सिता = ^{ପଣ୍ଡ ମାତ୍ର}
Kanchi	Sugar
पିପିଲିକା = ^{ପିପିଲିକା} An ant	କଳ୍ପ୍ୟା = ^{କଳ୍ପ୍ୟା} Class
କଳା = ^{କଳା} Anna	ଭାଖିକା = ^{ଭାଖିକା} Money purse, bag
....
ଘରାଡା = ^{ଘରାଡା} A bell	ଚାହା = ^{ଚାହା} Tea
ଦୁଶମଘରାଡା = ^{ଦୁଶମଘରାଡା}	ଚର୍ମଭାଖିକା =
Tenth bell; Ten O'clock	^{ଚର୍ମଭାଖିକା} Leather purse
....
० ଅଳି = ^{ଅଳି} Enough	० ଏଥ = ^{ଏଥ} Alone; only
....
० ଅତୀବ = ^{ଅତୀବ}	० ସକ୍ଷ୍ଟତ = ^{ସକ୍ଷ୍ଟତ} Once
Very much	
० କିଂ-କିମୁ = ^{କିମୁ} (କିଂ)	I ପିବତି = ^{କିମୁ} ପିବତି
What	Drinks
I ଵିନ୍ୟସ୍ୟତି = ^{ବିନ୍ୟସ୍ୟତି}	VI ଵିଶତି = ^{ପିବତି} ପିବତି
Places	Enters
X ସନ୍ଧ୍ୟାନ୍ୟତି = ^{ସନ୍ଧ୍ୟାନ୍ୟତି}	X ଚୂର୍ଣ୍ଣଯତି = ^{ଚୂର୍ଣ୍ଣଯତି} ପୋର୍ଣ୍ଣଯତି
Locks up	Powders

१. पिपीलिका वालं दशति. २. दशमघणटायां एव बालाः
कन्त्यां विशन्ति. ३. रामस्य चर्मभस्त्रिकायां कला भवति किम्?. ४.
अजा किं पिवति. ५. बालाः श्राणां पिवन्ति. ६. चाहायां सिता
न अलं किम्. ७. आत्मजायाः मालां रामः पश्यति किम्. ८. अ-
ध्यापकः सकृदपि वदति. ९. स्यालस्य भस्त्रिका अग्रजस्य पेटि-
कायां विन्यस्यति. १०. मातुलः कुञ्चिकया पेटिकां सन्धानय-
ति. ११. भृत्यौ शिलां चूर्णयतः ॥

1. ମଙ୍ଗୁଠଠଠ ଯତ୍ରୁଳୋକାଳିତବୟ ସୁତ୍ତିର ପୋକ
ନା. 2. ଛୁଟୁଗଠର ତେବୁନମଟିର୍ଭ୍ରୂତିଲ ଶାନ୍ତିର କଣ୍ଠ. 3.
କଟିଛୁ କଣତିଥିବାକଣିଲ୍ଲୁ. 4. ପାଣିକଣାଲକିଲ ଯ
ଜ୍ଞାନର ଉଳେଖ. 5. କାନ୍ଦମନ୍ଦଗଲର ରକରୁ ଏହିରୁପରିଜ୍ଞ
ନା. 6. କାମର ଆରବିକ ଫିକଳ ତୁଟି ପୋକିଲୁଗର. 7.
କଇବଳୀର ଶାନ୍ତାବାନିର ଏହିରୁପରିଜ୍ଞାନ. 8.
ଜାହଞ୍ଜିନାର କିଳୁଯାକଣିଗାନ୍ତିରୁ ପାଇଲେ କିଳୁନ୍ତ
ବାନ୍ଦ ପରିଜ୍ଞାନ. 9. କଲ୍ପକତ୍ତର ପୁଷ୍ଟିର ପରିଜ୍ଞାନ.
10. ଶ୍ରୀକାମାର ପରାମର୍ଶିକାର ଏହିରୁନ୍ତାନ. 11. କଟି
ଯେବ ବିଚରଣର ଶାନ୍ତିରୁନ୍ତାନ ପରିଜ୍ଞାନ.

1. Teachers go to the school exactly at ten O' clock. 2. (My) father saw (My) elder brother's leather purse. 3 Gruel did not suffice for the boy. 4. Is there sugar in the bazar. 5. What says uncle's daughter. 6. Did not Rāmā go there once more. 7. The

nephews are very much pleased with the uncle. 8. Arjuna tells Krishna of the harms done by Duryodhana. 9. There is a serpent under the stones. 10. The teacher writes on the blackboard. 11. The boy tells his father his thoughts.

१. यवागूरुणिकाश्चाणा विलेपी तरळाच्चसा । २. खण्डवि-
कारा शक्तरासिता—

एकविंशः पाठः-२१ ।

नपुंसकलिंगाधिकारः—Neuter Gender.

१ कृसलं=त्र०म०भूयः ७ कुमुमं=भूयः Flower
A lotus flower

२ मन्दिरं=पी० House ८ कुमुदं=जलायज्ञभूयः
.... Water lily

३ जलं=जयङ्ग० Water ६ पत्रं=ज्ञय Leaf

४ भाजनं=प०ठ० Pot ९० अपूर्पं=ज्ञाप्त० Bread

५ अंशुकं=ज्ञाप्त० Cloth ९१ खराडं=क्षेत्र० Piece

६ उद्यानं=प०ष्ट० Garden ९२ मूल्यं=प्रीत Price

१३ वनं=क०५° Forest	१४ आर्थं=व०(व०७) Face; (Mouth)
१५ वेतनं=क०८° Fare, Wages	वेत्रासनं=क०९०८ Chair
बीजं=व०६० Seed	अरविन्दं=त०२०४४ Lotusflower
....

अकारान्त नपुंसकलिंगः— Nouns ending in अ
(Neuter gender)

एकवचनम् । Singular. द्विवचनम् । Dual. बहुवचनम् । Plural.

Nom.	कमलं	कमले	कमलानि
Voc.	हे कमल	हे कमले हे कमलानि	
Ace.	कमलं	कमले	कमलानि
Instr.	कमलेन	कमलाभ्यां कमलैः	
Dati.	कमलाय	कमलाभ्यां कमलेभ्यः	
Abl.	कमलात्	कमलाभ्यां कमलेभ्यः	
Gen.	कमलस्य	कमलयोः कमलानाम्	
Loc.	कमले	कमलयोः कमलेषु	

(C. താഴെപറയുന്ന വാക്കുകളുടെ ശരത്മ:).

Give the meanings of the following words.

१. കമലാനി.
२. കമലായ.
३. കമലാനാമ.
४. ഹേ കമല.
५. കമലാഭ്യാമ.
६. കമലേഷ്ട.
७. കമലേഭ്യ:.
८. ജലേ.
९. അംഗു-
കാനി.
१०. കുസുമസ്യ.
११. കമലേ.
१२. ഖഗട്ടാഃ:.
१३. വനാനാമം ||

(D. താഴെപറയുന്ന വാക്കുകളുടെ സംഖ്യാതം)

Give the Sanskrit equivalent of the following.

1. താമരപുഷ്ടിയം.
2. താമരപുഷ്ടിനിന്ന്
3. രണ്ട് താമരപുഷ്ടികൾ.
4. താമരപുഷ്ടിവില്ലാട.
5. ഒരു കാവുകളിൽ.
6. വീടിൽ.
7. അപ്പുതിമുഖങ്ങളാണ്.
8. വിലഞ്ഞം.
9. കാസംലക്ഷിച്ചിൽ.
10. മുവക്കായ.
11. ചാലാക്കിയാണ്.

1. By lotus flowers.
2. From a lotus flower.
3. Of two lotus flowers.
4. Through a lotus flower.
5. Flower gardens(obj case).
6. In a house.
7. For bread.
8. By price.
9. In chairs.
10. Face (obj case).
11. From forests.

സः=അവൻ He തे=ഈയെന്ന Him. തस्य=അവൻറെ

....

...

His

त्वं=ഈ Thou. ത्वा=ഉണ്ട് Thee തव=ഉണ്ട് Thy

അഹം=ഈാണ് I മാം=മുഖം Me മമ=മുഖം My

१. स मम वेन्नासनं पश्यति.
२. रामः तस्य अंशुकस्य मूः लयं पृश्छति.
३. तव उद्याने कुसुमानि भवन्ति किम् ?.
४. तस्य आस्ये अपूपखरडानि भवन्ति.
५. रामः तं तव मन्दिरे पश्यति.
६. सः मां बदति.
७. बालः भाजनात् जलं पिवति.
८. बनेषु वृक्षेभ्यः पत्राणि पतन्ति.
९. सः त्वां अरविन्दानि पृश्छति.
१०. पिपीलिकाः वीजानि नयन्ति ॥

१. श्रावणं श्रुतेन्द्रं श्रावयामवाऽर उक्तांकां.
२. श्रावणं श्रीवार्णं श्रवते कृतांकां.
३. पृष्ठान्तरात् श्रावते तां मण्डप्पुक्तेन्द्रं श्रुत्पृष्ठं.
४. श्रावणं वीट्टीते तां श्रवते उक्तां.
५. कृति श्रावणं तांकां.
६. श्रृग्नकरणेन्द्रं वील श्रावणं श्रुतेन्द्रं चेष्टिकांकां.
७. श्रावणं श्रावणं कृतीत्येव श्रुतेन्द्रांकां.
८. श्रावणं वीरांकां श्रावणं चेष्टिकांकां.
९. कृतीत्येव श्रृग्नेन्द्रं वील श्रुतेन्द्रांकां.
१०. कृतीकृति वील श्रुतेन्द्रांकां.

1. He is my uncle's son.
2. (my) father sees your face.
3. There are no lotus flowers in the garden.
4. There is a dog in his house.
5. The boy eats bread.
6. He asks me the price of the book.
7. Rama sees him in the forest.
8. He asks you for bread.
9. (He) places flowers on the chair.
10. Bulls drink water.

१. वापुंसिपञ्चनलिनमरविन्दं सरोरुहम् । पञ्चक्रहं तमरसं शतपदं कुशेशयम् ॥ कमलं चापि राजीव पुष्करामभोरुहाणि च । २. ग्रहं गेहं च सदनं भधनागारमन्दिरम् ॥ निकेतनं वेश्मसदानि-

शान्तं निलयात्याहौ । ३. आपःहीभूम्निवार्वारि सलिल जीवनं ज-
लम् । अभोर्णस्तोयपानीयनीरक्षीराम्बु पुष्करम् ॥ उदकं च एवः
पाथः— ४. भागडे पात्रावपनभाजनम्— ५. पटोहीवसनं वासः
चैलवखाम्बरगंधुकम् ॥ ६. पुगालकीडउद्यानम्— ७. खियःसुमन-
सःपुष्यं प्रसूनं कुसुमं सुमम् ॥ ८. कुमुदकैरवे— ९. पत्रं पलाशं छ-
दनं दकं पर्णे छदःपुमान् । १०. पौल्यापूपादिकं च तत्— ११. मित्तं
शकलखणडेवापुंसि— १२. मूलयंवरनोऽप्यवक्षय । १३. अटव्यररायं
विपिनं गहनं काननं वनम् ॥ १४. वक्षतास्ये वदनं तुण्डमाननं ल-
यनं मुखम् ॥ १५. भृतिःहीपणनिर्वेशौ भर्त्मूल्यं च वेतनम् ॥

द्वाविंशः पाठः—२२ ।

तच्छब्दः—He

प्रथमपुरुषः—3rd Person.

ए-Sing. द्वि-Dual. व-Plur. ए-Sig. द्वि-Dual. व-Plural.

सः तौ ते भवति भवतः भवन्ति

युष्मच्छब्दः—Thou.

मध्यमपुरुषः—Second Person.

त्वं युवां यूयं भवसि भवथः भवथ

अस्मच्छब्दः—I

उत्तमपुरुषः: 1st. Person

आहं आवां वयं भवामि भवावः भवामः

“**उत्तमपुरुषः** वज्रशक्तिर्था यज्ञात्मकर्मा वज्रं कुरुते
उत्तमानं वर्षाशक्तिरथाग्नूत्तमशक्तिरथावियोः। उद्धेष्य
कर्त्तु अमरपूरुषान् वज्राशक्तिरथाप्लुतिः? इति!नमः
त्वा कुरुते वज्राशक्तिरथाप्लुतिः कर्त्तुवज्राशक्तिरथाप्लुतिः कुरुते.

For the second person the different forms of युग्मत् and for the first the forms of अस्त् will occur. In all other cases the third person may be assumed. The alterations in the verb-form will take place in accordance with the above.

१. ते तद्व भवन्ति. २. अहं पाठशालां गच्छामि. ३. त्वं कुत्र
गच्छासि. ४. वयं गृहं गच्छामः. ५. यूयं किं पश्यथ. ६. तौ
तं वदतः. ७. युद्धां किं विद्यतः. ८. आवां साकुलस्य मन्दिरं ग-
च्छावः. ९. त्वं अश्वं पश्यसि किम्. १०. मम आत्मजा उद्धाने
कुसुमैः क्रीडति ॥

१. एतान्ते व्युत्तिर्था शरण्याश्रमा कुलाणा. २. आर-
धानं त्वाश्रमं आर्द्धानां वर्णावृत्तिरथा. ३. तीष्ठप्लुति आरव
गिर्धर्म वैत्तिरथा व्याकुलावृत्ति. ४. एताश्रमं आरवान्ति
वैत्तिरथावृत्ति व्याकुलावृत्ति. ५. आरवन्ति आरवगिर्धर्म
तीष्ठप्लुति व्याकुलावृत्ति. ६. तीष्ठप्लुति राजाश्रमं व्युत्तिरथावृत्ति.

7. അവൻ കെട്ടിലിനേൽ ഇരിക്കുന്നു. 8. ഞാൻ കുട്ടി
ക്കു താഴമുള്ള കെട്ടിക്കുന്നു. 9. നിന്റെ മുണ്ട് ഏറ്റാ
ടെക്കുക്കുന്നു. 10. എൻ്റെ കസറല അവിടെനാണു ഉണ്ട്.

1. I see my uncle. 2. He tells your father
3. Do you go to his house. 4. We go to his garden
5. He comes from his house. 6. Where do you both
go. 7. They sit on the cot. 8. I give a lotusflower
to the boy. 9. Where is your cloth. 10. My chair
is there only.

१ ആതപത്രം=കട Umbrella **२ മിത്രം**=ഔഷധിത്തൾ

.... A friend

३ നേത്രം=ശ്ലോ An eye **४ കര്മ്മാ**=ഓഹകിട്ട് An ear

५ ആരിക്കൽ=ഒഴഖൻ Whole \$ **६ ശീघ്രം**=വഗം Soon

७ രൂദിരം=ചും Blood **८ ആമിഥം**=മുംസം

.... Flesh

९ ആനന്ദം=വബം Face **१० ആസൃതം**=ശാളകൾ Nectar

.... ..

११ ചീരം=ചും Milk **१२ ഘൃതം**=നന്ത്രം Ghee

\$ നാമവിശേഷങ്ങളാണ്. മുംഖിംഗതകിലും വരും. \$ Adjective
used for all genders.

१३ पापं=पापः Sin

....

फलं=फलः Fruit

....

गमनं=गमणं The act
of going

रुप्यं=रुप्योऽपि A rupee

शमशानं=शमशानम्

Cremation ground

शिलापत्रं=शिलापत्रं A Slate

ऐवेशकं=तालि The Indian wedding pendant

तृणं=तृणः A grass

....

तत्रं=तत्रं Butter milk

अग्रं=अग्रं भागः Front,
Top, Sunemit

१. मम आतपत्रं मित्रस्य मन्दिरे भवति. २. वालाः शिलाप-
त्रं ब्रह्म लिखन्ति. ३. वृद्धेभ्यः फलानि तृणेषु पतन्ति. ४. वाला श्री-
वादां ऐवेशकं नहाति. ५. व्याघ्राः अन्यसृगाणां आभिंष्टं भक्षयन्ति
खरिं च पिवन्ति. ६. वाला पात्येभ्यः तत्रं यद्यति. ७. दीरे द्वि-
तीं भवति. ८. सरधाः अखिलाः अपि कुलायात् शीत्रं गच्छन्ति ॥

1. ଚପକ୍ରିୟାଳୁଃ କଣ୍ଠକଳୁଃ ୧ହୀର କଠଣାଳେ.
2. ବାଲୀର ଲୁଫୁଳା ଉଠାଳୁକ କହିବାକଣା. 3. କାଳୀ
କରି ଚାନ୍ଦି ତାଳାଙ୍ଗା. 4. କାଳି ନିଦିଷ୍ଟ କହିବାକଣା. 5. ସେ
ଯଦୁର ଶରତ୍ରିକା କଣ୍ଠରୁ ଶୁଣାରେ କଣ୍ଠକଳୁଃ ଚପା-
ଲୁ. 6. ମହାର ମୁହାର ମୁହାର ମୁହାର ମୁହାର କହିବାକଣାହୁଣ୍ଡ.
7. ପକ୍ଷିକରି ପ୍ରତିକାଳୀନ ଶୁଣାକଣା. 8. ଭାରତରୁକୁଣ୍ଡ-
ଲୀତିନାମନାଙ୍ଗ କାଳୀକରି ତାଳେ ପିଞ୍ଜାଙ୍ଗ.

1. Blood is seen in the ears and eyes. 2. Father gives a rupee to brother. 3. The bulls eat grass. 4. The child brings flesh. 5. Devas drink nectar and see Iswera. 6. They do not pay the coolies their full wages. 7. Birds sit in the cremation ground 8. Fruits fall down from the banian tree.

१. व्रवंतुस्यादातपन्नम् । २. अथनित्रं सखासुहृत् ॥ ३. लोबनं-
नयनं नेत्रमीक्षणं चन्नुरक्षणी ॥ ४. कर्णशब्दश्वैश्रोऽं श्रुतिः स्त्रीशब्द-
ग्रंथवः । ५. विश्वमशेषं कृत्कंसमस्तनिखिलाखिलानिनिश्चेषम् ॥ ६.
शीघ्रं लघुक्षिप्रमरं द्रुतम् । ७. रुधिरेस्त्रूलोहितास्त्रं रक्तकृतज्ञशो-
णितम् ॥ ८. पिशितं तरसं मांसं पलालं कव्यमाप्निषम् । १०. सीधू-
षममृतं सुधा- ११. दुग्धं जीरं पयः समम् ॥ १२. दृतमाज्यं हाविः स-
र्पि:- १३. अर्थीपङ्कं पुमान् पाप्मा पापं किलिवषकलमषम् । कलुषं
वृजनैनोधमंहो दुरितदुष्कृतम् ॥

त्रयोविंशः पाठः-२३ ।

पुलिंगः- Masculine
gender

१ समीपः=अ०६७९ Near ६ गरिका=ः०७०५० A
... harlot

स्त्रीलिंगः- Feminine
Gender

२ अन्धकारः=ଷଷ୍ଠୀ
Darkness

३ आदर्शः=କ୍ଲେଣ୍ଡି
Looking glass

४ करः=ହୁଙ୍ଗ
A hand
....

५ पादः=ହୁଳୁ
A foot
....

पतत्‌थ्रहः=କ୍ଲେଣ୍ଡି
A Spittoon
करकः=କ୍ଲେଣ୍ଡି A Kind of
bronze jug

घटः=କ୍ଲୋ
A water pot
कटः=ପାତ୍ର
A mat

मकुरा: =ଛିଟି
A bug

कର୍ମସୁକः=ହୁଙ୍ଗାତ୍ମ
A coat
....

शିରଖାରା: =କାପ୍ଟି
A hat
A cap

वାଗୁରା=ହୁଣ୍ଡିବଲା
A hunting net

स୍ତରୁଷା=ପ୍ରତିଭାତ୍ର
Daughter-in-law

ପିପାସା=ହୁଲ୍ଲିପାତ୍ର
Thirst

ଵିଚର୍ଚିକା=ଚାପି
Itches

ଶ୍ରୁଂଖଲା=ଚଣ୍ଡଳ=ଏ
Chain

ଆଂଗୁଲିମୁଦ୍ରା=କ୍ଲେନ୍ଡି
ତିର୍ଯ୍ୟାନ ରିନ

ଲାଲା=ହୁଙ୍ଗା
A saliva

ରସନାନୀଯ
Tongue

୭ ସିରା=କାହାପାଇ
A nerve

ଜଙ୍ଗଧା=କଣାଂକାଳ
Ankle

ତନ୍ଦ୍ରା=କାଟି
Laziness;
Idleness.

ଲେଖଃ=ଶ୍ରୀତ	A letter	ଦନ୍ତା=ଉଠାନ୍ତିମାଣ୍ଟିଂ Sleep
କେଦାରः=ପାଇଲ	A field	ବାଧା=ଉପାତ୍ରା
...	...	Trouble; Injury
କାଚଃ=ପାଇସ	A pie	କର୍ଣ୍ଣିକା=କଣ୍ଠିଳାଲାଲ
...	...	An ear ornament
ପିଟକः=ପାଇସ	A boil	ଲତା=ଉଷ୍ଣାଳୀ A creeper
କିରାତः=କାନ୍ତାଳୀ	=A forester	କାନ୍ତିଷ୍ଟିକା=କାନ୍ତାଳୀଫିଙ୍ଗ
...	...	Little finger
ସୁଦଃ=ପାଇସକାଳି	A cook	ଆନାମିକା=କାନ୍ତାଳୀ
...	...	ପିଙ୍ଗଳ �Ring finger

ନପୁଣ୍ସକଲିଂଗ:— Neuter Gender.

ଜ୍ଞାନଃ=ଜାଣିବା	Knowledge	ମାନସଃ=ମନ୍ଦିର	Mind
୧୦ ଗର୍ଜନ୍ତଃ=ଯାଇବା	Poison	ତାଂବୂଲଃ=ପାଇସକାଳି	Betel leaf
...	
୧୧ ଉତ୍ତମାଂଶ୍ଵଃ=ଶୀର୍ଷମାଣ୍ଡି	Head	ପ୍ରସଦଃ=କାନ୍ତାଳୀଲାଲାଲ	Anterior surface of a foot
...	

अङ्गुलीयकं = ^{१००} ठैरू	कङ्कणं = ^{२२} A
A Ring	Bangle
अङ्कणं = ^{१००} A Court yard	तालवृन्दं = ^{१००} A fan
...	...
उपधानं = ^{१००} ठैरैला A Pillow	जालं = ^{८८} A Net
गानं = ^{५०} Song	तण्डुलं = ^{३००} Rice
महानसं = ^{३००} कौल A	अर्धं = ^{१००} ठैरैपक्ति
kitchen	Half
प्रभातं = ^{१००} योल Morning	१२ सायं = ^{१००} वेवकाण्डै०
...	Evening
I वपति = ^{१००} ज्ञाला Sows	II भाति = ^{१००} बिज्ञाला
....
	Shines
I प्रशोहति = ^{१००} ज्ञाला	VI स्पृशति = ^{१००} तेला
Springs up	Touches
I पचति = ^{१००} कैच्छाला	IV शुष्यति = ^{१००} उलालुला
Cooks	Dries
१. कृषीवलः केदारे वीजानि वपति. २. आदर्शे आननं प- श्यति. ३. करः कङ्कणेन भाति. ४. तस्य पादयोः विचर्चि- का भवति. ५. अन्धापकस्य उत्तमाङ्गे शिरखाणः न भवति.	

६. खद्वायाः अथः पतत् ग्रहः ताम्बूलञ्च भवतः ७. सूदः महा
नसे लग्जुलं पचति. ८. करके जलं भवति किम्? ९. उपधानं
कटे विन्यस्यति. १०. मकुणवाधया निशायां निद्रा न भवति.
११. बाला घटेन जलमानयति. १२. मम कञ्चुकभस्त्रिकायां का-
चःअपि न भवति. १३. अङ्गकणे तृणानि प्ररोहन्ति. १४. मृगाः
अरण्येषु किरातानां चागुराः न स्पृशन्ति १५. गणिका वनस्य स-
मीपे तिष्ठति ॥

१. त्रूप्तिकाठ वल्लुकक्षीय नीला चूप्ते शकंण्डव
आम. २. वृत्रकाण्डे कर्णीलालालगय वृषभयांकुड्हांक
केकुला. ३. वेळांकटीकमि कालत्रुत्तु वेवकाणामवृं पां
कु परिक्षेण. ४. अरवेळरूं गोत्रिमवीरलाई क्षेवुण्ड.
५. पाम्बंकेकंण्डे नांवुणाणेण. ६. औप्पुज वकती
तांशे वीर्णेण. ७. नृप्ते कटीकमि कटीकुड्हांकेत रात्रिकायि
परांपरां पांक्षेण. ८. शरवरूं केणांकालुकक्षेत्रे व
उल्लेक्षणे केकुला. ९. वांव्येगरूं विषं निराम्य
क्षेत्रीयत्रुटी तलवृष्टीय एत्रुत्तुण. १०. शरवरूं चेद॒
विललाई दुक्षेमात्र॒मि शेषेक्षेण. ११. तेंरूं शरव
रूं काय्याई उठप्पीकर्णयांकुटी एत्रुत्तुंकेकंडक्षेण.
१२. नीरूं विशेषा एवंरूं पैट्रोक्लेलुक्षेण. १३. शर-
वरूं कालटीकक्षेत्रे वलक्षेन वेष्ट्येण. १४. उप्पीं
वेत्रुवायाकुटी कटीयुक्ते क्षेत्रीय वेवरयुणाक्षेण. १५.
उक्ते रात्रिकायि उवायुग्ररूं वृश्चिक्षेण. १६. वृष्टि
क्षेत्रीय वृक्षमि शेषेक्षेण.

1. The cultivators bring grass from the field
2. Daughter-in-law ties ear ornamnet along with bangles.
3. Giris learn music in the mornig and evening.
4. There is a boil on his ringfinger.
5. Tongue gets parched up with thirst.
6. Half the saliva falls down.
7. Good boys learn lessons during night without laziness.
8. He binds the legs with chain.
9. Snake poison gets to the head through the veins.
10. A signet ring shines on his little finger.
11. I give in his hand a letter along with rupees,
12. youfan is on my box.
13. He places his feet on the planks.
14. The boy's eyes grow bloody on account of heat.
15. Darkness annoys men during night.
16. Flowers shine on creepers.

१. सविधेनिकदासन्न सञ्जिष्ठसंशीपवत् । उपकरणान्तिका-
भ्यर्णम्भ्याशाश्चाव्यभितोऽव्यम् ॥ २. अन्धकारोऽत्रियाध्वान्तं तमि-
खं दिग्दिरं तमः । ३. दर्पणोमुकुरादशा ॥ ४ पाणिहस्तकरास्तथा ।
५. पद्मित्तरणोऽत्रियाम् ॥ ६. चारखीगणिकावेश्या । ७. नाडीतु-
धमनिःशिरा ॥ ८. स्याद्विद्राशयनंस्वापः स्वप्नःसंवेशइत्यपि । ९. चि-
त्तं तु चेतोहृदयं स्वान्तंहन्मानसंभनः ॥ १०. क्वेळस्तु गरकुं दिष्पम् ।
११. उस्तमांगं शिरःशीर्षं मूर्धानोमस्तकोऽत्रियाम् ॥ १२. सावं स-
च्यापितृपत्तुः ॥

चतुर्विंशः पाठः-२४ ।

ତାତ୍ତ୍ଵଚିକିତ୍ସାରଙ୍ଗମ—(Adjectives)

ପୁଣିଗः ।	ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗः ।	ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗଃ ।
Masc.	Fem.	Neut.

श୍ରେଷ୍ଠଃ	श୍ରେଷ୍ଟା	श୍ରେଷ୍ଠं=ଶାନ୍ତିଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Worthy
ମନୋହରଃ	ମନୋହରା	ମନୋହରଂ=ଶୋଭାଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Beautiful
ନିର୍ମଳଃ	ନିର୍ମଳା	ନିର୍ମଳଂ=ଆଳକିଲ୍ପିତ ପୁରୁଷୀଙ୍କୁଳୀତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Pure
କୃଶଃ	କୃଶା	କୃଶଂ=କଷାଯିତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Thin=Lean
ବିପୁଲଃ	ବିପୁଲା	ବିପୁଲଂ=ବିନ୍ଦୁମନ୍ଦିରାଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Spacious Wide-Broad
ନିଷଫଳଃ	ନିଷଫଳା	ନିଷଫଳଂ=ଫଳଶୀଳାଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Fruitless
ସଫଳଃ	ସଫଳା	ସଫଳଂ=ଫଳଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Fruitful
ଉନ୍ନତଃ	ଉନ୍ନତା	ଉନ୍ନତଂ=ଉଚ୍ଚମନ୍ଦିରାଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Tall-High
ନିମ୍ନଃ	ନିମ୍ନା	ନିମ୍ନଂ=ନିମ୍ନମନ୍ଦିରାଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Deep
ପୂର୍ଣ୍ଣଃ	ପୂର୍ଣ୍ଣା	ପୂର୍ଣ୍ଣଂ=ପାରିପରିତ ପୁରୁଷାଙ୍କୁଳୀତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥୀଳୀ Full

वारकृतिक्तिन् कर्त्तव्य इतिलाभ अप्यागवपत्तिष्ठेति
विशेषपूर्वकशेषतःय) चील श्रुत्यागवपत्तिकर्म तु
लोकिरेष्ट। अप्यागवपत्तिष्ठेति विशेषपूर्वकर्म पृथग्म
श्रुत्यागवपत्तिष्ठेति विशेषशेषतःय एषम् वरिष्ठगा.
विशेषशेषविशेषपूर्वकर्म लोगवचनपौरुषतिकर्म तु
पूर्वकिरिक्तगम। श्रुत्यूपौरुषमय वपत्तिकर्म विशेष
शेषपौरुषवपत्तिकर्म लोगसमत्रपतं श्रुत्यूपौरुष। उक्ताम
ठगाः— (आकाशस्य भूषणं चन्द्रः लोकाय प्रकाशं यच्छ्रुतिः)
ताङ्गतिक्तिः पूर्वागगसामत्रपौरुषकर्म विशेषशेष
शेषपौरुषकर्म। उक्तामठगाः— (श्रीरामः सुग्रीवं नाम वा-
नरं पश्यति)

In a sentence there may be parts of secondary importance qualifying important Parts such as subject and predicate. The qualifying part is called adjective and the qualified one, substantive. These two must agree in gender, number and case except when the adjective is a word of unalterable gender. (Ex. आकाशस्य भूषणं चन्द्रः लोकाय प्रकाशं यच्छ्रुतिः) Even nouns may appear as adjectives according to contexts. (Ex. श्रीरामः सुग्रीवं नाम वानरं पश्यति ॥)

-
१. रामः कृष्णात् अतीव श्रेष्ठः २. मधूरस्य श्रीघाः कृशा ३.
तस्य गृहस्य ^१अद्विकणं विपुलम् ४. राम त्वं विधिने मनोहराणि

१ अद्विकणम् + विपुलम् (B 1.)

कुसुमानि पश्यसि किम्? ५. अहं मम कृशाय मार्जाराय आमिष-
खरडं यद्यामि. ६. त्वं निर्मलं जलं पिवसि किम्? ७. तत्र चिन्ता
निष्फला. ८. तस्य कूपः अतीव निम्नः. ९. गंगा पूर्णा प्रवहति
१०. मम सित्रं रामः तत्र भवति ॥

1. अरविंद उष्णदल्लिले वीटकाणामा. २. अरव
िंद वाणिङ्गन विस्तृतमध्ये लुप्त हृषकपूर्ण उण्डे. ३. नेत्रपरि
अरविंद काण्डयुल्लिले उर्णपरि काणामा. ४. कृष्णिकांठ
मेलीजात कर्षकपूर्ण घृष्ण एकदण्डना. ५. ठारनेंद्रि
शरहृष्टुने एरोंधुरं येंग्रामांकामा. ६. नेत्रपरि विस्तृ
तमध्ये काट्टीत्तेत्रिं शरण्यांकामा. ७. नेत्राने कंघीय
लुप्त तामरपूर्णक्षेत्रे लुप्तकीर्ते एकदण्डना. ८. कट्टीयिंद क
र्षुं कर्षुं नेलीजातीक्षेत्रामा.

1 There appears a building. 2. There are broad
leaves on his plantains. 3. We see there trees bearing
fruits. 4. The tillers give grass to the lean bulls.
5. Rama's father is a worthy man. 6. We travel
through spacious forests. 7. I take beautiful
lotus flowers in leaves. 8. The boy's hands and legs
are lean.

பஞ்சுவிஂஶ: பாட:—२५ ।

ஸங்கூதலோய்வித் தூதீ எஃபூஂ பத்தெஃதீஂ புதுதி
புதுதைப்பூதீட ஸங்யேஙங்கெக்ளெங்கையையெக்கா. புதுதி
யெய்வாதீஸ்வைப்பூதீட டூலவிலோஸ்வுஂபுதுதைப்பீ
எஃபைது புதுதிதேஏட வேகவை கரும்பைப்பூதீலங்கா. சுி
யாபத்தைப்பூத புதுதைப்பீ செப்பு வெங்கிழைது புது
திகை யாதுகைப் பூங பாஷு. யாதுகைப் பக்கம்கம்
(கம்முதுதுதீ) அகம்மகம் (கம்முதுதுதீ) ஹன்திகை ட
ஸ்வக்குவா. யாதுகைது வத்து ஶள்ளாகு லாகித்திரி
க்கா. காரோ லாக்கைப் பாரோ விக்கண்கைப்புதுவியி
அதீகா.

Every word in sanskrit is the result of a combination of the crude form and the termination. The “crude” is the first and simplest form of the word; that which is added to the crude is the termination. The ‘crudes’ of verbs are called “roots” Roots are either transitive or intransitive. They comprise ten classes known as conjugation.

I	भ्वादि ।	शब्दिकरणम् ।	भवति ।
II	अद्वादि ।	लुभिकरणम् ।	अत्ति ।
III	जुहोत्यादि	श्लुभिकरणम् ।	जुहोति ।
IV	द्विवादि ।	श्यन्धिकरणम् ।	दीव्यति ।
V	स्वादि ।	श्नुभिकरणम् ।	सुनोति ।
VI	तुदादि ।	शविकरणम् ।	तुदति
VII	रुथादि ।	श्मिभिकरणम् ।	रुण्डि ।
VIII	तनादि ।	उविकरणम् ।	तनोति ।
IX	क्रथादि ।	श्माविकरणम् ।	क्रीणाति
X.	चुरादि ।	शिच्चिकरणम् ।	चोरयति

ചില ധാതുക്കൾ കൂടിൽ ശാഖാക്രമം ഡിക്രമനാജ്ഞയിൽ കാണപ്പെടും. ഡിക്രമനാപ്രത്യയങ്ങളിടുടരുന്ന വ്യത്യാസം മേഘ തുവായിട്ടും ഒറ്റം കുംഘാനുവദത്തിനു പരസ്പരം വജ്രരെ ശര നീരുണ്ടാക്കിക്കണ്ണം. ഏല്ലോധാതുക്കൾക്കും പരബ്രഹ്മവദാ, അത്മാനവദാ ഇങ്ങിനെ രണ്ടുഭാഗങ്ങളിൽത്തൊഴും മിക്കണും. ചില ധാതുക്കൾ വരബ്രഹ്മവദത്തിൽ മാത്രമും, ചിലതു ശത്രുതമായവദത്തിൽ മാത്രമും, ചിലതു രണ്ടിലും ഇങ്ങിനെ ധാതു ഇതുകളിടുടരുന്ന ഉപഭ്യംഗങ്ങളാണ്. ഇപ്പോൾ മിക്ക നി

ಈ ಅಪರಿಯಾತ್ಮಕಾನಾಡಂ ಮದ್ದಂ ಅರಬಿಗಳಾಗಿ. ಯಾವ ಸೆನ್ಯೂಪದಕ್ತಿಗೂ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ತಾವಿಯ ಪ್ರಾಯಂಗರಣತಿಂದ ಹಂಗುಮೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು. ಅನುತ್ಹಾಪನಪದಕ್ತಿಗೂ ಕಾರ್ತಾವಿಯ ಕ್ರಿಯೆ, ಕಂಂತಿಂತಿಕ್ರಿಯೆ, ಭಾವಂತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದಿಗೆ ಇಂತ್ರಿ ರೂಪಾರ್ಥಂ ಪ್ರಾಯಂಗಣತ್ವಿಷಿಷ್ಟಂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು. ಕ್ರಿಯೆ ಲಟ್ಟು, ಲಿಟ್ಟು, ಲ್ಯಟ್ಟು, ಲ್ಯೂಟ್ಟು, ಲೆಟ್ಟು, ಲೆಂಟ್ಟು, ಲಂಟ್ಟು, ಲಿಂಟ್ಟು, ಲ್ಯಂಟ್ಟು, ಇಂಟ್ಟು, ಇಂಟ್ಲ್ಯಾಟ್ ವರ್ತತ್ವ ಲಕಂಡಣಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಲಕಂಡಣಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವರ್ಗಾರ್ಥಂ, ಕ್ರಿತಂ, ಭಾವಿ ಎಂಬುದಿಗೆ ಗೆಯಿಂತ್ರಿ ರೂಪಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯಾಚಾರಣೆಯಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಗಿ. ಲೆಟ್ಟು, ವೆಟ್ಟಿಲೆ ಪ್ರಾಯಂಗಣಂಗಾಗಿ. ಲಿಂಟ್ಲಿಯ್ ಅರ್ಥಾರ್ಲ್ಯಾಟ್ ಎಂಬುದೀಗೆ ಇಂಟ್ಲಿಯ್ ಅರ್ಥಾರ್ಲ್ಯಾಟ್ ಅಂತಹ ಉತ್ತರವಾದ ಉಪಯೋಗಾಗಿ ಶಾಖೆ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಲಟ್ಟಿಷ್ಟಂಪ್ಲಿಟ್ ವರ್ಗಾಗಾಗಿ.

(“ಲಙ್ಗವರ್ತಮಾನೆ ಲೆಹ್ವೆದೆ ಭೂತೆ ಲಙ್ಗ ಲಙ್ಗ ಲಿಟಸ್ತಥಾ । ವಿಧಾ-
ಶಿಷೋಸ್ತು ಲಿಂಗ ಲೋಯ್ ಲುದ್ಭಾವ್ಯರ್ಥೆ ಚ ಲಙ್ಗ ಲ್ಯಾಯ್ ”)

ವರ್ತಮಂಗಾಂ.	ಕ್ರಿತಂ.	ಉತ್ತ.
ಲಟ್ಟು	ಲಂಟ್ಟು	ಲ್ಯಟ್ಟು
	ಲ್ಯಂಟ್ಟು	ಲೆಂಟ್ಟು
	ಲಿಟ್ಟು	ಲ್ಯಂಟ್ಲ್ಯಾಟ್

എന്നതുകൂടിയുള്ള വാദങ്ങൾവും ഒരു വാദങ്ങൾ
അവസ്ഥയിൽ ഒരു പ്രവർത്തി ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന
തു വരുത്താനുകൂലവും, കഴിഞ്ഞുപാരുതു ഭ്രതകൂലവും,
വരുവാനിരിക്കുന്നതു ഭാവിക്കാലവും ഒരുക്കണം.

14. Certain roots occur in more than one conjugation. Due to the variation in conjugational terminations the verb-forms will in these cases be dissimilar. Roots are of two types, the Parasmaipada and the Athmanepada. Some roots are of the first type, others of the second, while some others come under both. [Each type has the ten conjugations mentioned before]. The classes and types of roots can be learned by a study of the section in grammar on roots. Parasmaipada roots can be used only in the active voice, Atmanepada ones both in active and passive voices and also in a third one peculiar to Sanskrit which may be called the impersonal passive voice. To every verb there are ten moods or tenses which in order are present, past, perfect, 1st future, 2nd future, led (in vedas only) imperative, past imperfect, potential, aorist, and subjunctive. These refer to past, present, and future times. There is however, an eleventh mood, known as the benedictive. The verbs used by us till now belong to the present tense.

The ten moods or tenses.

Present.	Past.	Future.	
Present.	Past imperfect Aiorist Past perfect	1st future Subjunactive 2nd future	Benedictive Imperetive Potential

When the action indicated by a verb has reference to present time, it is called present tense. When the action has reference to the past, past, and when it has reference to future it is called future respectively.

—*:—

षड्विंशः पाठः—२६ ।

भू सत्तायां परस्मैपदि ।

जड्—Past Imperfect.

अभवत्	अभवतां	अभवन्	॥यीञ्च. Became
अभवः	अभवतं	अभवत्	
अभवं	अभवाव	अभवाम्	

० जातु=किंवद्द एवं Once ० पुरा=प्राण॒ In olden
times.

० अद्य=श्रूते Today ० कदाचित्=किंवद्द एवं Once

० ह्यः=श्रूतेव Yesterday ० पूर्वेद्युः=तस्मैलगम॑पा Previous day

१. रामः मन्दिरमगश्छत् । २. ते मातुले अतुष्यन् ।
अहं तमवदम् । ४. तौ मातुलस्याश्वमपश्यताम् । ५. वयं तस्योद्याँने
अचराम । ६. त्वं मित्रस्य ग्रहात् फलांनि अभक्षयः किम् ? ७. ह्यः
तस्य सुतं उरगः अदशत् । ८. अहं ह्यः तस्य मन्दिरे कृशामज्ञां
अपश्यम् । ९. त्वं पाठानपठः किम् ? । १०. सः काकले लेखम-
लिखत् । ११. पुरै^३कदा लङ्कायां रावणो नाम राज्ञसः अवसत् ॥

१. ठाठौरं श्रूतेव श्रुतुक॑प॑ श्रुतेय॑प॑ पृष्ठ॑प॑ व॑
२. श्रूतौरं श्रूतिर॑ पृष्ठ॑क॑प॑ श्रूतिर॑ । ३. नौ रामौरं
श्रूतुक॑प॑ व॑प॑ श्रूती॑प॑ व॑ ? ४. कृती॑प॑ राव॑ व॑
० श्रूतुप॑ व॑प॑ श्रूती॑प॑ । ५. नौर॑प॑ श्रूतेव श्रूती॑प॑ १००
श्रूतिर॑ ? ६. श्रूतौरं राव॑ व॑प॑ कृती॑प॑ । ७. ठाठौ
रं श्रूती॑प॑ श्रूतुप॑ श्रूतिर॑ कृती॑प॑ । ८

१. मातुलस्य+अश्वं (A. 3.) २. तस्य+उद्याने (A. 2.
३. पुरा+एकदा (A. 1.)

നാ നായക്കു ചണ്ണലക്കേണ്ട കെട്ടിയോ ? 9. കൂലിക്കാർ
വയക്കിലെങ്ങ വേഗം പോകും. 10. മരിക്കൽ സുമാരുള
എന്ന പൊതു ഉദ്രൂട്ട ദശമദ്ദന്തം ഇപ്പുകഴം പറത്തു.

1. Rama told me thus yesterday. 2. I sat there on a plank. 3. Did you read Rama's book. 4 Boys did not learn the lessons in the morning. 5. Did you go to school yesterday ? 6. I drank tea in the morning. 7. We saw Rama's beautiful face in the glass 8. Did you chain the dog? 9. Labourers went to the field soon. 10. Once the minister by name Sumanthra told Dasaratha thus.

പ്രംബികൾ എന്നപ്രസിദ്ധം കൊട അവ്യാധിപാലം
ഉണ്ട്. അതുകൊക്കു ക്രിയയോട് ചേരുമ്പോൾ സാധാരണ
ഒരു ഉപസ്ഥിതിപാലം എന്നും ചീലടക്കു ഗതിയൈനും വാം
ജും. പു, പറ, അപ, സം, അന, അവനില്ലു, നിം,
ഭിസു, ഭിൾ, പി, അഉൻ, നി, അധി, അപി, അതി, സു,
ഉൺ, അഡി, അതി, പരി, ഉപ ശ്രദ്ധകൾ പ്രംബികളും
ഉപസ്ഥിതിപാലം ക്രിയയോട് ചേരുന്നതുകേണ്ട പദ്ധതിപൂം
ചും ധാതപമുന്തിനു വഴിരെ പ്രത്യുംസിനും വകം. ചില
പ്രേം ധാതപമുന്തിനു തീരുമാനം ചെയ്തിരുത്തിയും. ചിലപ്പും
വിശദയിപ്പിക്കും. ചിലപ്പും ധാതപമുന്തി ചേരുവും ഉ
ണ്ടുകൂടില്ല. മുന്തിയാതുവികയൻനിന്നുണ്ടുകൂടും മരതി,
എന്ന ക്രിയയും നശിപ്പിക്കും, സ്വീരിക്കും, മുതലായവ ഡാ

தப்பிச்சூலாகி. மூன்றாகி வேறானதுகொள்ளாது என
கும்புதுரையும் தாசீ கூணிக்கால்.

(**हरति** = गोप्तीकरण Destroys
(क्रूरप्रकरण) (Appropriates))

प्र-हरति = गोटीकरण Beats **आड़-आहरति** = आहे करण Eats

सम्-संहरति = नकारात्मक करण Kills **वि-विहरति** = क्रूरकरण Plays

परि-परिहरति = यांत्रियकरण Remedies **अप-अपहरति** = पीड़ाचुपात्रकरण Robs
... ...

प्रत्यागच्छति = वापिवयन To dig out
Returns खेला Returns उत्क्लनति = चारों
हत्तுलीकृति एवं प्रकाश नामांकितमायि என
குक्कிட மூன்றாகி செல்லவுடன்தான்.

“ धात्वर्थं वाधतेकश्चित् कश्चित्तमनुवर्तते ।
विशिनष्टिमेवार्थमुपसर्ग इति द्विधा ” ॥

There are certain indeclinables begining with प्र,
When these combine with roots, they are commonly
called उपसर्ग, (prepositions) and some times मात्र,
They are प्र, पर, अप, सम्, अनु, अब, निस्, निर्, दुस्,

दुर्, वि, आङ् नि; अधि, अषि, अति, सु, उत्, अभि, प्रति, परि, उप, On account of these prepositions the roots after considerably change in meaning very often. Some times the meaning is wholly changed 'sometimes modified, and some times left unaffected, The verb हरति, of the root हृ, may mean "destroy" 'accept' etc by the insertion of prepositions. Examples of this nature are given below.

हरति= Destroys,
Appropriates

प्र-प्रहरति =Beats	आङ्-आहरति =Eats
सम-संहरति =Kills	वि-विहरति =Plays
परि-परिहरति =Re-medies	अप-अपहरति =Robs

प्रत्यागच्छति=Returns **उत्खनति**=To dig out

For these, meanings may be given as per context.

सप्तविंशः पाठः—२७ ।

I अतिरोहति = <small>कृष्णम्</small>	IV कुप्यति = <small>कृष्णम्</small>
Ascends	Gets angry

I अवरोहति=अङ्गेना	IV स्तिथ्यति=स्नौकीना
Descends	Loves
जीवति=जीवीकरण	क्षुभ्यति=श्वसना (कलन्तुना
Lives	Moves is agitated
निन्दति=गीर्वाकरण	मुह्यति=वेण्यंकेना
Scorns	Faints
बोधति=बठोयना	नश्यति=नशीकरण
Knows	Perishes
त्यजति=उपक्षीकरण	विध्यति=तुष्टकरण Bores
Abandons	... Pierces
गूहति=अङ्गवल्लना	शाम्यति=शाम्यना
Hides	Subsides
भजति=द्वजीकरण	पुष्यति=वस्त्रकरण Grows ...
Worships
सीदति=तुष्टकरण Fades	श्राम्यति=क्षीणीकरण
...	Becomes tired
तरति=कडकरण Crosses	दीव्यति=कृतीकरण Plays
आहवयति=विजीकरण VI उञ्ज्ञाति=वपूक्षीय	इकरण Picks up Gleans
Calls	

I अर्हति=अर्हतीक्षण	Deserves	VI मिळति=मिळीक्षण	Joins
शंसति=शंसीक्षण	Praises	सिझुति=सिझुक्षण	Waters
क्षयति=क्षयीक्षण	Declines	इश्व्रति=इश्वरीक्षण	Desires
रक्षति=रक्षीक्षण	Protects	कृन्तति=कृन्तीक्षण	Cuts down
षुप्तिवति=षुप्तिक्षण	Spits	मजाति=मजाक्षण	Dives
खनति=खनीक्षण	Digs	X चोरयति=क्षेत्रा	Steal naets
...		
निखनाति=निखनीक्षण	Plants; Buries	कथयति=प०क्षणा	Says; Tells.
खादति=खादीक्षण	Bites	गणयति=गणीक्षण	Counts
लगति=लग्ज्ञा	Fixes	चोदयति=चोदनीक्षण	
...	...		Compels
धयति=धयीक्षण	Drinks	मार्जयति=मार्जीक्षण	Cleans
याचति=याचीक्षण	Begs	मानयति=मान्युक्षण	Honours

I उद्धृति=भीवाङ्मण्ड च ज्ञाना X चालयति=कुषकला	
Marries	Washes
II याति=प्रवास	आज्ञापयति=क्षमा क्षमा
Goes	Commands

१. सः वृक्षमत्य^१ रोहत्. २. अहं पर्वता^२ द्वारारोहम्. ३. त्वं राममनिन्दः किम् ? ४. अहं रामादेवमयोधम्. ५. सः कनिष्ठस्य काकलमगृहत्. ६. मातुलः मां आहवयति. ७. सिंहः गजस्य वलं शंसति. ८. ते पतलृहे निरखीवन्. ९. शुनकः मां समखादत्. १०. रामः तत्र अयात् किम् ? ११. नकः जलमपिवत्. १२. भरतः वनवासमैश्वर्वत्. १३. कर्मकराः ऋषभान् शीघ्रं केदाराय अचोदयन्. १४. वालिका अङ्गगुलीयकानि गणयति. १५. अध्यापकः मामेव माज्ञापयत्. १६. अहं मित्रस्य मन्दिरात् चाहामधयम्. १७. पुत्राः जनकं रक्षन्ति. १८. मर्त्याः^३ उद्काय कूपं खनन्ति. १९. अर्भकः अङ्गणात् तृणा^४ न्युदखनत्. २०. मित्राण्येकत् समिलन्ति. २१. दशननः पुरा मयसुतामुद्वहत्. २२. वयस्यः मां कथां कथयति ॥

1. कुटोकर्म १० वीश्वा शूश्रोपर्वता उज्जीवता. 2. १०२०४ शौवरता रक्षीय. 3. शूवरता० शुद्धि० कुरुता

१. अति+अरोहत् (A. 4.) २. पर्वतात्+अवारोहम्. (B. 2.) ३. मर्त्याः+उ (C. 1.) ४. तृणानि+उद्वनत् ॥

ക്ഷमിക്കുന്നു. 5. അവർ പാടിനാവേണ്ടി തുണ്ട് കഴിയ്ക്കി
ന്നു. 5. അവൻറെ കലാരി കരവുണ്ട്. 6. ഞാൻ നി
നെറെ സ്ഥാപിതൻ മംഗളനാട് അവൻറെ പുസ്തകം യാചി
എം. 7. അവർ പാടിവാലശ വോക്കും. 8. നമ്മളം ഇ
പ്പുറം അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നു അധികാരാക്കുന്നു. 9. അ
മാനൻ മരജകരുന്നാട് കേരളിക്കും. 10. പഠമെൻ ആറ്
മാരുന്നെറെ വത്തഭാനം അറിയുകയും ശാപ്പൂർണ്ണതയെ ഒഹം
പാലസ്രൂപ്പുടകയും ചെയ്തു. 11. വണ്ട താമരപ്പുവ തുളി
ക്കുണ്ണു. 12. എലാ കാംതുനെറെ വല മരിക്കുണ്ണു. 13. കട്ടി
വെള്ളാക്കിയ മുദ്രക്കുണ്ണു. 14. കള്ളിൻ അവൻറെ കരുപ്പുക്കളും
കുട്ടി. 15. പെൺകട്ടി മുറം അടിച്ച ദൈപ്പുംകുണ്ണു. 16.
അവൻ ചംപ്പുംതും കഴുകുണ്ണു. 17. കട്ടി ദിംനടനു
ക്കീറിച്ചു. 18. ആചിത്രം കേരളം ഇപ്പോൾ ശേമി
എം. 19. അപ്പോൾ മകരനാട് കമ്പയംതുണ്ണു. 20. ഞാൻ
ഉകരമില്ല പുഡിംബം പുണ്ണിനുണ്ടുണ്ടു. 21. കർത്ത കഴുത
ഞക്കാർ ദേശിയുള്ളതാണുന്നു നി അറിയുന്നുവോ? 22.
ജൂപ്പുൻ ഭര്യനേട ഇപ്പുകാമം കല്പിച്ചു.

- Boys worship God in the morning.
- Rama protected him.
- His intelligence declines gradually.
- He plants the pillar for the house.
- There is a boil on his leg.
- I begged your friend, Rama for his book.
- They go home.
- We too deserve to do so now.
- The uncle gets angry with the nephew.

10. Dasaradha heard news of Rama and once fainted.
 11. The Beetle bores the lotus flower.
 12. The mouse breaks the foreste's net.
 13. The boy dives in hates.
 14. The thievs, stole his bulls.
 15. The gert snecps the yard clean.
 16. He washes the tea cup (pot).
 17. The boy is tired with long walking.
 18. The sun's anger is now subsided.
 19. The fathers tell the story to the son.
 20. I counted the tall trees
 21. Do you know that the horse is more beantiful than the ass.
 22. Elder brothers ordered the servant thus.
-

अष्टाविंशः पाठः-२८ ।

અધ્યાત્મિકાણાણમા—Adjectives

गतः गता गतं=गच्छ Gone

आगतः आगता आगतं=गच्छ Come

स्थितः स्थिता स्थितं=कीर्त (कुक्षय) Stood-up

उत्थितः उत्थिता उत्थितं=भ्रवी०० Got up

स्नातः स्नाता स्नातं=क्षमी॒॒ Bathed

अतः=^{हृविदेशीय}
From here=Hence ... **सर्वतः**=^{०५३०७१९८४५}
लिङ्. From
every where

१. वालाः प्रभाते उत्थाय ईश्वरं प्रणम्य पाठान् पठन्ति.
२. स मामेवमुक्त्वा तदैव चाहां पातुं गतः. ३. अहं ह्य तं द्रष्टवा-
आगन्तुमवदम्. ४. मातुलः कर्मकरानाहृय केदारं गतः. ५. ते
गानं श्रोतुं तत्रागच्छन्. ६. जंबुकोरामस्य अजं व्यापाद्य वनं नी-
त्वाभक्षयत्. ७. तत्र मित्रमत्रागत्य पाठशालां द्रष्टुमगच्छत्. ८.
सः श्राणां पीत्वाधुनैवातो गतः. ९. अहं तमजं विक्रीय रौप्य-
माने तु मवदम्. १०. भरतः प्रजाभिः सह अग्रजमानेतुं वनं गत्वा
चित्रकूटस्थं तं नत्वा नितरां दुःखितः तमेवमवदत्. ११. सः स्नातुम
जागत्य तदैव मातुलवार्ता ज्ञातुं तत्र गतः. १२. श्रीकृष्णो संजाते
देवानां दुःखमशाम्यत् ॥

१. ००९०८ १०८४७ कल्पीकु यीक्तीशलक्षणेवान्तः क्षे
ष्मा वेऽपीच्य. २. तत्रापि० सम्पूर्णं चतुर्व्याघ्रक्षेत्रं
वान् यीक्तीकल्पी चिरंशेषगत्यक्षं वेंयि. ३. आवान॒
वान्यास०८४० इतिरीज्ञाय॑० वर्णेवान॒ वान्याक्षेष्याल
क्षीयि॑ वान्यि॑ इष्टेष्याप्ततत्त्वे इष्टविज॒ वान॒ क्षेष्यान॒
वेंयि॑. ४. वेलक्षण॑० कुक्तीक्षेष्य॑ एकृष्णावक्षवान॒ ग्नु॑

എത്ര ദാഹരിവാൻ വേണ്ടി തൊൻ എഴുത്തു കൊടുത്തു അംഗളു യങ്ങളിൽ ചോദിച്ചു. 6. ഏറെന്നും അമ്മാഡാൻ അസ്സ തു കണ്ണൊന്നു ഇവിടെ വന്നിട്ട് ഇപ്പോൾ തന്നെ എന്നും എന്നും എന്നും വായിടെ. 7. തൊൻ ഇന്ത്യാലു സന്ധ്യക്ക് അവിടെ നിന്നു പുംപ്പുട്ടിട്ട് ഇന്നു ഉണ്ണാൻ ഇവിടെ എത്തി. 8. മു ഹിസ്കംക്സ് ഉദ്ധൃതിക്കൊടുപ്പാൻ എന്നുംകയും തന്നെ അംഗൾ തന്നെ അദ്ദേഹംക്കാട്ടു വരുത്താനും വരവാൻ കൂ മാമൻ അവിടെക്കുവേണ്ടി. 9. അപ്പുന്ന റഫില്പുപ്പോൾ ഒരു തിരുത്തു എന്നും കുറഞ്ഞും തുണ്ട്. 10. കരിക്കൽ ഭരിതനാംജയവർ കരംബിക്കുമ്പാക്കന്ന.

1. Having met the teacher, Rama asked leave to go home.
2. At dusk, we went to the back of the house to see the moon.
3. He went to the shop to be sugar and grapes and having just returned.
- has gone to bathe.
4. The servant who has gone to school to fetch the children has not yet returned.
5. I sent for the man by means of a letter to ask him the price of books.
6. Having come here to see the teacher, your uncle went to my home justnow.
7. Having started from there yesterday at dusk, I reached here in time for meal.
8. Having given me the money for paying the coolies, my uncle at

once went there to tell the news to him. 9. When the father died the mind of Bharatha and Satrugna became dejected. 10. People who are once poor become rich another time.

—*—

त्रिंशः पाठः—३० ।

अकर्णः वृष्टिः— Nouns ending in इ^१
Masculine gender

कविः= कंप्यन्तेऽक्षयवान् कवयः= (वृष्टिचरणं)
A poet. Poets.

कावि= (पीठीचा) रविः= गृष्म
A poet (Objective case) The sun

कवैः= (पर्वती), यज्ञी ४. आद्रिः= वृश्चिक
For a poet A mountain

कवौ= (संक्षिप्ती) नृपतिः= राजाः
In a poet A King.

१. आहिः= सप्तं उदधिः= सप्तं
A serpent An ocean

ऋषिः= राजपुत्रः ५. आरिः= रात्र
A sage An enemy

२. हरिः= विष्णु
Vishnu

...

३. असि�ः= वाहू
A sword

कपि�ः= कृष्ण
A monkey

० इव= एव्योऽलै
(ऐताना०)

Like ...

६. श्रीपतिः= नारायण
Sri Narayana

....

७. ब्रहस्पतिः= जुपिटर
Jupiter

आदि�ः= उत्तराय
Etcetra

० परस्परं= अद्वीतीय एव
एवीय

One another Between
Each other

१. कवयः काव्यं लिखन्ति. २. ईश्वरो लोकमसृजत्. ३.
कपि: वृक्षस्य शाखायां स्थित्वा फलानि भक्षयति. ४. रविः म-
र्त्यानां प्रकाशं दातुमाकाशे सञ्चरति. ५. नृपतिः असि करे गृही.
त्वा अरिमेवमवदत्. अहयोद्वौ पाताले च वसन्ति. ७. देवा हरौ
तुष्यन्ति. ८. वयमुद्धिं द्विद्वं तत्रागच्छामः. ९. महर्षयः अद्वौ
स्थित्वा वेदं जपन्ति ॥

१. वाङ्मये रात्रिकीळे गोचूरे रुद्रोक्षान् २. ती
युऽ एवज्ञायुऽ शरणेन्द्रान्पूऽ शत्रुशक्तिकान् ३. राष्ट्राव
कृष्णेन वृहृष्टेनोक्तेन ४. राज्ञोऽ महर्षीश्वर शृङ्ख
क्षेत्रानीन् श्रुपुकामूऽ वरं शुभान् ५. उमावीष्णुं पीतामूऽ कृष्ण
त्रिकृष्णेनकु श्वरामूर्ति सुरेत्रामीकान् ६. दिश्वरं स

8. କୁଳୀ ଯାଏଇନ ଯାଲଙ୍କାଣ୍ଡ ଉତ୍ସୁଜନ ଯିଟିପ୍ରାଣ୍ଡୋ
କଣ. 7. ଶ୍ରୀକମଣ ଯାହୁତକିମ ହୁଅକଣ. 8. ଯୁଗ
ଶତ ଦେଵକଳ୍ପ ହୁଅଯାଏନ. 9. କଥାକର୍ତ୍ତ କ୍ଷେ କରନ୍ତୁ ଓ
ରାତ୍ରପୁଷ୍ପାତ୍ମିନ୍ଦେଇ ହୁଅକରିବାରୁ ତାମ କଣ୍ଠ.

1. Snake bites men in the night.
2. Fire and water are enemies.
3. The king respects the poet.
4. Standing near the sage, Rama says thus.
5. Hearing Maha Vishnu's Orders the Devas are pleased
6. Fishermen are going to catch fish with (their) nets from the ocean.
7. The enemies are sitting on the mountain.
8. Jupiter is the preceptor of the Devas.
9. Once I saw a monkey sitting on a banyan tree.

—*—

ନାଗୋଭୁଜଗୋଭୁଜଗୋ ବ୍ୟାନ୍ଧଶ୍ରଦ୍ଧାବାଅହି । ଉରଗାପନ୍ନଗୋଭୋଗୀ
ଜିହ୍ଵାଗ; ପଚନାଶନ: ॥ 2. *ଯମାନିଲେନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷ ବିଷ୍ଣୁସିଂହାଶୁବ୍ର
ଜିଷୁ । ଶୁକାହି କପିଭେକେଷୁ ହରିରୀକପିଲେତ୍ରିଷୁ ॥ 3. କୃପାଣାଖଙ୍ଗ-
ଗନିର୍ଦ୍ଦିଶ ଚନ୍ଦ୍ରହାସାସିରିଷ୍ଟ୍ୟ: । 4. ଅଦିଗୋତ୍ରଗିରିଆବାଚଲଶୈଲଶି-
ଲୋଦ୍ୟା: ॥ 5. ରିପୌବୈରିସପତ୍ରାରିଦ୍ଵିଷଦ୍ଵେଷଣଦୁର୍ଦ୍ଦଃ ॥ 6. ଦେବକୀ-
ନନ୍ଦନଶୌରି: ଶ୍ରୀପତି: ପୁରୁଷୋତ୍ତମ: । ଘନମାଲୀବଲିଧବ୍ସି କଂସାରାତିର-
ଧୋନ୍ତର: ॥ 7. ବୃହସ୍ପତି: ମୁରାଚାର୍ଯ୍ୟ: ଗୀଷ୍ପତିର୍ଧିଷ୍ଣାଗୁରୁ: ।

—:0:—

हरिः	हरी	हरयः
हे हरे	हे हरी	हे हरयः
हरिं	हरी	हरीन्
हरिणा	हरिभ्यां	हरिभिः
हरये	हरिभ्यां	हरिभ्यः
हरेः	हरिभ्यां	हरिभ्यः
हरेः	हर्योः	हरीणां
हरौ	हर्योः	हरिषु

C. १. हरीन् २. हे हरे ३. हरिणा ४. हरयः ५. हरये ६. हरिभिः ७. हरेः ८. ९. हरिभ्यः १०. हरौ ११. हरिभ्याम् १२. हरीणाम् १३. हे हरयः १४. हर्योः १५. रविम् १६. अद्रिषु १७. उद्धेः ॥

D. रात्रि यत्रिकर्ता २. यत्रिकर्ता ३. यत्रिकर्त्तव्यकर्ता ४. यत्रिकर्त्तव्य ५. रात्रि यत्रिकर्त्तव्यकर्त्तव्यीकर्त्तव्य ६. शर्व लृग्या यत्रिकर्त्तव्य ७. यत्रिकर्त्तव्य ८. रात्रि सप्तशतांश्चिन्त

வெறு 9. கவிக்கல் 10. வயுதங்களினால் 11.
ஸம்புத்திலூங். 12. ஸதுக்கல், 13. வாழினங். 14.
கவிக்கங்கள்.

1. Two Haries 2. Hari 3. Than Haries 4. To Hari
5. For two Haries 6. O! Haries 7. By Ravi
8. Of the two oceans 9. Poets (obj case) 10. From mountains
11. Through ocean 12. Enemies. 13. Sword's 14. To poets.

—*—

एकत्रिंशः पाठ-३१ ।

१ अग्निः= अग्नि
Fire

२ ध्वनिः= ध्वनि
Sound

३ किटिः= किटी
A Pig.

कृमिः= कृमि
A worm

४ यति= यति
A hermit

० अथ= अथवा एवं इत्यादि
Afterwards.

० यदा= यदा यदा यदा यदा
When

० प्रभृतिः= प्रभृतिः
Beginning from

० एषमः= एषमः
This year

० पर्हतः= पर्हतः
Last year

आतीथः= वार्षीयेषकान् A guest **० परारि**= कुपीनिकान्तिः पूर्वो वेषकान्तिकान्तिः पूर्वो

....

मणिः= उत्तमशिल्पं A jewel

....

पाणि�= हानि काम् Hand

निधिः= गोप्यक्षेपं A treasure

व्रीहि= वृश्चिपं Paddy

....

पताकि= वाहकी A bird.

गुप्ति= अलयं (कामदण्डम्) A dungeon

I **जयति**= उच्छिक्षा (He) conquers

I **प्रत्यागच्छति**= उच्छिक्षा (He) returns

० प्रथक्= उपरि Seperately

VI **मुञ्जति**= उपक्षम्य क्षमा Abandons givesup

X **पालयति**= उक्षीक्षमा Protects

यतयः तीर्थे स्नात्वा पापान्यमुञ्जन् २. अतिथयो मध्याह्ने धनि-
कस्य गृहं गच्छन्ति ३. १रामः आपणे मणीन् विक्रीय प्रत्यागच्छति.

गच्छति. ४. ते तत्र ध्वनिं श्रुत्वा धावन्. ५. हे अग्रज! तत्र प्राणों
किं भवति. ६. ^२किटिनिधेः सर्वीपं खनति. ७. अतिथिः तदा
प्रभृत्येतावत्पर्यन्तं मां प्रतिपाल्य तिष्ठति. ८. रथे: प्रकाशेन दीपस्य
प्रभा नश्यति. ९. अहं परुष्यरीक्षायामजयम् । १०. चत्तमीकिः
कविषु जूनं ^३प्रथमएव. ११. काठिदासादीन् कवीन् असुलापि
जनाः शंसन्ति. १२. ऋषभान् केदारे प्रथक् ग्रथक् यदापश्यत् व्याघ्रः
तदापवमन्तयत् ॥

1. शृणु वर्णुतात्त्वीश्वरं शृणुत्तु, नीयोक्त्वैक
लः. 2. शृणुत्तु शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैवेवयां
कीप्ति. ३. शृणुत्तु शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
४. कृत्तुत्तु शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वै शृणुत्वैकीप्ति.
५. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
६. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
७. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
८. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
९. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
१०. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
११. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.
१२. शृणुत्वै शृणुत्वै शृणुत्वै वृष्टिकुँ शृणुत्वैकीप्ति.

२. किटिः निधेः (C. 4.) ३. प्रथमः एव (C. 3.)

1. He saw treasures near the mountain.
2. Uncle having gone yesterday has not yet returned
3. He has not sat for the examination this year
4. Foresters eat pig's flesh.
5. Kings protect the people.
6. The noise of the cloud is called the thunder (स्तनितम्)
7. There are two swords in his hand.
8. The (younger brother) failed in the examination the year before last.
9. I asked him the price of paddy
10. Rich men hide their wealth in underground chambers.
11. Worms live generally upon leaves.
12. Afterwards the tiger killed the bull and ate it soon.

१. अग्निवेश्वानरोदहिनः कृशानुः पावकोऽबलः । रोहिता-
वोवायुसखो हुतभुक्दहनः शिखी ॥ तनूनपाञ्जालवेदाज्वलगोह-
व्यवाहनः । २. शब्देनिनादनिघोषव्यवनिनादरवस्वनाः ॥ ३. वरा-
हः सूकरोदृष्टिः कोलः पोत्री किरि: किटि: ।

—*—

द्वात्रिंशः पाठः-३२ ।

—०—

लृपीली०७४— Feminine gender.

धरणि:=^{६२१}
The earth.

गतिः:=^{६२१०४६} Going
mention; gait

मुक्तिः = लोक्षणं Salvation.	दृतिः = अप्रती Work, avocation.
यष्टिः = वटा A stick.	रथ्याति� = असीला Fame
वर्तिः = शीठी A wick.	आकृतिः = सप्त्रुप्तं Shape
१ दुर्गतिः = नमकम् Hell.	प्रकृतिः = सप्त्रेवम् Nature
२ प्रीतिः = सप्तोत्तमं Satisfaction.	५ मतिः = अपलब्धी Intelligence
३ विधि� = भौगूणम् (भौगोगम्) Fate.	६ भीतिः = अङ्ग Fear.
४ द्युतिः = लोक्त Brightness.	७ भित्तिः = अङ्कम् A wall

१. असुरा दुर्गतौ वसन्ति. २. अहं मुक्तये इच्छामि. ३. अध्यापको भाँ यश्चिनानेतुमवदत्. ४. रविः चन्द्राय द्युर्ति यच्छ्रुति. ५. कर्मकरा वृत्तिं कृत्वा द्विनानि नयन्ति. ६. तस्याकृतिं हज्ज्वामम जाता भीतिः. १ तवमतिरीश्वरस्य २ प्रीतयेऽलम् ॥

१. अऽवग्नं उपर्युपेष्ठ त्रुवृष्टिकृं उचितीत्य असीली उपी उपीकृता. २. अऽवग्नेऽप्तं सप्त्रेवम् एतानीकृं अ॒उप॒

१. मतिः + ईश्वरस्य, (C. 4.) २. प्रीतये + अलम्, (A. 5.)

ମୁଖ୍ୟତାକଣ୍ଠ. ୩. ନୀ ଯୁଗରି ପ୍ରଭୁଙ୍କ କଣ୍ଠରେବ? ୪.
ରାଜର ବଡ଼ କୋଣ୍ଠରେବାର ଯୋହୁଫିଳନା. ୫. ଶରୀର
ରେଣ୍ଟ ସାରେତିଥିଲାଏବଣେ ତାମରାତରାପୁଣି.

1. He gets fame on account of good fortune.
2. His nature satisfies me.
3. Did you see my work?
4. Rama is gone to fetch a stick.
5. I went there for his satisfaction.

ଅକ୍ଷାଂଶକଃ ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗঃ—Nouns ending in ଇ Feminine

ସତି:	ସତି	ମତ୍ୟ:
ହେ ମତେ	ହେ ମତୀ	ହେମତ୍ୟ:
ମତି	ମତୀ	ମତୀଃ
ମତ୍ୟା	ମତିଭ୍ୟାଂ	ମତିଭି:
ମତ୍ୟୈ ମତ୍ୟେ	ମତିଭ୍ୟାଂ	ମତିଭ୍ୟ:
ମତ୍ୟା: ମତେ:	ମତିଭ୍ୟାଂ	ମତିଭ୍ୟ:
ମତ୍ୟା: ମତୀ:	ମତ୍ୟା:	ମତୀନାଂ
ମତ୍ୟାଂ ମତୌ	ମତ୍ୟୋ:	ମତିଷୁ

- C. ୧. ମତ୍ୟା: ୨. ମତ୍ୟ: ୩. ମତ୍ୟୈ ୪. ମତୀ. ୫. ମତେ:
୬. ମତିଷୁ. ୭. ମତିଭ୍ୟ: ୮. ହେ ମତ୍ୟ: ୯. ମତ୍ୟା: ୧୦.
- ମତିଭ୍ୟାମ. ୧୧. ମତ୍ୟାମ. ୧୨. ମତୀଃ. ୧୩. ମତୀନାମ. ୧୪. ଯେଣ:
୧୫. ମତିନାମ. ୧୬. ଦୁର୍ଗତ୍ୟା: ||

D. 1. എലിക്കു. 2. ഉതിഷം. 3. ഉതിഷിക്കൽ
 4. പ്രീതിക്കാല്ലേംഡ്. 5. മന്ത്ര യടികളിട. 6. ഓഗ്ര
 തെതജാർ. 7. ശേരക്കുംമേതുവായിട്ട്. 8. മന്ത്ര അക്ക
 റികളിട. 9. ചുംഗിപ്പാൻറ. 10. അതുതികൾഡിൽ. 11.
 നാക്കണ്ണിൽനിന്ന്. 12. പ്രക്രണദാദാർ.

1. To intelligence. 2. By intelligence. 3. In intelligence.
 4. For satisfaction 5. Of two sticks.
 6. Then fortune 7. On account of salvation. 8.
 Of nature. 9. Of the wall. 10. In the shapes.
 11. From hell. 12. Brightnesses.

ട അപചിതി:= പുഞ്ചാ വൃതി:= വെലി
 Worship A hedge
ട തക്കി:= ധാരകം ആക്കി:= സവി(ചീംകെട്ട്)
 A word A companion
 Anicut

അപത്രസ്ഥിതി:= ഭന്ദപും വിച്ചിതി:= അന്തപ്രശ്നം
 Wicked way Search

അശ്രി:= തോന്തികളുണ്ട്
 കംഡി Stake; pole **ഉപലഭി:=** കണ്ടക്കിട്ടൽ
 Discovery

തരണി:= തോന്തി **വിശതി:=** ഇപ്പറ
 A boat Twenty

കടി:= അമകെട്ട് **പണ്ടി:=** അപ്പര
 Loins. Sixty

वितर्दिः=^{८०}
A plat form

अशीतिः=^{७९} अलंपत्
Eighty

वृष्टिः=^{८५}
Rain

नवतिः=^{८८} नैनूँ
Ninety

१. श्रीरामः सीताया उपलब्धये सुग्रीवमपश्यत् २. उर्वरेव्यु-
त्याधरण्या अन्धकारो नश्यति ३. वृप्रेरथिकतया केदारे न प्र-
रोहन्ति ब्रीहयः ४. मर्त्या मुक्तिलब्धुमीश्वरं भजन्ति ५. मम
चित्तं तदैवं विधामतिः संजाता ६. श्रीकृष्णो नारदस्यापचितिं कृत्वा
तस्योक्ति श्रोतुमग्रे ^४विनीतोऽतिष्ठत् ७. आळिवितदौ स्थितासु-
लतासु कुसुमानि फलानि चापश्यत् ८. चोरः तरणौ दात्यूह
इव तिष्ठति॥

१. १०२ ग्रंथं काङ्क्षकौ तत्त्वाण्णृदिष्टीक विलक्षण-
मा २. ५०० ग्रामीकांगां एकद्विकर्णा वेष्ठृताण्णू कांप्ति
द्वारा ३. शूलिकां सवीच्छेद तत्त्वाण्णू चूर्द्ध०
वेलो एकटी ४. जग्नां ५०० ग्रामीकां तारुण्याण्णू गूँ
हीलेक्रम व्यापादी ५. १०२ ग्रंथं चीरा नक्षत्रोक्ताण्णू
उपेक्ष्याण्णू ग्रंथं आर्द्धाण्णू आर्द्धाण्णू उपेक्ष्याण्णू ६. ज्ये-
ष्माण्णू गूँहीकू व्यावर्त्तं नवम्याण्णू आर्द्धपत्राण्णू कैकाण्णू अन्त

३. रवेः+द्युत्या. (C. 4.). ४. विनीतः+अतिष्ठत् (C. 2).
(A. 5, उं, 2) ।

1. Rama's ox costs ninety Rupees. 2. The boatman plants stake in the water. 3. The coolies built the hedge round the companion's garden. 4. I went to the school. In search of my friend Rama's father advised him to give up his wicked ways. 6. My uncle gave sixty rupees to the elder brother for going to school.

स्यामारकसुनरको लिख्यो दुर्गतिलियाम् । २. मुत्तीतिःप्र-
मदोहर्षमोदानन्दः लुक्षंतथा ॥ ३. दैवंदिष्टं भागधेयं भाग्यस्तीनि-
यतिर्विधिः । ४. स्युःप्रभास्युचित्वद्भाभाच्छविद्युतिदीपयः ॥
५. वुद्धिर्क्षतीजाधिषणाधीः प्रशाशेनुषीक्रितिः । ६. भीतिर्भिःसाध्व-
संभयम् ॥ ७. खिदिलीकुड्यमेहूकम् ॥ ८. पूजानमस्यापचिति-
सपर्यार्थार्हणासन्नः । ९. व्याहारउक्तिर्लिपितं भाषितं वचनं वचः ॥

—*—

त्रयस्तिंशः पाठः-३३ ।

त्रयस्तिंशः अप्यासकल्पिंशः Nouns ending in श
Neuter gender-

वारि	वारिणी	वारीणि
हेवारे, हे वारि	हेवारिणी	हे वारीणि
वारि	वारिणी	वारीणि

वारिणा	वारिभ्यां	वारिभिः
वारिणे	वारिभ्यां	वारिभ्यः
वारिणः	वारिभ्यां	वारिभ्यः
वारिणः	वारिणोः	वारिणां
वारिणि	वारिणोः	वारिषु ।
दधि	दधिनी	दधीनि
हे दधे, हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि
दधि	दधिनी	दधीनि
दधा	दधिभ्यां	दधिभिः
दधे	दधिभ्यां	दधिभ्यः
दधः	दधिभ्यां	दधिभ्यः
दधः	दधोः	दधां
दधि दधनि	दधोः	दधिषु ।

C- १. वारिणी. २. वारिणा. ३. हे वारे. ४. वारिभ्य.

५. दधा. ६. वारिणः. ७. दधे. ८. वारिणोः. ९. दधः.

१०. वारिणि. ११. वारिभ्याम्. १२. दधाम्. १३. वारिषु. १४.

दधोः. १५. वारिणाम्. १६. अद्धणोः ॥

D १. य०३०५९७. २. १०३०५९८. ३. १०३०५९९. ४. १०३०५९३. ५. १०३०५९४. ६. १०३०५९५. ७. १०३०५९६.

ଶାପୁରାଜଂ ଯାତିକର୍ତ୍ତା । 2. ଯାତିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ 13. ଦୟିଷ୍ୟକରଣମୁଖୀ
8. ଦୟିଷ୍ୟତି 9. ଯାତିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ 10. ଦୟିଷ୍ୟକର୍ତ୍ତା 11, ଶାପୁରାଜଂ
ଯାତିକର୍ତ୍ତା 12. ଯାତିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ 13. ଦୟିଷ୍ୟକରଣମୁଖୀ
14. ଶାପୁରାଜଂ ଦୟିଷ୍ୟକରଣମୁଖୀ ।

1. Waters (o. c.)
2. In waters.
3. On account of two waters.
4. From buttermilk.
5. Of two waters.
- 6 With buttermilk.
7. To two waters (obj).
8. Of buttermilk.
9. For waters
- 10 In buttermilk.
11. Oh! waters.
12. By waters.
- Than buttermilk.
- 14 For eyes.
15. For the buttermilk.

ଵାରି = ^{ଦୟାପୁରାଜ} Water	ଦ୍ୱାଧି = ^{ଶତର୍ଣ୍ଣ} Buttermilk
୦ ଇହ = ^{ଶୁଣିବା} Here	ଆସିଥ = ^{ଶିଳ୍ପ} Bone
୦ କୁ = ^{ଏହିବା} Where	ସାତି = ^{ତୁଃ} Thigh
୦ ଚିର = ^{ପାଞ୍ଚମଶବ୍ଦରେ} For a long time	ଆଚିନ୍ତି = ^{କୀଳି} An eye
୦ ଆଚିର = ^{ଶାପୁରାଜରେ} For a short time	ମୋଦ = ^{ସମେତିକାଳୀନ} Pleasure
୦ ତୁଷ୍ଣୀ = ^{ଶିଳ୍ପିତରେ} Silently, Without saying a word	...
	ଆନ୍ତର୍ତ୍ତମ = ^{ଶାପୁରାଜରେ} A lie, falsehood

- ० स्वयं= तेजः कर्ता है २ कुशलं= अचूकः
Himself, oneself Good; welfare
- ० अनिशं= अस्ति अस्ति ३ दिनं= दीप्तिः
Always A day
१. साकं= उपायः With ४ आतं= सत्यम्
accompanyed by Truth

१. भृत्यो वारिणो^१ द्यानमस्तिष्ठत् २. जनाः समुद्रं वारिणां निधिः इति कथयन्ति ३. स दध्वानेतु मगच्छत् ४. रामस्यादणोर्वार्यधः पतति ५. शुनका अस्थिषु स्थितं मांसं भजयन्ति ६. तस्य सक्तिनि पिटकौ भवतः ७. चिराय रामो मम मित्रमेव ८. ईश्वरस्य मोदाय कुशलाय च जनाः अनिशं आतं वदन्ति ९. मम सुता दिने द्विने पाठशालां गच्छति ॥

१. का० कृष्णकर्पिणकरणाङ्क कालान् २. एग्ज्युकेश्वर वै रघुणां ३. वैतहित्त एग्ज्यु यीला ४. कीलांठित्त लालवल्लित् रामकर्पिण्ण ५. एग्ज्यु कृष्ण उष्णित्तमंसशील्प ६. लूबित्त गण्डवेष्टु रामां ७. गोष्टीत्त वृषभक्षालगृही ८. कृष्णगणकाङ्कपेटीत्त रुक्तिकर वेणूट कृष्ण वृषभात्त श्वरगांयीकीवृषभी ९. रामीत्त लूबित्त श्वरगांयी वृषभवेणूट लूबेणूट एग्ज्युत्त १०. श्वरगांयी एग्ज्युत्त रुक्तिकर श्वरगांयी उष्णित्तमंसशील्प

1. We see with eyes. 2. There is blood on the bones. 3. Ants fell into the buttermilk. 4. Water does not flow from a well. 5. There is no flesh within the bones, 6. There is good water here. 7. Where were you for a long time. 8. The boys who were frightened at seeing the thief told him a lie and ran off to the house. 9. Where is the traveller gone now who was sitting here? 10. Knowing that God is everywhere, people bow down before Him for prosperity.

सार्थितुसाकंसत्रासमंसह—२. श्वश्रेयसंशिवभद्रं कलयाणं मं-
गङ्गं शुभम् । भावुकं भविकं भव्यं कुशलंक्षेममत्तियाम् ॥ ३.
वस्त्रोदिनाहनीवातुक्षीवे दिवसवासरौ । ४. सत्यंतथ्यमृतंसम्यग-
मूनिकिषुतद्विति ॥

—*—

चतुर्स्तिंशः पाठः—३४ ।

त्रैकोणतः शुरीली०४—Nouns ending in श
Neuter gender.

गौरी=पात्नी

Goddess Parvati

धरिनी=उषी

The earth

गौरी = (उत्तीर्ण)	Parvathi (obj case)	तरुणी = येषुवनं पुः	पीच्छयम्
...	A maiden
गौर्या = (उत्तीर्ण)	By Parvathi	तन्द्री = अदी	Laziness
गौर्या: = (पर्वती, उष्णी)	From Parvathi	तन्त्री = वीणाकांडी	Strings of veena
गौर्यां = (संज्ञी)	In Parvathi	गैर्वाणी = संस्कृतकांड	Sanskrit language
...	language
पत्नी = शास्त्री	A wife	കൈരളी = മലയാളഭാഷ	Malayalam language
....	language
पितामही = शास्त्री	Grandmother (maternal)	होणी = इंग्रീഷുകांड	English language
....
मतामही = शास्त्री	Grandmother (maternal)	विपणी = शास्त्राण्डी	A bazar
....
नारी = श्री	A woman	वापी = कुङ्कुम	
....	A tank
चेटी = शोली	A maid servant	प्रणाली = कुड़ा	A culvert
....	
कुक्कुटी = वीड़कांडी	A hen	भगिनी = संस्थानिकी	A sister
....	

मातुलानी=^{आज्ञायी}
Aunt

हंसी=^{आंशनकी}
A she swan

१. जननी=^{आज्ञा}
Mother

२. पद्वी=^{पथ}
A way

ब्राह्मणी=^{आङ्गन}
The green house
Lizard

कन्दाळि=^{उल्लिखनका}
The pult, of
the plantain

१. अहं पूर्वेद्युद्देवालयं संप्राप्य गौरीमनम् २. रामस्य
पत्री मातामहीमेवमवदत् ३. वाष्पाजलं प्रणाल्या नदीं गच्छति ४.
४. मातुलानी मातामह्याः समीपे तिष्ठति ५. तरपिंगद्यां स-
अभ्रति ६. चेद्यी विषणिंगत्वा मालां विक्रीय प्रत्यागच्छत् ७. ज-
ननी पितामहीं शनैः पृच्छति ८. सुवालकाः कदापि अनुतं न वदन्ति ९.
९. अहमचिरेणामरकोशमखिलमप्यपठम् १०. कुकुटः अनिंश-
कुकुष्या साकं चरति स्थयं कूजति च ॥

१. रामजामी आज्ञा आज्ञायीयोऽ चुत्तुप्राणत्वे
२. अल्पकुकुटे उपीत्तुप्राणे वांप्याप्ते वरीकुला ३.
३. गेवलीवां एवायां संपूर्णतातीत्तेषांपीच्छु ४.
४. तेऽप्य शृणुप्राणे इन्द्रियाणि उपाणे वाणत्वे ५.
५. तेऽप्य विषायां वेष्टन्ते वेष्टन्ते विषायां विषायां ६.
६. अवती इति कल्पीत वीरा कल्पीत ७.
७. उपाणीष्टी वासीविष्टी विष्टी वाणां ८. वी

ഓരോത്ത് നില്ക്കുമ്പു കട്ടിയേറ്റ ഇരുന്നാമൻ ഇപ്പുകാരം
ചേരേണ്ടു. 9. കംഡവമിക്കില ദൈഷ്ടം എറബുവും റിന്റല
മംകുന്ന. 10. കജ്ജിന്നാത്ര കംഡഗ്രൂമത്താഭേദം കെരണ്ണ
ചേരുകുന്ന.

1. What did Rama's mother tell aunt.
2. Good boys learn the lessons without laziness.
3. Govinda asked me in sanskrit.
4. I replied him in English
5. When we were going along the way, we saw there a broad tank.
6. There is a veena string in the maiden's hand.
7. Calling the maid servant, grand mother tells her.
8. The teacher thus asked the boy who was standing silent.
9. The water of the Kavery is very pure.
10. They are taken to the jail.

१. जनयित्रीप्रसूर्माता जननी—२. अथनं वर्तमानागाधिवपन्थानः

पदवीसृतिः । सरणिःपद्धतिः—

ഇങ്കോണ്ഠം: സ്ത്രീലിംഗഃ—Nouns ending in സ്ത്രീ
Feminine gender.

गौरी	गौर्यौ	गौर्यः
हे गौरि	हे गौर्यौ	हे गौर्यः
गौरीं	गौर्यौ	गौरीः

गौर्या	गौरीभ्यां	गौरीभिः
गौर्ये	गौरीभ्यां	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौरीभ्यां	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौर्योः	गौरीणां
गौर्या	गौर्योः	गौरीषु

C. १. गौर्यः २. गौरीम् ३. गौरीभिः ४. गौर्यैः ५.
गौरीभ्यः ६. गौर्याम् ७. गौरीणाम् ८. गौरीभ्याम् ९. गौरीषु
१०. गौर्यैः ११. गौर्योः १२. गौर्याः ॥

D 1. ଶେଷିଲେଖକାରୀ । 2. ଆରହୁଦେଶୀ ଶେଷି । 3.
ଶେଷିକଳ୍ପିତ । 4. କ୍ରମିକିଣ ନିଳା । 5. ବତୀଳାକଳ୍ପ
6. ପତୀକଳ୍ପିତ । 7. ବନ୍ଦୁନାଟିକଳ୍ପିତ । 8. ଶେଷମାକରମଙ୍କଳ
ଧୀକେଳାଣତ୍ତ୍ଵ । 9. ରଣ୍ଜ ନାଟିକରମ । 10. ଶେଷବିକରମ ଉତ୍ତର
ଧାରାଟ୍ର । 11. ନାଟିକିଣ ବେଚ୍ଛ । 12. ପତୀଳାକାର ।

୧ ନଦୀ-^{ପ୍ରତି}
A river

ସୋଦରୀ-^{ପରାମର୍ଶ}
A sister

ଆଟକୀ-^{ପ୍ରତିକାଳ}
A measure

ଆଟକୀ-^{କଠିନ}
A forest

अंगुली= व॒र॑ळ
A finger

... ...

कठिनी, लेखिनी= व॒दा॒ळ॑-नी॒ळ॑
A pencil

देहळी= उ॒ण्ण॒ंप॒ड॑
A door sill

शुनी= प॒ट॑
A bitch

... ...

२. वल्ली= व॒ज्ज॑
A creeper

काञ्ची= श॒र॑०॒त॒॑त॒॑०॒ल॒॑
A belt

३. वाराणी= व॒०॒क्क॑०
A word

ससुखं= स॒व॒र॑०॒क॒०॒व॒ल॒॑
Happily

सविनयं= व॒ि॒र॒॑य॒०॒त॒॑
Modestly

१. दशरथः पत्नीभ्यः पायसमयच्छ्रुत्. २. दरिद्राः कुटीषु
वसन्ति. ३. अहं रामस्योद्याने कदञ्चिः पश्यामि. ४. मिंच ले-
खिनी मानेतुं विपर्णीं गतः. ५. शून्यो निशीथिन्यां बत्र तत्र

कुमारी= व॒त्ती॒(०॒प॒ल॒॑क॒॑)
A daughter
(a girl)

कुटी= व॒००
A hut

कदली= व॒०७
A plantain

अधिश्वेशि= व॒००॒व॒॑ल॒॑
(प॒ट॑)
Stair steps

दर्वी= प॒ट॒॑क॑०
A ladle

कबरी= इ॒ट॒॑क॒०॒
Hair knot

निशीथिनी= व॒००३॒
Night

निर्भयं= व॒००३॒०॒त॒॑
Without fear

सादूरं= श॒०॒०॒०॒०॒त॒॑
With respect

निर्भयं सञ्चरन्ति. ६. तस्य कुमारीणा^१ मंगुलीष्वंगुलीयानि भवन्ति.
मृगा अटवीषु सुखं घसन्ति. ८. हंसाः हंसीभिः सह कावेरी
नद्यां मज्जन्ति ॥

1. ତୋଳ ଲୁଟଙ୍ଗାଟି ଶେଷ ପାଦାଷ୍ଟିକାଣିଠ ବେହୁଣ୍ଡିକୁ
ଖାତୀ । 2. ନିରାମିତ ଲୋପ ମାତରାମଠ ଫଳାଷ୍ଟିକୁ ପାଦିଶାତାଣି
ଛିକୁଣା । 3. ଆମମ କଟିଏଇ ପ୍ରିକଶାନା । 4. ପ୍ରେସ୍ତୁର ସ
ନୟି ଉନ୍ମାନ୍ତ୍ରିତ ବେହୁଣ୍ଡିକୁଣା । 5. ଠାମଗେଣଠ ଡେଣ୍ଟ ଆ
ଠାରତାରୀ କାଢିରାଯିଛି କେନ୍ତକୁଣା । 6. ଆରଜ୍ଞାଯି ଚଟକଂ ବେ
ହୁଣ୍ଡିକାଣ ବେଶକାଣା । 7. ଗ୍ରୂପ୍‌କଲ୍‌ଲାଟ ରାଟିକେକ୍‌ଟକ୍‌କଲ୍‌ମିଠୀ ପୁ
ରାରିଠ ଶେଷକାଣା । 8. ତୋଳ ବ୍ୟାମରକାଳିମ ପ୍ରାକୁଳାମ
ନାମ ପୈଟିକି ସୁବଜାତି ତଥା ସିକ୍ଷକାଳୀମ ଆରଦେଖାତା
ଶ୍ରୀମିଶକ୍ତୀମ ବେହୁଣ୍ଡିକୁଣା ।

- I have placed the measure on the stairs step.
- Both your friends are standing at the steps.
- Mother takes the child.
- (Elder) brother has placed the bag on the door sill.
- Rama's wife ties the belt round the loins.
- Aunt places the brass.spoon in the box.
- Flowers shine in women's knots of hair
- I lived for a long time in the teacher's house and loved him.

୧. ଅଂଗୁଲୀଷୁ+ଅଂଗୁଲୀଯାନି (A. 4.)

३. नदीसरित् । तरंगिणी शैवलिनी तटिनीनिम्नगपागा
४. वल्लीतुवृत्तिर्लता ॥ ब्राह्मीतुभारतीभाषा गीर्घांगाखीसरस्वती ॥

—*—

पञ्चत्रिंशः पाठः—३५ ।

—०:—

‘मे स क्षमा य वृत्ति वृत्ति वृत्ति ॥

लृक्तोऽग्निकृत्यां—Second future

भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति

१. अपीज्जु०
२. अपीज्जु००
३. अत्रु००१

भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ

Will
become
May
become
etc.

भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः

१. वयं तत्र भविष्यामः २. त्वं कदा गमिष्यसि ३. तौ
तं घदिष्यतः ४. अध्यापकः शिष्यान् ताडयिष्यति ५. शुन्यो
मूर्खिकान् भक्षयिष्यन्ति ६. ^१आढप्यङ्गे पतिष्यति ७. घूं
कदा गमिष्यथ ॥

१. आवर्य एष्टेष्टोर्य वृत्ति २. वृत्ति क्रोषीकरण
उपत्तिक्षण ३. कृकृत्यांर्य रात्रिर्विष्ट सर्वविष्ट

४. आढकी+अञ्जकणे (A. 4.)

4. അവൻ പറഞ്ഞപോൾ നല്ലവള്ളു പറിക്കും. 5. നിശ്ചൽ
കട്ടിയ താംരക്കച്ചവം. 6. വീ ഇപ്പോൾതന്നെ അഡി
ടേക്സ് യോക്കേണും ?

1. When will they come ?
2. The cat vexes fowls.
3. Foxes will move about in the night.
4. He will learn the lessons well.
5. I shall take your boy.
6. Will you go there even now ?

തോക്ഷ്യതി= മാനനാംഗികം
Will be pleased

നൽസ്യതി= അടി
Will dance

സ്ഥാസ്യതി= നില്പം (ഖരിക്കം)
Will stand
will sit

ഗാസ്യതി= ഏജം
Will sing.
... ...

ദ്രഥ്യതി= കംണം
Will see

സൃഷ്ട്യതി= സ്റ്റൂഡി
Will create

ഘാസ്യതി= കണം
Will smell

വൽസ്യതി= പംക്ഷം
Will live

ശപ്സ്യതി= ശൈഖികം
Will curse

ദാസ്യതി= കൊടുക്കം (തകം)
Will give

...

പൃഥ്യതി= ഏപ്പിക്കം
Will ask

ധാസ്യതി= കടിക്കം
Will drink

പ്രരോധ്യതി= ദക്ഷിക്കം
Will sprout

ഭാസ്യതി= എന്നബൈക്കം
Will shine.

शोक्त्यति= ଉଣାନ୍ତୁ
Will dry up
....
....

ମୋକ୍ତ୍ୟତି= ଉପକ୍ଷି
ଶା
Will
abandon

ତ୍ୟକ୍ତ୍ୟତି= ଉପକ୍ଷିଶା
Will give up
....
....

କୋପିଷ୍ୟତି- କୋପ
ଶା
Will
get angry

ଏଷିଷ୍ୟତି= ଅଗଳିଶା
Will desire
....
....

ନଶିଷ୍ୟତି= ନାଲିକା
Will be
ruined

ଶଂସିଷ୍ୟତି= ହାତୀପୁଣ୍ୟ
Will praise **ଦଙ୍କ୍ତ୍ୟତି**= କଟିଶା
Will bite

ସମରିଷ୍ୟତି= ଯିଚଂମିଶା
Will think of **ପକ୍ଷ୍ୟତି**= ପଙ୍କଂଚେଷ୍ୟ
Will cook

ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟତି= କଷିଶା
Will bathe

ଜ୍ୟେଷ୍ୟତି= ଜତୀଶା
Will succeed

ନେଷ୍ୟତି= କଳଣ୍ଟାପ୍ଯାକା
Will lead

ସ୍ନେହିଷ୍ୟତି= ଔଷଧିଶା
Will love

ନଂସ୍ୟତି= ନମ୍ବୁଟିଶା
Will bow down

କ୍ରେଷ୍ୟତି= କ୍ଷୁଣ୍ଣିଶା
Will decline

ସ୍ଵପ୍ସ୍ୟତି= ଉଠନ୍ତୁ
Will sleep
....
....

ଲେଖିଷ୍ୟତି= ଫଙ୍ଗୁ
Will
write

ବେଶ୍ୟତି= ଅବେଳିଶା
Will enter

ଗମିଷ୍ୟତି= ଦେଇକା
Will go

17. वर्त्तमानक्रियावृक्ष का अस्ति “नू” शब्द
प्रयोगी है ताकि इसका अर्थ यह है कि, यहाँ शब्द
जैसे प्रयोग सीखा है वहाँ उसका अर्थ भी जानी को। (वा
यीका नियम १०४० अधिकार में बताया गया है)।

उपर्युक्त नियमों—

१. युधिष्ठिरो यजति स्म = यज्ञप्रति अथ अद्य यज्ञ
२. अहमीश्वरं यावत्तमामि = एतागत्प्रतिक्रिया अथ अप्याप्ति विकल्प
३. सः तत्र पुरा भवति = यज्ञ अवधीन नियम १०४० अथ अप्याप्ति विकल्प

“ वर्तमानस्य सामीप्ये भूताथोऽपिस्मशब्दतः ।
यावत्युरादिसंवन्धात् भविष्यति च लद् भवेत् ” ॥

17. स्म following a verb in the present tense turns the meaning into the 'past' and यावत् or पुरा similarly used makes it future, denoting certainty.

१. युधिष्ठिरः यजति स्म = Yudhishtira Sacrificed
२. अहं ईश्वरं यावत् नमामि = I shall salute Iswara.
३. सः तत्र पुरा भवति = He will certainly be true

Lesson—11

वसिष्ठः = वगीश्वर Sage Vasishtha	अधिकः = अधिक० More.
स्त्रियति = गेष्म चीज्ज्ञा Loves.

—*—

Lesson—14

श्रीरामः = श्रीराम० Sri Rama.	गोपालः = गोपाल० Gopala.
लक्ष्मणः = लक्ष्मण० Lakshmana.	दशरथः = दशरथ० Dasaratha.
कुमारः = कुमार० A son.	ईश्वरः = ईश्वर० God.

—*—

Lesson—17

श्रीकृष्णः = श्रीकृष्ण० Sri Krishna.	सैन्याधिपः = सैन्याधिप० A General.
... सभा = सभा A meeting.	... सीता = सीता Sita.
स्वर्गमृगः = स्वर्गमृग० A reddeer.	गुहा = गुहा A cave.

—*—

Lesson—18

मर्त्यः = मर्त्य० A man.
---------------------------------------	--------------

Lesson—22

अन्यमृगः=^{ଅନ୍ୟମୃଗ} ଔହା
Another deer.

—*—

Lesson—23

अररायं=^{କଂଠ}
A forest

—*—

Lesson—24

सुग्रीवः=^{ସୁଗ୍ରୀବ} चଳ
Sugreeva. **भूषणं**=^{ଭୂଷଣ}
An ornament

विपिनं=^{କଂଠ}
A forest

—*—

Lesson—26

पाठः=^{पठ}
A lesson **लංකා**=^{ලංකා}
The town of
Lanka

....

—*—

Lesson—27

पर्वतः=^{ପର୍ବତ}
A mountain

बलं=^{ବଲ}
Strength.

भरतः=^{ଭରତ}
Bharatha.

वासः=^{ବାସ}
Habitation

बालिका= बच्ची कही
A girl

...

मयसुता= मायसुर की बेटी
Mayasura's daughter

कथा= कहानी

A story.

—*—

Lesson—28

तृणाकटः= तृणपात्र
A grass mat

ठ्यसनं= ठ्यसन
Sorrow.

—*—

Lesson—29

चित्रकूटस्थः= चीत्रकूट जगह
One who lives in Chitrakooda

दुःखितः= दुःखी
One who is sorry

संजातः= जन्मी
One who is born

....

देवः= देव
A deva a God

दुःखः= दुःख
Sorrow.

दरिद्रः= दरिद्र
A poor man

धनिकः= धनी
A rich man

—*—

Lesson—30

काव्यः= काव्य
A poem

पाताळः= पाताळ
Pathala

महर्षिः= महर्षि
A sage.

....

—*—

Lesson—31

तीर्थः= वृणु श्लाघं
Blessed water

गृहः= वैश्
A house

वात्मीकिः= व० त्रैकी क।
Sage Valmiki

मध्याहः= उच्च
Noon

स्वप्रभा= सप्तश्लोक
Self luminosity.

प्रथमः= कल्पक
The first one

कालिदासः= क० क्षेत्री बालदास
Kalidasa

जनः= जयं
People .

धनः= सप्तश्लोक
Wealth.

प्रायेण= वीक्षव०
Generally

—:o:—

Lesson—32

अधिकता= आयी क्षमिति (आय) कृ०
State of being much

एवंविधः= उपकरणीय
That which is thus

नारदः= नारद
Sage Narada

—*—

Lesson—34

देवालयः= वैष्णवलयम्
A temple.

पायसः= प० इसा०
A sweet
porridge

कावेरी— क० वैष्णवी नदी
River Kavery

—*—

A—વડીક.

આ, એટી, ઓ, ઔ હુન્નકેલે “પુલ્લી” એટાં વર્ગાં.

1. અ એયાતીણાં એટી, ઓ, ઔએ; કા, ઔ અ ક્ષમાતાંદ્વિની કાં પરંધાંયાં રંગાંત્રિં કા પુલ્લી કા ક્ષમાતાંયી રાદૂં. (ગ્રાસપાંક્ષમાતાંદ્વિ પરંધાંયોબારું કા તુકાંદ્વાં ટીરંયાંદ્વિકાંદ્વાં સાચીકાંદ્વાં)

આ, એ, ઓ, are called Vridhis.

When અ is followed by એ, ઓ, એ, ઓ, they together become a vridhi (wherever short vowels are mentioned, both short & long vowels are mentioned).

અ (આ)+એ=એ		શુરા+એકદા=શુરૈકદા
અ (આ)+ઓ=ઓ		
અ (આ)+એ=એ		
અ (આ)+ઓ=ઓ		

અ, એટી, ઓ, ઔ હુન્નકેલે “ગુણાં” મિંન પરંધાં.

2. અ એયાતીણાં ઔ, ઉ, ઔ, એ. હુણ + શ્વિં કાં પરંધાંયાં રંગાંત્રિં કા હુણાંક્ષાંદ્વાં રાદૂં.

અ, એ, ઓ There are called Gunas.

When અ, is followed by one of the vowels ઇ, ઉ, ઔ, લુ, they continue and form a guna.

अ + इ=ए १	आ + इ=ए २	अ + ई=ए ३	आ + ई=ए ४
अ + उ=ओ तस्य + उच्चान्ते=त-स्वोऽच्चान्ते	आ + ऊ=ओ वांशिणा+उच्चान्तं=वा-रिणांच्चान्तम्	अ + ऊ=ओ अ	आ + ऊ=ओ आ + ऊ=अर्
अ + ऋ=अर्	आ + ऋ=अर्	अ + ऋ=अर्	आ + ऋ=अर्

3. आ, इ, उ, ई, औ शब्दक्षणात्मका शुभान्तरेवा शब्दक्षणात्मकात्मेण वर्णनात्मिकान्वयात् लिङ्गानुसारी क्रियाक्षणात्मका अः१०.

when अ इ, उ, ऋ, are followed by the same letters respectively, they combine and become long,

उ०-अ+अ=आ—मातुलस्य+अश्वं=मातुलस्याश्वम्।

आ+अ=आ—सद्बा+अभवत्=सद्बाभवत्।

अ+आ=आ—मम+आत्मजा=ममात्मजा।

4. औ, उ, ई, ऊ, औत्तुक० शब्द० परिवर्त्तीकृत शब्दात्मका शुभान्तरेवा उ०, ए०, ई०, ऊ०, औत्तुकृति अः१०.

When इ, उ, ऋ, ल०, ल०, short or long are followed by a dissimilier vowel, य०, व०, ए०, ई०, ऊ०, औत्तुकृति अः१०.

अ (ई), ए	अति+अरोहत्=अत्यरोहत् आढकी+अडकणे=अढक्यडकणे
उ (ऊ), औ	अंगुलीयु+अंगुलीयानि=अंगुलीयंगुलीयानि
ऋ(ऋू), ओ	
ल्ल(ल्लू), ओ	

५. वर्णनतात्त्वीयूङ्गे अ, ए, उ ग्रामा शब्दसमानज्ञीयानाव
वर्णनीयीयानाव अ-प्रवर्णनाव व्यव्याप्तियाव लक्षीयावाक्याव.

When a word ending in ए or ओ is followed by the short अ, the latter becomes dissolved in the ending of the former.

उ०-प्रीतये+अलं=प्रीतयेऽलम्।
विनीतो+अतिष्ठत्=विनीतोऽतिष्ठत् ।

B—भट्टी क.

१. वर्णनतात्त्वीयूङ्गे अ, ए, उ ग्रामा व्यव्याप्तियाव शब्द
सप्तावलम्बी वर्णनाव-वर्णनीयाव (वर्णनाव)=शब्दसमानाव.

When a word ending in म् is followed by a Consonant, becomes changed into an anuswara-

उ०-अङ्गुष्ठां+विदुः=अङ्गुष्ठं विदुःम्

2. ବର୍ଣ୍ଣକ୍ଷତ୍ରିର କାଳରାଶ ତଠୁବଗନ୍ଧିଷ୍ଠ ଶର୍କଷିତ
ଅମ୍ବ ଯଦେଇତାଜୀବିତ କାଳରାଶ କାଳାଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣକ୍ଷତ୍ରି
କଥ ଗୁରୁତ୍ବକାଳି ହେଲା ।

When a word has its ending in any of the first four letters of the five Vargas (classes), the letter ending become changed into the third letter of the Varga o which i belongs. (For Varg 1 see page 1)

୪-ସର୍ବତାତ୍+ଅବାରୋହମ୍=ପର୍ବତାଦବାରୋହମ୍

C—ୟ ଟ' କ .

ବର୍ଣ୍ଣସଂକ୍ଷିଳନ ପ୍ରମାଣ, ପରିଚୀଯଂ, ର, ଯ, ସ ଓ
ଅମ୍ବିତନ କଥ ଶର୍କଷିତାମର୍ମିଷ୍ଠ ବର୍ଣ୍ଣ ଏହିକଣାମ ।

The first and second letters of the Vargas and the letters ଶ, ଯ, ସ are called ସର୍ତ୍ତ.

1. ବର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷୀତ୍ୟ ବ୍ୟାକି ଏହିତକଥର ପରମାଣୁକଣାଳୁଙ୍କ ପୁ
ର୍ଯୁତିକିଲ କୌରାକୁରତାନାଶେଷିଷ୍ଠ ବିଶ୍ଵାଂଶୁପା
ତ୍ରି । When the Visarga ending of a word is immedia-
tely preceded by a long ଆ and is followed by any
letter outside the ଖର୍ତ୍ତ group, the Visarga becomes elided

ତ୍ରି-ମତ୍ୟଃ+ଉଦକାଯ=ମତ୍ୟ ଉଦକାଯ ।

2. ବର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷୀତ୍ୟ ବ୍ୟାକି ଯିଷ୍ଠ ମଲ୍ଲୁକ୍ଷିତଙ୍କୁଣ୍ଡିତ ଗ୍ର ସର୍ତ୍ତ
କାଳରୁ ପରମାଣୁକଣାଳୁ ପୁର୍ଯୁତିକିଲ ଗ୍ର ସରକାରତିକି
ନାଶେଷିଷ୍ଠ ବିଶ୍ଵାଂଶୁ ଉଷ୍ଣମାଛି କରି ଫ୍ରାଙ୍କି ।

When the Visarga ending of a word is immediately preceded by a short अ sound, and is followed by any consonant outside the खर् group or the short अ, the Visarga is changed into उ,

उ०-कू॒प्+अवति—कू॒प्+अ॒उ (अ+उ=ओ. A. 2.) कू॒प्+ओ=कू॒प्तो भवति ।

विनीतः+अतिष्ठत्=विनीतो अ॒तिष्ठत् (विनीतोऽतिष्ठत् । (A. 5).

३. ग्र॒ग्न॒कः ठ॒ठी ग्र॒ग्न॒कः श॒श्व॒ष्टु वी॒ग्न॒ष्टु० ग्र॒ग्न॒कः
०० क॒शी॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु०.

When the Visarga ending of a word preceded by a short अ sound is followed by any vowel except the short अ, the Visarga become elided.

उ०-प्रथमः+एव=प्रथम् एव।

रामः+आपणे=राम आपणे ।

४. वा० क॒शी॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु०
श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु०
श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु०
श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० श॒श्व॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु० व्य॒व्य॒क्षी॒ष्टु०.

When the Visarga ending of a word is immediately preceded by vowel except अ and आ and a followed by any letter outside the सर् group, the Visarga is changed into the letter र,

उ०-किण्डि॒र॒+निधे॒०=किण्डिनिधे॒०।

रवे॒र॒+द्युत्या॒०=रवेर्द्युत्या॒०।

मति॒र॒+वरस्य॒०=मतिरीवरस्य॒०।

अकारान्तः पुलिंगः—रामशब्दः ।

रामः	रामौ	रामाः
हे राम	हे रामौ	हे रामाः
रामं	रामौ	रामान्
रामेण	रामाभ्यां	रामैः
रामाय	रामाभ्यां	रामेभ्यः
रामात्	रामाभ्यां	रामेभ्यः
रामस्य	रामयोः	रामाणां
रामे	रामयोः	रामेषु

सर्वशब्दः ।

सर्वः	सर्वौ	सर्वे
हे सर्व	हे सर्वौ	हे सर्वे
सर्व	सर्वौ	सर्वान्
सर्वेण	सर्वाभ्यां	सर्वैः
सर्वस्मैः	सर्वाभ्यां	सर्वेभ्यः
सर्वसात्	सर्वाभ्यां	सर्वेभ्यः
सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषां
सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु ।

उभौ उभौ उभाभ्यां उभाभ्यां उभाभ्यां उभयोः उभयोः

इकारान्तः—हरिशब्दः ।

हरिः	हरी	हरयः
हे हरे	हे हरी	हे हरयः
हरि	हरी	हरीन्
हरिणा	हरिभ्यां	हरिभिः
हरये	हरिभ्यां	हरिभ्यः
हरेः	हरिभ्यां	हरिभ्यः
हरेः	हर्योः	हरीणां
हरौ	हर्योः	हरिषु ।

लयः त्रीन् त्रिभिः त्रिभ्यः त्रिभ्यः शयाणां त्रिषु ।

द्वौ द्वौ द्वाभ्यां द्वाभ्यां द्वयोः द्वयोः ।

उकारान्तः—शंभुशब्दः ।

शंभुः	शंभू	शंभवः
हे शंभो	हे शंभू	हे शंभवः
शंभुं	शंभू	शंभून्
शंभुना	शंभुभ्यां	शंभुभिः
शंभवे	शंभुभ्यां	शंभुभ्यः
शंभेः	शंभुभ्यां	शंभुभ्यः
शंभाः	शंभ्योः	शंभूनां
शंभौ	शंभ्योः	शंभुषु ।

ऋकारान्तः—धातृशब्दः ।

धाता	धातारौ	धातारः
हे धातः	हे धातारौ	हे धातारः
धातारं	धातारौ	धातृन्
धात्रा	धातृभ्यां	धातृभिः
धात्रे	धातृभ्यां	धातृभ्यः
धातुः	धातृभ्यां	धातृभ्यः
धातुः	धात्रोः	धातृणां
गतरि	धात्रोः	धातृषु

ओकारान्तः—गोशब्दः ।

गौः	गावौ	गावः
हे गौः	हे गावौ	हे गावः
गां	गावौ	गाः
गवा	गोभ्यां	गोभिः
गवे	गोभ्यां	गोभ्यः
गोः	गोभ्यां	गोभ्यः
गोः	गवोः	गवां
गवि	गवोः	गोषु ।

आकारान्तः स्थीर्लिंगः—रमाशब्दः ।

रमा	रमे	रमः
हे रमे	हे रमे	हे रमाः
रमां	रमे	रमाः
रमया	रमाभ्यां	रमाभिः
रमायै	रमाभ्यां	रमाभ्यः
रमायाः	रमाभ्यां	रमाभ्यः
रमायाः	रमयोः	रमाणां
रमायां	रमयोः	रमाणु ।

सर्वशब्दः ।

सर्वे	सर्वे	सर्वाः
हे सर्वे	हे सर्वे	हे सर्वाः
सर्वा	सर्वे	सर्वाः
सर्वया	सर्वाभ्यां	सर्वाभिः
सर्वस्तै	सर्वाभ्यां	सर्वाभ्यः
सर्वस्याः	सर्वाभ्यां	सर्वाभ्यः
सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासां
सर्वस्यां	सर्वयोः	सर्वासु ।

उभे उभे उभाभ्यां उभाभ्यां उभाभ्यां उभयोः उभयोः ।

इकारान्तः स्त्रीलिंगः—मतिशब्दः ।

मति:	मती	मतयः
हे मते	हे तती	हे मतयः
मर्हि	मर्ही	मतीः
मतश	मतिक्षणं	मतिभिः
मतै मतये	मतिक्षणां	मतिक्षयः
मत्याः मतेः	मतिक्षणः	मतिक्षयः
मत्यः मतेः	मत्योः	मतीनां
मत्यां मतीै	मत्योः	मतिषु ।

ईकारान्तः स्त्रीलिंगः—गौरीशब्दः ।

गौरी	गौरीं	गौर्यः
हे गौरी	हे गौरीं	हे गौर्यः
गौरीं	गौरीं	गौरीः
गौर्या	गौरीक्षणं	गौरीभिः
गौर्ये	गौरिक्षणं	गौरिक्षयः
गौर्याः	गौरीक्षणः	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौर्योः	गौरीणां
गौरी	गौर्योः	गौरीयु ।

उकारान्तः स्त्रीलिंगः—धेनुशब्दः ।

धेनुः	धेनू	धेनत्.
हे धेनो	हे धेनू	हे धेनवः
धेनुं	धेनू	धेनूः
धेन्वा	धेनुभ्यां	धेनुभिः
धेन्वै धेनवे	धेनुभ्यां	धेनुभ्यः
धेन्वाः धेनोः	धेनुभ्यां	धेनुभ्यः
धेन्वाः धेन्वोः	धेन्वोः	धेनुनां
धेन्वां धेनोौ	धेनोः	धेनुष्टु ।

उकारान्तः स्त्रीलिंगः—वधूशब्दः ।

वधूः	वध्वौ	वधः
हे वधु	हे वध्वौ	हे वधवः
वधूं	वध्वौ	वधूः
वध्वा	वधूभ्यां	वधूभिः
वध्वै	वधूभ्यां	वधूभ्यः
वध्वाः	वधूभ्यां	वधूभ्यः
वध्वाः	वध्वोः	वधूनां
वध्वा॑	वध्वोः	वधूषु ।

अकारान्तः नपुंसकलिंगः ।

कमलं	कमले	कमलानि ।
है कमल	है कमले	है कमला नि
कमलं	कमले	कमलानि
कमलेभ	कमलाभ्यां	कमलैः
कमलाय	कमलाभ्यां	कमलेभ्य
कमलात्	कमलाभ्यां	कमलेभ्यः
कमलस्य	कमलयोः	कमलानां
कमले	कमलयोः	कमलेषु ।

सर्वनामशब्दः—अकारान्तः नपुंसकलिंगः ।

सर्वे	सर्वे	सर्वाणि
है सर्वे	है सर्वे	है सर्वाणि
सर्वे	सर्वे	सर्वाणि
सर्वेण	सर्वाभ्यां	सर्वैः
सर्वस्मै	सर्वाभ्यां	सर्वेभ्यः
सर्वस्मात्	सर्वाभ्यां	सर्वेभ्यः
सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषां
सर्वस्थित्	सर्वयोः	सर्वेषु

उभे इमे उभाभ्यां उभाभ्यां उभाभ्यां उभयोः उभयोः ।

इकारान्तः—नपुंसकलिंगः ।

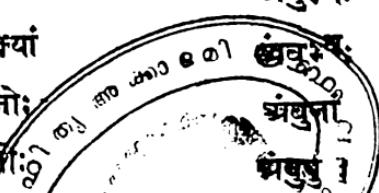
वारि	वारिणी	वारीणि
हे वारे, हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि
वारि	वारिणी	वारीणि
वारिणा	वारिण्यां	वारिभिः
वारिणे	वारिभ्यां	वारिभ्यः
वारिणः	वारिभ्यां	वारिभ्यः
वारिणः	वारिणोः	वारिणां
वारिणि	वारिणोः	वारिषु ।

द्वे द्वे द्वाक्षयां द्वाक्षयां द्वाक्षयां द्वयोः द्वयोः ।

त्रीणि त्रीणि त्रिभिः त्रिभ्यः त्रिभ्यः त्रयाणां त्रिषु ।

उकारान्तः—नपुंसकलिंगः ।

अंबु	अंबुनी	अंबूनि
हे अंबो, हे अंबु	हे अंबुनी	हे अंबूनि
अंबु	अंबुनी	अंबूनि
अंबुना	अंबुभ्यां	अंबुभिः
अंबुने	अंबुभ्यां	अंबुभ्यः
अंबुनः	अंबुभ्यां	अंबुभ्यः
अंबुनः	अंबुनोः	अंबुनां
अंबुनि	अंबुनोः	अंबुषु ।

ऋकासन्तः—नपुंसकलिंगः ।

कर्तुं	कर्तृणी	कर्तृणि
हे कर्ता हे कर्तुं	हे कर्तृणी	हे कर्तृणि
कर्तुं	कर्तृणी	कर्तृणि
कर्त्रा, कर्तृणा	कर्तृभ्यां	कर्तृभिः
कर्त्रें, कर्तृणे	कर्तृभ्यां	कर्तृभ्यः
कर्तुः कर्तृणः	कर्तृभ्यां	कर्तृभ्यः
कर्तुः कर्तृणः	कर्तृोः, कर्तृणोः	कर्तृणां
कर्तरि, कर्तृणि	कर्तृोः, कर्तृणोः	कर्तृषु ।

—*—

